

PULSUL GEOSTRATEGIC

Publicație lunară-bilingvă de analiză geopolitică

Moto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii" I. L. Caragiale

Ce va fi?

Federația Rusă și Turcia în zona Marea Neagră - Caucaz.

Abordări contradictorii

Relațiile Kosovo - Serbia în 2018

Remember Noul Orient Mijlociu

Daesh: o moarte prea grăbit anunțată

Războaiele economice și reconfigurarea ordinii mondiale

Vă recomandăm să citiți: Parteneri odinioară și în viitor: Statele Unite, Rusia și neproliferarea nucleară

Bordul Pulsului Geostrategic

(În ordine alfabetică)

Adrian CONSTANTINESCU

Doctor în economie internațională și master în drept internațional public

Cercetător științific și șef de sector la Institutul de Economie Mondială, reprezentant permanent adjunct și negociator șef rezident al României la GATT/OMC,

apoi diferite funcții în diplomatie până la Ambasador în Regatul Suediei și Republica Macedonia. Autor și co-autor a circa 20 de cărți.

Andrei KORTUNOV

Director General al Consiliului pentru Afaceri Externe al Rusiei (RIAC)

Absolvent al Institutului de Stat pentru Relații Internaționale din Moscova (MGIMO), studii post-universitare la Institutul pentru studii SUA și Canada și Academia de Științe a URSS. Este doctor în istorie. A fost Director Adjunct al Institutului pentru studii SUA și Canada. Fondator și prim președinte al Fundației pentru Științe Publice din Moscova.

A predat politica externă a Rusiei la Universitatea din Miami (SUA) și la Colegiul Lewis&Clark din Potland (Universitatea California).

Autor a peste 120 de publicații dedicate analizei relațiilor Sovieto/Ruse – Americane, securitate globală și politica externă și internă a URSS și Rusia.

Anton COSTESCU

Orientalist și specialist în relații economice internaționale

Fost ministru consilier (relații economice) cu activitate de peste 30 de ani în Orientul Mijlociu. Unul dintre cei mai fini cunoscători ai lumii arabe.

Dieter FARWICK

Senior Vice-Președinte World Security Network Foundation

General de brigadă (ret), fost consilier al lui Manfred Woerner, fost Șef al Operațiilor la Cartierul general NATO și al serviciului de informații al armatei germane. Este membru al Institutului Internațional de Studii Strategice (IISS) - Londra. Autor a șase cărți de geopolitică și securitate, numeroase articole și analize.

Emilian M. DOBRESCU

Profesor universitar doctor

Născut în 1954, ocupă de 25 de ani poziția de Secretar Științific al Academiei Române la Departamentul de Economie, Legislație și Sociologie. Este în principal specializat în Integrarea europeană, Managementul general, Economia socială, Sociologia managementului.

Iulian FOTA

Născut în 1965, fost Consilier pentru Securitate Națională a Președintelui României. A fost de asemenea adjunct al Secretarului de Stat pentru politica de apărare în Ministerul Apărării, șeful secției de apărare în cadrul misiunii României la NATO și WEU, la cartierul general NATO de la Bruxelles. În 2005 a fost numit Director al Colegiului Național de Apărare al României. Este doctor în științe politice la SNSPA - București, a mai absolvit Colegiul de apărare NATO - Roma, și Colegiul Național de Apărare - România. Membru al consiliului Centrului European pentru Analize Politice (CEPA) și alte numeroase fundații și instituții internaționale.

Adrian SEVERIN

Născut în martie 1954, a avut o evoluție politică deosebită după 1989. Astfel a fost ministru al afacerilor externe 1996-1997, deputat în Parlamentul României în 1990, apoi între 1992-2007. De la 1 ianuarie 2007 a fost ales membru ale Parlamentului UE. Raportor special ONU pentru drepturile omului în Belarus și membru PACE între 1993-2007 și 2003-2007.

Un politician de talent, care probabil nu a găsit cea mai bună conjunctură pentru a progresa mai mult la nivel național și european.

Anis. H. BAJREKTAREVIĆ

Prof. (FH) Dr. Anis Bajrektarevic, Acting Deputy Director of Studies EXPORT EU-ASEAN-NAFTA Professor and Chairperson International Law and Global Political Studies University of Applied Sciences IMC-Krems AUSTRIA

Fost diplomat de carieră în Bosnia Herțegovina (la începutul anilor '90), este membru al Institutului Internațional IFIMES, autor a zeci de prezentări, discursuri, seminarii, colocvii, ca și a numeroase evenimente publice (mese rotunde, excursii de studiu etc).

Dan DUNGACIU

Director - Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române

Master în politologie, doctorat în sociologie, cu numeroase stagii în străinătate la instituții prestigioase din Marea Britanie, SUA, Austria, Grecia, Italia. Fost secretar de stat în MAE Romania și consilier al președintelui Republicii Moldova pentru

integrare europeană. Autor și coautor a numeroase articole, studii și cărți. Președintele Fundației Universitare a Mării Negre.

Dorian VLĂDEANU

Cercetător științific principal gr.I în cadrul Academiei Române. Profesor universitar asociat.

Licențiat în economie și automatizări și calculatoare, doctor în economie, autor a peste 100 de lucrări în domeniul macroeconomiei. A elaborat prima strategie în domeniul serviciilor publice comunitare la nivel național.

Autor, coautor și coordonator a primei generații de legislație realizate de Guvernul României în serviciile publice (2002-2004).

Hrant KOSTANYAN

Dr. Hrant Kostanyan este cercetător la CEPS, Senior Expert la Colegiul european Natolin și profesor adjunct la Colegiul Vesalius. Cercetarea sa se concentrează pe instituțiile UE și deciziile acestora, în principal privind Serviciul European de Acțiune Externă (EEAS), Politica Europeană de Vecinătate (ENP) și relațiile UE cu vecinii estici și Rusia.

Liliana POPESCU

Conferențiar universitar la SNSPA București. A studiat la Universitatea București, Facultatea de Istorie-Filosofie (1982-1986) și în Marea Britanie între 1991 - 1996. A obținut un M.A. (Econ) și un Ph.D. (cu grad A) de la Universitatea din Manchester. A fost consilier al Ministrului Afacerilor Externe și Director (Direcția de Planificare Politică, 1998 - 1999). Actualmente este Prorector al Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA) București, cu responsabilități în domeniul relațiilor internaționale. Cea mai recentă carte de autor: *Construcția Uniunii Europene*, București, Ed.C.H.Beck, 2009. Liliana Popescu este editor șef al revistei românești de limbă engleză, *The Romanian Journal of Political Science*.

Bordul Pulsului Geostrategic

(În ordine alfabetică)

Maksym BUGRIY

Este Visiting Fellow la Jamestown Foundation în Washington D.C. Are a largă experiență ca cercetător și analist la cele mai importante think-tank-uri din Ucraina, inclusiv Institutul Național pentru Studii Strategice.

Mihaiu MĂRGĂRIT

Analist politico-militar, director de proiect în Fundația EURISC - Institutul European pentru Managementul Riscului, Securității și Comunicării

Analist politico-militar de finețe, autor al mai multor studii și articole apărute în presa de specialitate și presa civilă privind armata, cercetarea strategică, strategia de securitate națională, serviciile de informații și democrația, integrarea în NATO, etc.

Murray HUNTER

Profesor asociat la Universitatea Malaysia Perlis

Antreprenor, consultant, profesor și cercetător de 30 de ani în mediul de afaceri din zona Asia-Pacific. Membru

editorialis a nouă jurnale academice internaționale și face parte din consiliul consultativ al "Diplomatic Insight", "4th Media", precum și al "Addelton Academic Publishers" din New York.

Sergiu MEDAR

Atașat militar la Washington, Șef al Direcției Informații Militare, apoi al Direcției Generale de Informații din Ministerul Apărării, pentru ca, în

finalul carierei, să fie Consilier Preșidențial pentru Securitate Națională la Președinția României. În calitate de profesor universitar, se preocupă în continuare de problematica securității naționale și a serviciilor de informații. Autor al numeroase studii și comunicări pe probleme de securitate națională, al cărții "Diplomația apărării" și coordonator al volumului "Informațiile militare în contextul de securitate actual" -2006. În prezent abordează aspecte legate de "Managementul securității companiilor".

Vladimir SOCOR

Senior fellow la The Jamestown Foundation și Eurasia Daily Monitor

Analist politic pe probleme est-europene, îndeosebi ale fostelor republici ale URSS și actualul spațiu al CSI, specializat pe probleme politice, conflicte etnice și resurse energetice.

Senior fellow la Institutul de Studii Strategice și Politice Washington, autor a numeroase articole și comunicări publicate în Wall Street Journal, alte publicații prestigioase. Este frecvent guest lecturer la Harvard University - National Security Program la Kennedy School of Government și membru al Euro-Atlantic Security Study Group.

Marian RIZEA

Ofiter de contra-informații economice (colonel în rezervă), este prof.univ.dr.ing. la Universitatea Ecologică din București, cadru didactic asociat al Universității de Petrol și Gaze Ploiești, membru titular al DIS-CRIFST Academia Română, are expertiza în domeniul asigurării securității informațiilor clasificate, a infrastructurilor critice energetice și a protecției mediului, analizei de risc și studiilor geopolitice, este autor/coautor, a 17 carti si peste 250 articole de specialitate publicate in reviste din tara si strainatate.

Mihnea CONSTANTINESCU

A fost Șef al Cabinetului Primului Ministru și Consilier de Stat în cinci guverne, Șef de Cabinet și Consilier al ministrului român de externe, Purtător de cuvânt al Guvernului României și Sub-Secretar de Stat pentru Informații Publice. Doctor în inginerie nucleară, bursă în management la Universitatea Tennessee și trei tipuri de cursuri la Kennedy School of Government de la Universitatea Harvard. Membru fondator al Institutului Aspen - România și al Asociației "Casa NATO". A îndeplinit diferite misiuni internaționale la Bagdad, OSCE și în Georgia.

Paul SÂNDULESCU

Om de afaceri și investitor în instrumente financiare speculative. Licențiat în comerț internațional, cu experiență vastă în activitățile de import-export, comerț, turism și speculații financiare. Pasionat de analiză investițională și geo-strategică.

Simion COSTEA

Conferențiar universitar doctor la Universitatea de stat "Petru Maior" Târgu Mureș

Doctor în istorie, "Profesor Jean Monnet" de integrare europeană acreditat de UE, laureat al Premiului Academiei Române pentru opera de istoric al integrării europene. Redactor șef al revistei "L'Europe unie" din Paris, autor și coautor a numeroase cărți, studii și articole.

Vasile DÂNCU

Născut 25 noiembrie 1961, este un politician român, de profesie sociolog. Profesor la Facultatea de Sociologie a Universității București, dar și la Facultatea de Sociologie și la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca. Este fondator al Revistei SINTEZA – revistă de cultură și gândire strategică. Este președintele și proprietarul Institutului Roman pentru Evaluare și Strategie (IRES) A publicat peste 10 cărți de autor și numeroase alte articole.

Vasile PUȘCĂS

Profesor universitar dr. la Universitatea Babeș Bolyai Cluj-Napoca

Predă cursuri de istorie contemporană, relații internaționale și negocieri. A lucrat în diplomație la New York și Washington D.C, apoi a fost membru al Guvernului și negociator șef pentru aderarea României la Uniunea Europeană, Șef al Departamentului pentru Afaceri Europene în Guvernul României, membru al parlamentului. Consultant pentru numeroase societăți române și străine, autor a numeroase cărți. Membru în conducerea mai multor organizații profesionale internaționale, predă la prestigioase instituții de învățământ superior din străinătate.

Yuriy RADKOVETS

Vice-președinte al Centrului de Studii Geopolitice "Borysfen Intel", doctor în științe militare, profesor asociat, general-locotenent (ret.).

I. EDITORIAL

5 Europa între Fundația pentru o Societate Deschisă - George Soroș și Mișcarea lui Steve Bannon

- **Corneliu PIVARIU**

II. Actualitatea geostrategică mondială

6 Ce va fi?

- **Paul SÂNDULESCU**

11 Federația Rusă și Turcia în Zona Marea Neagră – Caucaz. Abordări contradictorii

- **Adrian PÂRLOG**

19 Erdogan obține victorii diplomatice la întâlnirile cu Putin și Merkel

- **Cengiz CANDAR**

22 Relațiile Kosovo-Serbia în 2018

- **Bakhtyar Aljaf & Zijad Becirovic**

26 Sistemul internațional actual este anchilozat în trecut iar Uniunea Europeană nu găsește cele mai bune soluții la situația prezentă

- **Interviu cu prof. univ. dr. Vasile PUȘCAȘ**

31 UE are nevoie de un lider

global nu de un Spitzenkandidat

- **FoE, Giles Merritt și Shada Islam**

III. Principalele elemente ale situației din Orientul Mijlociu

33 PUNCTE DE VEDERE

Iranul și expansiunea sa în Orientul Mijlociu

- **Corneliu PIVARIU**

34 Siria: iranienii pleacă, dar Iranul rămâne

- **Dumitru CHICAN**

37 Liban – între incertitudinile interne și contextul regional

- **Lamia FOUAD**

40 Remember noul Orient Mijlociu

- **Dinu COSTESCU**

42 25 de ani de "Oslo": o iluzie destrămată?

- **Dumitru CHICAN**

45 Criza refugiaților sirieni și durerosul drum al întoarcerii către casă

- **Maher NABOULSI**

48 Relațiile SUA-Iran: o problemă reală sau o istorie a orgoliilor rănite?

- **Reza SHAHRESTANI**

50 Criza relațiilor dintre SUA și Turcia: dincolo de pastorul Brunson și de Imamul Gullen

- **Reza SHAHRESTANI**

52 Daesh: o moarte prea grăbit anunțată

- **Dumitru CHICAN**

54 Siria: la Idlib se culeg măslinii?

- **Dinu COSTESCU**

IV. Orizont Economic

60 Războaiele economice și reconfigurarea ordinii mondiale

- **Dumitru CHICAN**

V. Serviciile de informații în secolul XXI și problemele de securitate

63 Grupările înarmate și războaiele "postmoderne"

- **Dinu COSTESCU**

VI. Tehnologii și echipamente cu întrebuințare militară, noi sisteme de arme

69 MQ-9B SkyGuardian

- **Cornel VAIDA**

70 Armele de asalt Kalashnikov (Rusia)

- **Cornel VAIDA**

VII. Apariții editoriale, studii, materiale noi

71 Istoria Chinei moderne: decăderea și ascensiunea unei mari puteri, de la 1850 până în prezent, autor **Jonathan FENBY**, prezentată de **Cornel VAIDA**

72 Parteneri odinioară și în viitor: Statele Unite, Rusia și neproliferarea nucleară, autori **William C. POTTER** și **Sarah BIDGOOD**, prezentată de **Cornel VAIDA**

Motto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii"—I.L.Caragiale

EDITORIAL

Europa între Fundația pentru o Societate Deschisă - George Soros și Mișcarea lui Steve Bannon

Corneliu PIVARIU

Fundația (de orientare neo-marxistă) a miliardarului american George Soros este îndeobște bine cunoscută în Europa, mai ales în Europa Centrală și de Est, ca urmare a impactului pe care l-a avut în această zonă prin organizațiile neguvernamentale (ONG) constituite și finanțate încă din 1984. Se estimează că în ultimii 30 de ani George Soros a cheltuit 32 miliarde de dolari pentru sprijinirea acestor ONG-uri. Acesta mai este cunoscut și pentru speculațiile bancare cu Lira sterlină din 1992, când a făcut profit 1 miliard de dolari, ceea ce i-a adus și titlul de *"omul care a spart Banca Angliei"*, multe voci din Marea Britanie cerând ca acesta să fie declarat persona non-grata. Poziția și acțiunile lui George Soros sunt puternic criticate la nivel guvernamental în Ungaria, Macedonia, Albania, Bulgaria, Croația, Serbia, Polonia și România, în timp ce purtătorul de cuvânt al Fundației Pentru o Societate Deschisă, Laura Silber, a declarat că fundația nu va renunța la angajamentul său: *"Societatea civilă joacă un rol important în responsabilizarea guvernelor pentru a face democrațiile mai puternice; suntem mândri să sprijinim organizații care lucrează pentru îmbunătățirea vieții popoarelor"*. Foarte frumoase cuvinte și nobile obiective, dar ne reamintim declarațiile miliardarului american care spunea că ceea ce îl interesează este numai profitul, că este pentru desființarea Uniunii Europene și a sprijinit BREXIT-ul, de asemenea a finanțat cu circa 500 milioane dolari transportul și migrația ilegală în Europa a circa 6 milioane de musulmani.

Spre deosebire de George Soros (un apropiat, printre alții, față de fostul președinte Obama și Hillary Clinton), organizația non-profit Mișcarea, a fost constituită de Steve Bannon pentru a-și promova influența politică și populismul de dreapta în Europa. Înregistrată la Bruxelles în 9 ianuarie 2017 de Steve Bannon (cunoscut mai ales ca fost strateg al președintelui Donald Trump) și Mischael Modrikamen (liderul Partidului Popular Belgian). Din actul constitutiv publicat rezultă că obiectivul organizației este: *"promovarea respectului pentru statul de drept, libera inițiativă, suveranitatea națiunilor, efectivitatea frontierelor naționale, consultarea populară, lupta contra islamului radical, o abordare științifică și nedogmatică a fenomenelor climatice și apărarea statului Israel ca și stat suveran pe teritoriul său istoric"*. Organizația se vrea o legătură între Mișcarea inițiată de președintele Donald Trump în SUA, cetățenii și mișcările politice active din alte țări care împărtășesc aceleași obiective, inclusiv cei pentru BREXIT. Intenționând să reunească mișcările naționaliste din Europa, Mișcarea urmărește crearea unui *super grup* populist în Parlamentul european, care să câștige o treime din locuri la alegerile europarlamentare din 2019. Deja organizația dispune de un colectiv de 10 membri la Bruxelles și estimează o creștere până la 50 după europarlamentarele din mai 2019, în caz de succes.

A doua jumătate a anului 2018 a fost marcată de succese importante ale organizației, primul ministru al Ungariei Viktor Orban a avut aprecieri pozitive la adresa Mișcării, Matteo Salvini - viceprim-ministru și secretarul federal al Ligii Nordului - Italia devenind unul din membrii fondatori, s-a mai înscris și Giorgio Meloni - liderul partidului Fratelli d'Italia. Geert Wilders - bine-cunoscutul eurosceptic olandez și președinte al Partidului pentru Libertate, precum și Thierry Baudet - lider al unui partid olandez de opoziție sunt interesați de cooperarea/înscrierea în organizație. De asemenea, Marine Le Pen - Frontul Național din Franța a avut întâlniri succesive cu Steve Bannon, ultima la 10 octombrie, când și-a exprimat din nou interesul față de organizație. Nu același lucru s-a întâmplat cu Alternativa pentru Germania, Alexander Gauland - copreședinte, respingând Mișcarea ca fiind de concepție americană și criticând proiectele acesteia. La scurt timp după această luare de poziție germană, secretarul general al Partidului Libertății - Harald Vilimsky din Austria și-a exprimat refuzul de a colabora cu Bannon, o atitudine similară având și Gerard Batten - liderul UKIP - Marea Britanie.

Iată că, pe fondul slăbiciunilor evidente care se manifestă în Uniunea Europeană, concomitent cu câștigurile politice ale formațiunilor naționaliste cât și ale euroscepticilor, două curente puternice reprezentate de Fundația lui George Soros și Mișcarea lui Steve Bannon caută să coaguleze extrema stânga și extrema dreaptă din Europa în realizarea unor obiective specifice. Viitorul ne va demonstra cum vor influența acestea evoluțiile politice din Europa.

Actualitatea geostrategică mondială

Paul SĂNDULESCU

Întrebare la școală: Copii, până unde se întinde Rusia?

Răspuns: Până unde vrea ea.

(Glumă din vechiul lagăr socialist)

Între 11-15 septembrie 2018, Rusia a desfășurat cel mai mare joc de război din ultimii 37 de ani (de la cel din 1981). Au participat în jur de 300.000 de militari, 36.000 tancuri, transportoare blindate și vehicule blindate de infanterie, peste 1.000 de aeronave, două flote navale, toate unitățile și subunitățile de trupe aeromobile, desant, cercetare-diversiune ale Rusiei, mijloace de artilerie, etc. Au participat și chinezii, cu 3.200 militari, 900 piese de mijloace militare și 30 avioane și elicoptere, precum și militari mongoli. Locația jocului de război "Vostok – 2018" este importantă doar pentru condițiile de teren și cele climatice în care s-a dorit să se antreneze militarii, dar nu trebuie uitat că dacă s-ar fi desfășurat în vest, conform scenariului temei, putea fi luată în considerare o amenințare directă la adresa Europei, pentru că jocul s-ar fi putut continua cu o operație reală. Operațiile s-au desfășurat în Siberia și Orientul Îndepărtat rusesc. Chinezii au acționat în poligonul Tsugol, din Trans-Baikal.

Tema jocului de război a fost similară celui din 1981 ("Zapad – 81") - Rusia atacă NATO – dar în anumite privințe amploarea a fost mult mai mare, așa cum a afirmat deschis ministrul rus al apărării, gl. Serghei Șoigu.

Costul financiar este enorm; dar, în ochii conducerii de la Moscova, se justifică în totalitate, ea așteptându-se la câștiguri viitoare mult mai mari!!!

Mass media occidentală, inclusiv cea de renume, se întrece în a da explicații cât mai fanteziste și alambicate jocului de război rusesc, efort care în nici un caz nu servește lămuririi și mobilizării

Ce va fi?

opinii publice occidentale. Dar, nu este prima dată când se întâmplă asta și nu legat doar de acest subiect, mass media "democratică" fiind în cvasi-majoritatea ei aservită unor interese obscure, partizane, total paralele cu evoluția reală a evenimentelor. La care se adaugă faptul că principalii actori ne-occidentali sunt direct interesați ca apele să fie foarte tulburi. Despre media socială nu are rost să mai vorbim.

Așa că, pentru a avea o imagine clară, să aplicăm instrumentele clasice și atât de verificate ale analizei imparțiale și să vedem apoi la ce concluzii obiective ne conduc. Nu vom lua absolut deloc în considerare declarațiile, ci doar operațiile militare la nivel geostrategic, pe etape mari de timp și datele exacte. Vă propun ceva simplu de tot, dar extrem de relevant. Să analizăm interesele marilor puteri, modul lor de acțiune în decursul timpului, să vedem unde ele se intersectează în mod conflictual și care sunt afinitățile la acest moment - căci alianțele militare încă nu au fost scoase la iveală în mod public. Să suprapunem apoi evoluțiile din ultimii ani, cele de ultim moment, iar apoi să tragem concluziile. Analiza ne va permite să știm cu mare probabilitate care vor fi evoluțiile următoare.

Rusia, cel mai extins stat din lume, și-a reluat expansiunea teritorială. Ea este în expansiune de secole întregi - explodând începând cu secolul XV, teritoriul stăpânit de ruși crescând de la 430.000 km² în 1462, la 2,8 milioane km² în 1533 și la 5,4 milioane km² în 1584. Și a continuat în ritm susținut până în acest moment, ajungând să stăpânească cel mai întins teritoriu de pe glob. La destrămarea URSS, aceasta se întindea pe o suprafață de 22.402.200 km² și avea 294 milioane locuitori. Acum Rusia are 17.098.242 km² și o populație de 144 milioane de locuitori, dar prin Comunitatea Statelor Independente rușii stăpânesc de fapt 20.996.932 km² și au 277 milioane de oameni.

În 1772 Imperiul Țarist rus a anexat pentru pri-

ma oară parte din teritoriul Poloniei. De abia în 1918 aceasta a reușit să își recapete independența, pentru a fi iarăși atacată și desființată de Germania și Rusia în 1939, conform Pactului Ribentrop-Molotov (încheiat între Rusia sovietică și Germania nazistă la 23 august 1939). După terminarea celui de al Doilea Război Mondial, Rusia a păstrat teritoriile ocupate în Polonia (adică 179.000 km²). Poloniei i s-a dat în contrapartidă teritoriu în vest, în defavoarea Germaniei înfrânte, dar nu a compensat în totalitate pierderea, teritoriul ei actual fiind cu 20% (77.500 km²) mai mic decât înainte de al Doilea Război Mondial.

În 1809, Rusia a încorporat Finlanda. De abia în 1917, profitând de schimbarea politică din Rusia și de războiul civil de acolo, Finlanda a reușit să își declare independența. În baza aceluiași Pact Ribentrop-Molotov, Rusia/URSS a atacat Finlanda în 1939 și a anexat 11% din teritoriul acesteia. Tratatul de pace din 1947 și 1948 au consfințit câștigurile teritoriale din 1940 ale Rusiei: marea parte din provinciile Karelia, Salla și Petsamo.

Letonia a suferit prima pierdere teritorială (regiunea Vidzeme) în fața Rusiei în 1710. În 1772, odată cu anexarea unei părți a Poloniei, Letonia a mai pierdut și voievodatul Inflanti, pentru ca în 1795 să fie anexată cu totul. Și-a câștigat independența tot în 1917, ca și Polonia, pentru ca în 1944, odată cu ocuparea țării de către trupele sovietice, să fie încorporată în URSS. Și-a recâștigat independența în 1990.

În secolul XIV, Marele Ducat al Lituaniei era cea mai întinsă țară din Europa, pentru ca în 1569 să formeze împreună cu Polonia, Uniunea Polono-Lituaniana. În urma împărțirilor succesive a acesteia din anii 1772, 1792 și 1795 între Rusia, Prusia și Austria, cea mai mare parte a Lituaniei a fost acaparată de Rusia. În 1917 ea și-a declarat independența, pentru ca în 1944, odată cu intrarea trupelor sovietice, să fie reîncorporată în URSS. Și-a recâștigat independența în 1990.

Estonia a fost ocupată în totalitate și anexată de Rusia în 1710, în urma Marelui Război nordic. Și-a câștigat independența în 1918, pentru a o pierde iarăși în 1944 și a o recâștiga în 1990, to-

tuși cu o pierdere a 5% din teritoriu.

Prima pierdere teritorială pe care România a suferit-o în fața Rusiei a fost ca rezultat al războiului ruso-turc dintre 1806-1812, pierdut de Turcia (care era la momentul acela suzeranul teritoriilor românești Moldova și Țara Românească). La tratative, Rusia a cerut ambele principate, dar iminența atacului lui Napoleon a făcut-o să își reducă treptat pretențiile, mulțumindu-se doar cu ținuturile dintre Prut și Nistru până la Hotin. În urma unui alt război ruso-turc (cel dintre 1828-1829) și teritoriul din sud și est al actualei României a intrat sub ocupație rusească, Transilvania aflându-se sub altă stăpânire, cea austro-ungară. În 1853 a început Războiul Crimeii, între Rusia pe de o parte și Marea Britanie, Franța, Regatul Sardiniei și Imperiul Otoman pe de alta, tocmai datorită expansiunii continue rusești. S-a încheiat în 1856 prin înfrângerea Rusiei și ca urmare, ea a trebuit să se retragă din Moldova și Țara Românească, care trei ani mai târziu se vor uni, formând Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești, dar fără ținuturile dintre Prut și Nistru, anexate de Rusia în 1812, denumite de ruși în întregime lor Basarabia. Acestea și-au recăpătat independența în 1918 și s-au unit cu Regatul României, pentru a fi pierdute iarăși în 1939, ca urmare a celui de al doilea arbitraj/dictat de la Viena. Basarabia/Republica Moldova a rămas în componența URSS după cel de al Doilea Război Mondial, pentru a-și câștiga iarăși independența în 1990. Care independență numai independență nu este, Rusia menținând trupe în Transnistria și în Bender și stăpânind-o de facto prin interpuși. Iar pentru a fi și mai sigur că lucrurile sunt încălcate rău, Stalin a transferat niște teritorii de la Moldova sovietică la Ucraina sovietică (regiunile din sudul Basarabiei, cu ieșire la Marea Neagră) și invers (regiunea transnistreană).

Turcii au început războaiele cu rușii în secolul XVI și de atunci acestea s-au ținut lanț. În secolul XVI, Imperiul Otoman era în puternică expansiune către centrul și estul Europei și în cadrul acesteia, musulmanii au capturat regiunea Podoliei, după care au încercat să își extindă stăpânirea și asupra malului estic al Fluviului Nipru, în actuala Ucraina. Rușii i-au respins pe turcii tătari

și au stabilit cu aceștia granița pe Nipru, în 1681. După 5 ani, în 1686, Rusia a intrat în Sfânta Alianță, ceea ce a marcat începutul Războaielor Russo-Turce.

La 20 noiembrie 1710, Turcia/Imperiul Otoman a declarat război Rusiei/Imperiului Țarist. Până la sfârșitul secolului XVII, atât Rusia, cât și Turcia au cucerit mari porțiuni din Persia – actualul Iran (Rusia luând contemporanele Daghestan, Azerbaidjan și Nordul Iranului, iar Turcia teritoriul actualei Armenia, părți din estul Anatoiei și vestul Iranului), cuceriri consfințite de Tratatul de la Constantinople. Dar, în 1732 și 1735, Rusia a semnat tratate cu Persia, returnând teritoriile cucerite în schimbul alianței împotriva Turciei.

În anul următor, 1736, a început un nou război între ruși și turci, datorită incursiunilor tătarilor crimeeni asupra Ucrainei și a campaniei tătare în Caucaz. În mai, rușii au invadat Peninsula Crimeea, pe 19 iunie cucerind cetatea Azov. În iulie anul următor, rușii au asediat fortăreața otomană de la Oçakov, după care, în aceeași lună au înaintat în Crimeea și au cucerit Karasubazar. În 1739, rușii au trecut Fluviul Nipru, i-au înfrânt pe turci la Stavuciani și au ocupat cetatea Hotin și orașul Iași.

În 1768, sultanul Mustafa al III-lea a declarat iarăși război Rusiei, aliindu-se cu Polonia, în timp ce Rusia a fost sprijinită de Marea Britanie. După o serie de lupte în 1771, 1773 și 1774, Turcia pierde de facto Crimeea, Rusia câștigând acces la Marea Neagră. Dar, în 1787 Imperiul Otoman cere Rusiei să plece din peninsulă. Ca urmare, Rusia îi declară război. Rusia aflându-se în alianță cu Austria, iar Turcia slab pregătită pentru lupte, musulmanii au fost înfrânți în Moldova, rușii capturând Iașul, Hotinul, Izmailul și Anapa, iar austrieii Belgradul. S-a semnat Tratatul de la Iași (în 1792), care consfințea ocuparea de către Rusia a Crimeei și Oçakovului, iar granița europeană era stabilită pe Nistru, în vreme ce cea asiatică rămânea neschimbată.

În anii 1820 a început revolta grecească împotriva Imperiului Otoman, grecii fiind instigați și sprijiniți de Rusia, dar și de celelalte mari puteri europene. Ca urmare, grecii și-au câștigat inde-

pendența (prima țară europeană care a fost eliberată de sub jugul otoman). Când în 1853, Rusia a distrus întreaga flotă otomană la Sinop, Marea Britanie și Franța, temându-se de expansiunea teritorială și de dominația rusească în Mediterana, au decis să ia partea Imperiului Otoman. Ceea ce a dus la Războiul Crimeei, terminat cu înfrângerea Rusiei în 1856, așa cum spuneam mai sus.

Rusia nu s-a oprit, urmărind extinderea prin Balcani, profitând de faptul că popoarele de aici erau slave, zgândărindu-le naționalismul. Au început mișcări de independență față de Imperiul Otoman, întâi cu Răscoala din Herțegovina, în 1875, care s-a extins rapid în Bosnia și Bulgaria, atrăgându-i imediat și pe sârbi. Turcii au intervenit brutal, masacrând cel puțin 19.000 de oameni în luna aprilie. Ca urmare, a izbucnit un nou război între Rusia și Turcia. Înfrântă, Turcia a pierdut Muntenegru, Bosnia, Serbia, Bulgaria, România, Cipru, mare parte din estul Rumeliei, vestul Georgiei și Armenia. În limitarea pierderilor la masa tratativelor care au urmat războiului, o contribuție importantă de partea Turciei a avut cancelarul german Otto von Bismarck, ceea ce a condus la relații strânse între Imperiul Otoman și cel german și care s-au menținut până la destrămarea ambelor.

Ultimele lupte între Rusia și Turcia/Imperiul Otoman au avut loc în Primul Război Mondial când turcii urmăreau să ocupe Kars-ul. Dar, au fost înfrânți în Bătălia de la Sarikamış pe 2 ianuarie 1915.

Rusia a avut totuși două "mici" sincope. Ambele în secolul XX, în 1917 și în 1990, și ambele datorate schimbării sistemului politic. Trecerea de la țarism la comunism și apoi de la comunism la capitalism au creat mici ferestre de oportunitate, folosite de toate statele introduse cu forța în imperiul țarist și apoi în uniunea socialistă, pentru a-și declara independența, așa cum am arătat.

În 1918, fiind slăbită în urma Revoluției Socialiste din Octombrie și confruntându-se cu război intern, prin Tratatul semnat la Brest-Litovsk, Rusia a fost nevoită să recunoască independența Ucrainei, Armeniei, Azerbaidjanului și Georgiei și a cedat teritoriile Belarus, Georgiei, Finlandei,

Poloniei, Lituaniei, Letoniei și Estoniei, Basarabiei, precum și orașele Kars, Ardahan și Batum către Turcia.

Dar, în următorii ani, Ucraina a căzut sub influența bolșevicilor și a fost reintegrată, de data asta în URSS. Polonia nu a fost menționată în Tratatul de la Brest-Litovsk, fiind stăpânită de Germania, dar ca urmare a înfrângerii acesteia în Primul Război Mondial, și-a câștigat independența în 1918 pe care a trebuit să și-o apere luptând pentru ea cu rușii (de data asta bolșevizați) între 1919-1921. În 1939 Polonia a fost desființată ca urmare a atacului germano-rus, reapărând după sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial, dar cumpăvită de ruși, așa cum am arătat mai sus.

Și-au mai câștigat independența față de ruși și și-au păstrat-o până astăzi (deși a trebuit să lupte pentru ea și au pierdut din teritoriu) finlandezii. Basarabienii au fost reuniți cu România în 1918, pentru a fi reanexați de ruși în 1940. Țările Baltice și-au câștigat independența în 1918, pentru a o pierde în 1939 și a o recâștiga în 1990. Armenia, Azerbaidjan și Georgia și-au câștigat independența în 1918, dar au fost reintegrate în URSS în 1920 (Georgia în 1921). Și-au recâștigat independența în 1991, pentru a fi integrați imediat, pe 8 decembrie același an, "de bună-voie", în Comunitatea Statelor Independente, pe care Georgia a părăsit-o în 2008.

În țările europene ocupate cu trupe la sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial, conform Acordului de la Ialta, Rusia a instaurat comunismul, folosind această pârgie pentru a da impresia de independență, dar a stăpâni de fapt cu cizmă de fier. Pentru că Ungaria (în 1956) și Cehoslovacia (în 1968) au încercat să schimbe regimul, Rusia/URSS a intervenit cu trupe.

Rusia a folosit din plin comunismul ca instrument politic de expansiune, încercând să îl exporte în întreaga lume. Au apărut mișcări comuniste în lumea arabă, în America Centrală și de Sud, și chiar și în SUA. În afară de Europa, s-au instaurat regimuri comuniste și în China, Cuba, Coreea de Nord, Mongolia, Vietnam, Laos, Yemen, Somalia, Congo, Etiopia, Mozambic, Benin, Angola, Madagascar, Afganistan, Cambodgia,

Grenada. Părea că, comunismul nu va avea opreliște. Iar în mijlocul rețelei, ca un paianjen enorm sau un Vatican laic, statea Rusia.

Totuși, comunismului i s-a stopat avântul, iar apoi rămânând fără suflu, s-a prăbușit. Acesta a fost al doilea recul major al Rusiei și a avut loc în 1991. Problemele începuseră cu câțiva ani înainte, din 1986, când în regiunile baltice și cele caucaziene ale URSS au început mișcări naționaliste vizând independența. În 1989, valul de revoluții din țările socialiste din centrul și estul Europei a îndepărtat comunismul și le-a permis să iasă de sub tutela Moscovei și să se orienteze spre Occident.

Consider că ce am prezentat până acum referitor la Rusia este concludent, scopul acestui articol nefiind acela de a face o eulogie impulsului de nestăvilit al acesteia spre cucerire. Am prezentat expansiunea sa de până acum doar ca element al analizei și pentru a recunoaște un *modus operandi*. Se constată că expansiunea Rusiei a fost continuă, cu două mici sincope, dar după fiecare Rusia a recuperat ce a pierdut. Linia generală este că odată un teritoriu cucerit, nu mai este cedat sub nici o formă.

Rusia s-a întins în decursul secolelor și în est și sud, dar nu voi mai insista și pe aceste zone. Oricum, în est și sud avansul ei teritorial este oprit pentru că a ajuns la Oceanul Pacific și dincolo de ocean se află SUA, iar la sud, China. Ea se poate extinde doar către vest, în Europa și către sud-vest, în Orientul Mijlociu. Și desfășoară deja operații în ambele teatre.

China a apărut în bazinul Fluviului Galben în secolul XXI î.Cr. și de atunci s-a tot extins, fragmentat și reunificat de multe ori. După instaurarea comunismului, la 1 octombrie 1949, revendicările teritoriale chinezești au fost constante, dar la fel de constant au suferit și modificări, fiind din ce în ce mai mari. Rareori se publică date oficiale privind suprafața Chinei, tocmai datorită frecvenței modificări a pretențiilor lor teritoriale. În 1986, ea ajunsese la 10,45 milioane km².

La acest moment, deși are graniță cu doar 14 țări, China are pretenții teritoriale (care exced actuala sa suprafață) față de 23 țări. Iată lista acestora:

De la Afganistan pretinde provincia Bahdashan.

De la Bhutan, enclava butaneză din Tibet (Cherkip Gompa, Dho, Dungmar, Gesur, Gezon, Itse Gompa, Khochar, Nyanri, Ringung, Sanmar, Tarchen și Zuthulphuk), precum Kula Kangri, regiunea muntoasă de la vest de acest vârf și vestul districtului Haa.

Cu Brunei își dispută sudul Mării Chinei, în special Insulele Spratly.

De la Burma pretinde cea mai mare parte a țării.

Pretinde părți din Cambodgia.

De la India pretinde Aksai Chin (parte a Jammu și Kașmir), Demchok, Chumar, Kaurik, Pasul Shipki, Jadh, Valea Lapthal Shaksgam, Sudul Tibetului (parte a regiunii Arunachal Pradesh, controlată de India) și Valea Trans-Karakoram.

Cu Indonezia își dispută sudul Mării Chinei.

Cu Japonia își dispută părți din Marea de Est a Chinei, în special Insulele Senkaku/Diaoyudao și Insulele Ryukyu.

De la Kazahstan pretinde părți din teritoriu.

De la Kirghistan China pretinde cea mai mare parte a teritoriului. La fel și de la Laos .

Cu Malaiezia își dispută părți din sudul Mării Chinei.

Mongolia este revendicată în întregime.

Pretinde de asemenea o parte din Nepal (teritoriile respective ar fi parte din Tibet, deci din China).

De la Coreea de Nord, chinezii pretind Muntele Baekdu și Jindao, dar cu anumite ocazii au pretins întreaga țară.

Întregul teritoriu al Pakistanului este pretins.

Cu Philipine își dispută sudul Mării Chinei, în special Reciful Scarborough și Insulele Spratly.

De la Rusia, China pretinde 160.000 km² și majoritatea Siberiei.

Cu Singapore își dispută sudul Mării Chinei.

Cu Coreea de Sud își dispută părți din Marea de Est a Chinei, dar pretinde și întreaga țară (ca și

pe Coreea de Nord).

Taiwanul este considerat teritoriu chinez rebel, dar până la rezolvarea problemei chinezii au dispute intense cu taiwanezii privind Bancul MacClesfield, Insulele Paracel, Reciful Scarborough, Insulele Senkaku, părți din sudul Mării Chinei și Insulele Spratly.

China pretinde părți din Tadjikistan și cea mai mare parte a Vietnamului, cu care are și dispute privind Bancul MacClesfield, Insulele Paracel părți din sudul Mării Chinei și Insulele Spratly.

În cadrul unei discuții cu Hillary Clinton, China a revendicat părți din Hawaii. Chinezii au afirmat și că marinari chinezi au stabilit așezări în Australia înaintea europenilor și chiar America.

SUA nu se mai află în expansiune teritorială din secolul XIX, iar **Uniunea Europeană** s-a extins până acum doar ca urmare a dorinței țărilor de a adera la ea. Din punct de vedere militar, ea nu contează.

Aceștia sunt actorii. Ar mai fi de luat în calcul din punct de vedere expansionist **Islamul**, dar acesta fiind o credință, nu o entitate statală (deși are pretenția de a stăpâni întreaga lume – vezi jihadul), nu îi vom analiza extinderea în acest articol.

Analiza

A crede că rușii s-au oprit în anii noștri democrației și extra-liberali din ce au făcut sute de ani înainte este o mare prostie. Sau mai corect spus în englezește, wishful thinking. Indiferent de situația echilibrului de forțe și de evoluțiile de moment, au mers înainte cu cuceririle, fără a avea muștrări de conștiință cu cine au făcut înțelegeri sau ce mijloace au folosit. Au făcut un pact de alianță chiar și cu hitleriștii (Pactul Ribentrop-Molotov, care prevedea împărțirea Poloniei, Lituaniei, Letoniei, Estoniei, Finlandei și României și pe care l-au dus la capăt). Nici nu vreau să mă gândesc cum ar fi arătat lumea acum dacă Hitler nu ar fi atacat Rusia și ar fi continuat pactul cu ea.

Că Rusia va încerca să se extindă este cert. Toate evoluțiile ei din ultimii trei ani în Ucraina, Si-

ria și restul Orientului Mijlociu, asta arată. De fapt, ele sunt etape ale unui proces bine gândit și pregătit. Jocul de război "Vostok – 2018" face parte din el.

Expansionismul chinezesc este direct, nevoalat cu motivații sau detournări ale atenției.

Americanii nu au pretenții teritoriale. Au terminat cu ele în secolul XIX, preferând stăpânirea financiară. Europeanii nu sunt de luat în calcul din punct de vedere al extinderii pe cale armată.

Datorită vecinătății cu China și SUA, Rusia se poate extinde doar în Europa și Orientul Mijlociu.

China are pretenții față de toți vecinii, dar nu va declanșa un război cu Rusia, datorită superiorității militare a acesteia.

Țările europene nu se pot apăra singure în fața Rusiei, dacă nu sunt ajutate de SUA. Și datorită refuzului îndelungat de a aloca suficienți bani pentru apărare, se pare că au și renunțat la ea.

SUA nu poate susține concomitent un conflict în Europa și/sau Orientul Mijlociu cu Rusia și unul cu China în Asia.

La acest moment, "afinitățile" sunt clare între Rusia și China, în vreme ce relațiile dintre Uniunea Europeană și SUA sunt foarte reci.

Din așezarea tuturor pieselor pe tablă, rezultă că Rusia și China vor acționa corelat. Rusia are porțile deschise către Europa și Orientul Mijlociu, deci va acționa. Nu este deloc obligatoriu ca în Europa instrumentele să fie pur armate, dar ele nu sunt excluse absolut deloc. În schimb, în Orientul Mijlociu ele vor fi preponderent militare, dar măiestru îmbinate cu diplomația.

China va continua acțiunea în sud-est și în vest, posibil și în nord, împotriva Mongoliei, care în această variantă este posibil să fie împărțită cu Rusia, după modelul Poloniei în 1939.

Tabăra occidentală..... se bâlbâie.....

Federația Rusă și Turcia în Zona Marea Neagră - Caucaz. Abordări contradictorii

Prof.univ.dr. Adrian PÂRLOG

Contextul relațiilor actuale dintre Federația Rusă și Turcia

După o perioadă de declin generalizat, urmare a disoluției URSS, Federația Rusă, succesor al fostei Uniuni, caută să revină în postura de mare putere militară și de actor regional major în zona Europa – Asia, cel puțin. Pentru atingerea acestui deziderat combină eforturile politice interne cu o multitudine de inițiative ce țin de politica externă. Printre acestea se numără și tentativele de realizare de parteneriate cu state care doresc să-și maximizeze relevanța regională sau globală. Printre acestea se numără și Turcia, țară cu care, istoric, a alternat situațiile de rivalitate cu cele de înțelegere pragmatică generată de obiective bilateral avantajoase, condiționate de evoluții geopolitice și geostrategice concrete sau de oportunități istorice și geografice.

Căror continente aparțin Rusia și Turcia? Moscova și Ankara sunt capitalele unor țări mai mult asiatice, sau unor țări mai mult europene?

Acest statut reprezintă o oportunitate pentru Moscova și Ankara, mai ales când interesele lor se intersectează în regiuni de tip placă turnantă, așa cum sunt regiunile Marea Neagră și Caucazul. Dacă plăcile turnante sunt și vecine, atunci gradul de interes sau atractivitatea strategică crește corespunzător. Iar dacă în zonă există și un al treilea partener cu potențial politic, militar și cu determinarea necesară, cum ar fi Iranul spre exemplu, cresc în mod corespunzător și șansele de reușită ale unor posibile inițiative strategice în zonă.

În 2010, prof. Ahmet Davutoglu, fost ministru de externe al Turciei, a publicat, eseul *Adâncimea strategică*, în care lansa ideea unei opțiuni strategice de politică externă a țării sale denumită *Zero probleme cu vecinii*. Ca o ironie a sorții, în contextul valului revoluționar Primăvara Arabă, în 2011 începea procesul de destabilizare a Siriei, care avea să se transforme într-un adevă-

rat izvor al instabilității regionale, dar și globale, care a cuprins și Turcia.

Câțiva ani mai târziu, în 2013, o prognoză geopolitică, realizată de Goldman Sachs, indica faptul că este posibil ca la orizontul anilor 2040 - 2050, Turcia să devină o țară în primele 10 ca putere economică și militară.

În ultimii ani, referitor la Turcia, ca țară parte a G20, cele mai importante instituții de prognoză economică și socială din lume și-au pus câteva întrebări retorice, printre care:

Devine Turcia o China a Europei? Era creditată ca fiind imediat după China și India din punctul de vedere al ritmului de dezvoltare economică.

Care vor fi relațiile Turciei cu vecinii săi când (nu peste mult timp) populația sa va fi comparabilă cu aceea a Federației Ruse?

2017, când președintele Turciei a primit puteri, practic, nelimitate?

Potențialul militar comparat al unor state din Orientul Mijlociu indică faptul că Turcia ocupă prima poziție. Această postură facilitează coagularea zonală sau devine un factor disolutiv?

Zero probleme cu vecinii reprezintă un slogan mareș, demn de toată admirația, dar practic, mai poate fi valabil în cazul Turciei? Pot fi liniștite apele politicii de securitate într-o regiune unde există Nagorno-Karabagh, Siria, Hezbolah și alte conflicte înghețate, zone geografice întrepătrunse unde locuiesc creștini, arabi, musulmani sunniți și șiiți, druzi, armeni, cerchezi etc.?

Evenimentele din vara anului 2008 din Georgia și starea de instabilitate din Ucraina, mai ales după evenimentele din 2014, fac ca problematizarea securității la Marea Neagră și Caucazul de Sud

Tara	Poziție (loc)	Personal Militar	Nr. tan-curi	Nr. avi-oane	Nr. lov. nucleare	Nr. subma-rine	Buget (mld \$)
<i>Turcia</i>	1	410000	3600	990	0	14	19,5
Israel	2	176000	3800	680	100	14	15,5
Egipt	3	468000	4700	1100	0	4	4,4
<i>Iran</i>	4	545000	2400	480	0	31	14,3

Turcia poate deveni centru universitar regional și factor de influență culturală a lumii islamice?

În 2002, hub-ul aerian Istanbul lega prin Turkish Airlines 75 de destinații. În 2017, aceeași companie, prin același hub, lega peste 230 de destinații. Hub-ul Istanbul este tranzitat anual de peste 100 milioane de pasageri și va dispune de capacități pentru aproximativ 200 de milioane în 2022. Ce valori concrete va atinge sistemul aerian de transport al Ankarei?

În 2014, Turkish Airlines anunța că interzice comercializarea băuturilor alcoolice la bordul aeronavelor sale. Oare poți deveni lider global într-un domeniu, aplicând regulile unei civilizații musulmane? Poate fi aceasta o rețetă a succesului?

Vom putea discuta în curând despre neotomanism, mai ales după realegerea președintelui Erdogan și după referendumul din aprilie

să cunoască o nouă abordare. De la focusarea preponderent pe terorism și traficul ilegal de orice formă, la regândirea strategică a prezenței militare atât a Federației Ruse, cât și a Alianței Nord-Atlantice. În 2014, imediat după anexarea Crimeii, Rusia a început un proces intens de remilitarizare a peninsulei, peste nivelul atins în perioada URSS. Forțele navale NATO, care în anul 2013 au realizat două scurte vizite în porturi la Marea Neagră, începând cu 2015 au staționat, în medie, în apele aceleiași mări peste 200 de zile, în cadrul unor exerciții complexe precum Sea Breeze și Saber, exerciții care implică peste 20000 de militari din peste 20 de state aliene și partenere, incluzând Georgia și Ucraina. Turcia, țară care, anterior, s-a opus cu vehemență extinderii din Marea Mediterană în Marea Neagră a unor operații navale antiteroriste NATO cum ar fi Active Endeavour, a făcut public sprijinul său pentru existența unei forțe navale aliene proiect-

tate să acționeze în regiune, ca factor de conexare a aliaților la Marea Neagră. În acest fel, practic au fost făcute uitate operații de genul Blackseafor sau Black Sea Harmony, care au fost constituite cu scopul de a reduce riscul unor confruntări, prin excluderea prezenței Alianței din Marea Neagră. Adoptând o astfel de conduită, la vremea respectivă, Ankara a transmis subliminal mesajul conform căruia este mai aproape de îngrijorările Moscovei, decât de preocupările strategice ale NATO.

Zona Marea Neagră - Caucaz

Probabil că așa se explică faptul că autoritățile turce au interzis trecerea prin strâmtoarea Bosfor a unor nave militare spital americane, *Comfort and Mercy*, care intenționau să acorde sprijin medical Georgiei, în marja evenimentelor din 2008.

În ultima parte a anului 2015, în contextul confruntărilor militare din Siria, Turcia și Federația Rusă au fost aproape de a înregistra colapsul relațiilor politice dintre ele, după ce un avion de luptă SU-24 al Federației Ruse a fost doborât de forțe aeriene ale Ankarei, la granița turco-siriană. Imediat după incidentul aerian amintit, Moscova a anunțat măsuri de retorsiune și majoritatea țărilor lumii se pregăteau de ceea ce este mai rău în zona limitrofă peninsulei Asia Mică, mai ales în contextul acutizării conflictului din Siria.

Evenimentele din luna iulie 2016 – „punct de întoarcere” în politica Turciei

În 15 iulie 2016, a fost înregistrat unul dintre cele mai surprinzătoare evenimente de securitate petrecut într-o țară membră a NATO și anume o tentativă de lovitură de stat, presupus a fi organizată de armată cu sprijin financiar provenit de la un potent om de afaceri turc, rezident în SUA, Fethullah Gulen, fost apropiat politic al președintelui turc, Recep Tayyip Erdogan. În contextul evenimentului, mare parte a comenzii militare turce a fost demisă și arestată, după ce a fost umilită public, iar cea mai importantă facilitare

militară aliată din Turcia, Baza Aeriană Incirlik, a fost blocată și transformată temporar într-un obiectiv NATO inoperabil. În acest fel, unul dintre cele mai importante documente juridice, în baza cărora se dislocă forțe și mijloace NATO pe teritoriul unui stat aliat, Acordul SOFA (Status Of Force Agreement) a fost ignorat și transformat într-un document mai degrabă formal. În plus, fără a fi confirmată sau infirmată,

în mediile politic și militar de la Ankara și Istanbul, a circulat informația conform căreia, țara care a furnizat informații utile de punere în gardă a Președintelui Erdogan, în legătură cu pericolul iminent al tentativei de lovitură de stat a fost Federația Rusă. În contextul în care SUA au refuzat extrădarea lui F. Gulen și în care se studiază unele alternative de relocare a bazei aeriene de la Incirlik, iar UE (în principal Germania) pune presiune mare pe Erdogan în legătură cu managementul migranților proveniți din Orientul Mijlociu, ca o condiție pentru reluarea negocierilor de accesare a Turciei în UE, Ankara a început tatonarea Moscovei pentru a fi considerată ca eventual partener, cu drepturi egale, în probleme strategice de securitate regională. La aproximativ două luni distanță față de evenimentele din 15 iulie 2016, cu prilejul unei vizite oficiale, la Ankara, a Șefului Statului Major Gene-

ral al Forțelor Armate ale Federației Ruse, generalul Valeri Gherasimov, a declarat: "În urmă cu câțiva ani, Flota Rusă la Marea Neagră contrasta cu cea turcă, când se spunea că Turcia este stăpânul Mării Negre, Acum, toate lucrurile sunt altfel." Aceasta afirmație, care nu a fost comentată în nici o formă de autoritățile politice locale a fost interpretată ca o acceptare de facto a realității la zi. În condițiile concrete ale sfârșitului de vară din acea perioadă, Occidentul a criticat evoluțiile nedemocratice din Turcia, fapt contrabalansat pe mai multe direcții de către autoritățile de la Ankara: exprimarea publică a rezervelor față de politica SUA referitoare la Turcia, respingerea modului în care NATO a reacționat după ce baza aeriană de la Incirlik a fost blocată și comandantul acesteia arestat, de reluarea cooperării militare cu Federația Rusă și de reconsiderarea angajamentelor Turciei față de Siria și de problematica refugiaților sirieni. În continuarea liniei de conduită ambivalentă față de Federația Rusă, liderul turc, Recep Tayyip Erdogan, cu prilejul vizitei în Ucraina, din octombrie 2017, declara că țara sa nu a recunoscut și nu va recunoaște anexarea Crimeii de către Federația Rusă și că Turcia va continua să acorde ajutoare materiale concrete minorității tătare care trăiește în peninsulă, ajutoare ce au constatat inclusiv în uniforme de camuflaj, utilizate de tătarii organizați într-un batalion în zona Kerson, unde au contribuit la blocarea temporară a peninsulei. În aceeași linie de conduită, inițial Turcia a suspendat rutele navale de pasageri și comerciale ce legau Sevastopol și Kerchi de portul turc Zonguldak, conexiunile aeriene cu orașul Simferopol, dar pe care, ulterior, le-a redeschis. Concomitent cu asigurările pentru Ucraina, președintele turc caută să achiziționeze din Rusia unele dintre cele mai performante sisteme de apărare AA, precum și centrale electrice nucleare. În ciuda relațiilor turco-ruse tot mai apropiate, Ankara și Kievul dezvoltă o relație specială în cooperare în domeniile construcției motoarelor de tanc, sistemelor radar, sistemelor de comunicații militare și a celor de navigație, precum și în cel al instruirii marinarilor ucraineni, care încadrează noua flotă, constituită după evenimentele din Crimeea. Ankara consideră că legăturile cu Ucraina în domeniile tehnologiei militare pot reprezenta o alter-

nativă la transferul de tehnologie americană și vest-europeană, care se desfășoară cu întreruperi generate de considerente politice. Pentru fluidizarea circulației între Turcia și Ucraina, începând din anul 2017, trecerea frontierelor celor două țări nu se mai realizează pe baza pașapoartelor (așa cum este cazul cu Georgia), ci numai pe baza documentelor obișnuite de evidență a populației. Urmările evenimentelor din anul 2015, din Turcia, au indicat și puternica dependență a acesteia față de Federația Rusă: turismul rușilor pe coastele turce ale Mediteranei și Mării Negre a scăzut dramatic, iar exporturile Ankarei în Rusia au scăzut cu peste 60 procente. În noua situație, generată de comportamentul imprevizibil al lui Erdogan, Federația Rusă a ridicat sancțiunile economice generate de incidentul aviatic din 2015, a reluat coordonarea eforturilor comune pentru stabilizarea Siriei și a relansat noi proiecte energetice nucleare gigant (4 reactoare de câte 1200 KVe, la Akkuyu), evaluate la aproximativ 20 miliarde dolari. Posibila cooperare energetică nucleară între cele două state, întrecește practic dependența energetică a Turciei de Rusia și de țări care au relații strategice cu Moscova.

În plus Moscova, aproape de neimaginat, a acceptat vânzarea de sisteme de rachete AA S-400 Triumph, într-un proiect comercial evaluat la peste 2,1 miliarde dolari. Acest proiect a determinat punerea sub semnul întrebării a programului FAM turce de achiziționare a avioanelor multirol, de generația a 5-a, F-35 produs de SUA. Să fie întâmplător faptul că, după ce Președintele Erdogan a cerut scuze omologului rus în legătură cu doborârea avionului la sfârșitul anului 2015, cei doi s-au întâlnit de peste 12 ori, în aproximativ trei ani?

Anexarea Crimeii – punct de inflexiune în politica externă a Moscovei

Merită remarcat faptul că, Turcia nu a acceptat să se alăture proiectelor europene sau NATO de impunere de sancțiuni Moscovei, după referendumul din Crimeea, din martie 2014, considerând că acestea reprezintă exclusiv, o problemă între Rusia și Occident.

Zona Marea Neagră - Caucazul de Sud

În acest fel, două dintre cele mai importante regiuni ale zonei euro-atlantice, din punctul de vedere al managementului securității și coridoarelor comerciale, Zona Marii Negre și a Caucazului de Sud, devin zone de tip sandwich între cele două mari țări. Iar pentru ca închiderea să fie completă, ar trebui să reconsiderăm și hiperînarmarea Peninsulei Crimeea, pe de o parte și intensificarea relațiilor pe multiple planuri a re-

dezvoltarea cooperării economice, respectiv TRASEKA, care își propunea să susțină coridorul de tranzit comercial dintre Asia Centrală și Europa, via Caucazul de Sud. Primele realizări concrete au fost conducta de petrol Baku – Tbilisi – Ceyhan și conducta de gaze Baku – Tbilisi – Elzurum, urmate de conducta de gaze Trans-Anatolia, inaugurată în 2018. În prezent, se află în execuție conducta Trans-

Adriatica, care va completa coridorul sudic de furnizare energie pentru UE din bazinul Mării Caspice și culoarul feroviar, ce va lega estul Turciei (Kars) de Baku, traversând Georgia, ca parte a Drumului Mătăsii, ce va lega China de Europa, ocolind Rusia.

lațiilor în triunghi, Rusia – Iran – Turcia și implicațiile acestora asupra conflictelor înghețate din regiune. După disoluția URSS, Turcia a încercat să își crească influența în Caucazul de Sud (mai puțin în Armenia), urmare a existenței în regiune a unui important factor demografic turcoman, dar și a statutului său de stat NATO și partener UE, cu puternice opțiuni de aderare, mai ales în anii 90. Din punct de vedere strategic, Ankara a ales trei direcții de penetrare a spațiului respectiv: energie, infrastructuri de transport și securitate - apărare. În acest context au prins contur proiectele regionale BSEC (Organization of the Black Sea Economic Cooperation) – care a fost orientată pe

Proiecte de transport hidrocarburi în regiune

Federația Rusă va continua să exercite în regiune

ne o presiune politică, militară și de securitate, mai ales prin intermediul Armeniei, al treilea stat important al Caucazului de Sud. Dată fiind istorica tensiune, alternată cu situații conflictuale, dintre Azerbaidjan și Armenia, în ecuația de securitate a regiunii este adus și Iranul, stat care are în interiorul granițelor sale o minoritate azeră, estimată ca numărând între 25 și 30 milioane de locuitori. Această prezență conferă o complexitate mult sporită situației de securitate regională, generată de axele Armenia – Azerbaidjan, Turcia – Azerbaidjan, Turcia – Georgia, Rusia – Georgia, Turcia – Armenia, Rusia – Iran, Turcia – Iran, axe pe care stabilitatea, instabilitatea și tensiunile au alternat tot timpul.

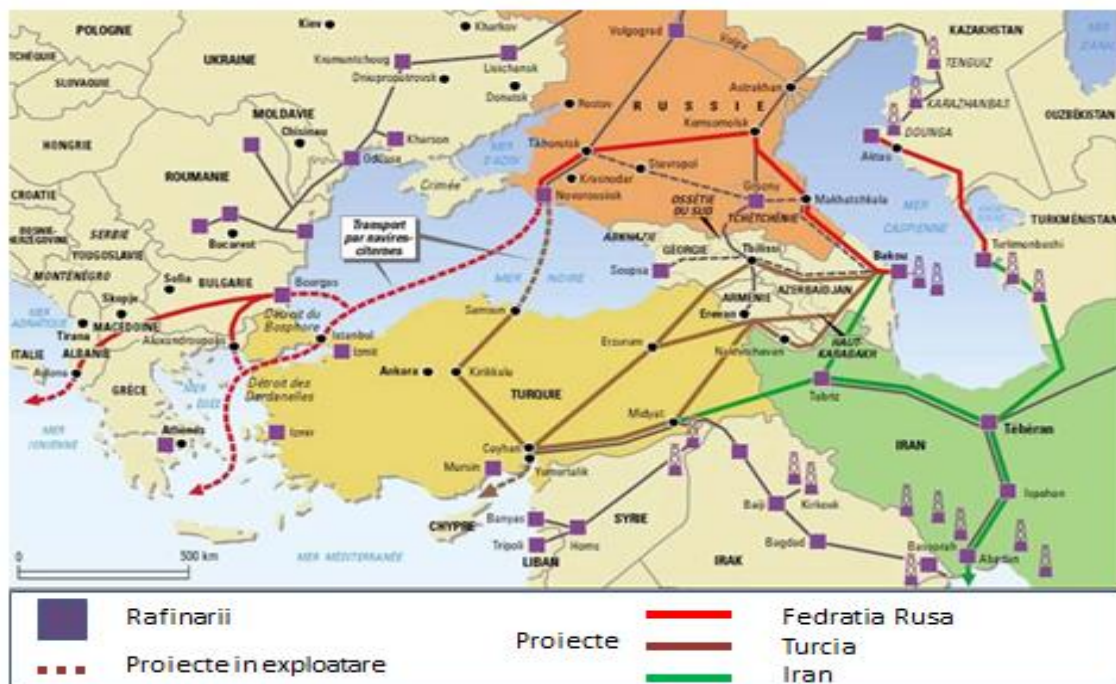
În acest context, Turcia continuă să solicite Federației Ruse să își exercite cu mai multă onesti-

turco – armean, legat de vechile acuzații de genocid formulate la adresa Ankareii.

Ca un prim semn al acceptării ideii, începând cu aprilie 2017, compania aeriană turcă de stat, Pegasus, a primit acceptul armean de operaționalizare a unei conexiuni aeriene Erevan – Istanbul, cu 3 zboruri pe săptămână. Concomitent, Turcia a trecut la procesul de deminare a unei părți a zonei de frontieră comună cu Armenia.

Ca expresie a unor noi perspective constructive ruso – turce, și problematica minorității turcomane trăitoare în Caucazul de Nord (Dagestan, Kabardino-Balkaria, Cerchezia, Osetia de Nord, Ingusetia, Cecenia) dar și din regiunea Volga - Ural se va bucura de o nouă abordare, care a depășit aranjamentele tacite anterioare, referitoare

la faptul că Turcia va rămâne neutră în legătură cu situația din Caucazul de Nord, iar Federația Rusă va slăbi sprijinul pe care tradițional îl acorda PKK. La sfârșitul anului 1998, Moscova a refuzat să acorde azil politic liderului kurd, Abdullah Ocalan, care a fost ulterior capturat de forțele speciale

tate și obiectivitate poziția de co-președinte al Grupului de la Minsk, organizat sub auspiciile OSCE, în ceea ce privește linia de conduită reală adoptată de Armenia în asigurarea securității regionale, concomitent cu reacția adversă a Federației Ruse referitoare la ajutoarele militare disproportionat de mari pe care Ankara le acordă Azerbaidjanului.

Începând cu 2017, Federația Rusă, prin intermediul lui Serghei Lavrov, și-a oferit bunele intenții pentru începutul unui efort de reconciliere

turce, în Kenia. Acest aspect a fost reiterat în mai multe rânduri de autoritățile de la Ankara, inclusiv la reciprocitate cu aprecierile Moscovei, conform cărora, Occidentul nu trebuie să considere ca serios riscul că Turcia - post 15 iulie 2015 ar putea deveni un nou Pakistan.

Câteva remarci de final

Putem aprecia că până în martie 2014, a existat un context, bilateral construit, pentru derularea

dialogului Rusia – NATO și Rusia – SUA. În prezent acesta nu mai funcționează. În noua paradigmă, definită de anexarea Crimeii, strategiile Rusiei pot fi caracterizate ca fiind mai agresive, îndreptate împotriva UE, NATO și SUA.

Imediat după martie 2014, a început să se contureze ca o evidență faptul că Moscova a reconsiderat zona Caucazului de Sud – Marea Neagră, drept o zona de interese majore ale Kremlinului.

Este probabil ca dacă vor fi acceptate excepții, acestea să fie formulate de Turcia, care în condițiile acceptării unor sincronizări cu Federația Rusă, ar veni cu o contribuție care ar proteja multe dintre vulnerabilitățile regionale ale Moscovei. Este vorba de Acordul de la Montreux, care va putea fi invocat suplimentar și cu mult mai multă determinare în noul context, dar în continuarea documentelor politico – doctrinare recente ale Federației. Vladimir Putin și echipa sa caută forme de răspuns neconvențional (hibrid) care se bazează pe contracararea tuturor „formelor occidentale” de agresiune, inclusiv prin recursul la măsurile active specifice serviciilor de informații și contrainformații civile și militare ruse, dar și la arma energetică, alături de presiunile diplomatice și militare.

În lipsa unei viziuni economice articulate, dominată de un peisaj industrial monocrom, Rusia își afirmă dorința de a controla resursele energetice în Europa și în alte state din regiune, recurgând astfel la factori de dependență energetică ca armă de șantaj politic.

În retorica lor, liderii politici ai Rusiei, influențați de retorica lui Putin, afirmă indirect că refuză să accepte procesele de „disciplinare forțată” în numele respectării unor principii ale democrației impuse cu forța. Modul în care Moscova a ales să răspundă îngrijorează pe zi ce trece comunitatea internațională. Foarte des provoacă reacții ale forțelor aeriene aliate ce au misiuni de poliție aeriană dar și a unor nave militare NATO aflate temporar în bazinul Mării Negre. De asemenea, îngrijorează concepția în care sunt planificate exerciții de desant marin, inclusiv în Marea de Azov.

Într-o logică similar și președintele Erdogan caută să explice dificultățile interne ale țării sale

prin indicarea dușmanilor externi, care doresc răul țării sale. Ultimul exemplu în acest sens este reprezentat de acuzațiile aduse de Ankara referitoare la atacul extern asupra lirei turcești, a cărei depreciere accelerată a stârnit numeroase îngrijorări regionale.

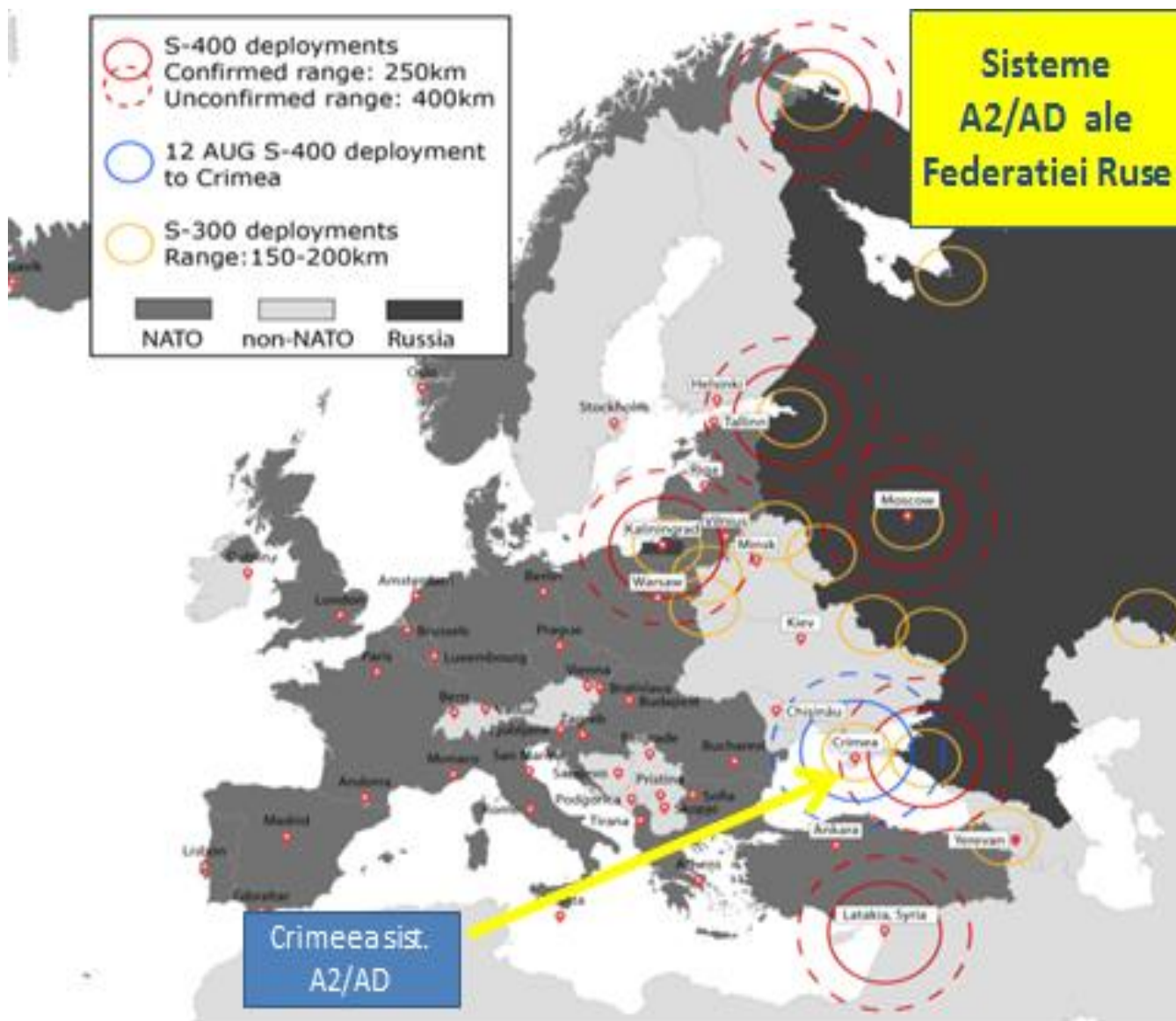
Din această perspectivă, atât Rusia, cât și Turcia recurg la jocuri geopolitice care evidențiază considerente de putere, fiind puțin capabile să vină cu argumente consistente în afacerile internaționale.

Implicarea militară a Rusiei în Siria și Orientul Mijlociu, face parte dintr-un program de promovare a unei agende proprii în regiune, dar și pentru atragerea atenției asupra importanței sale în planul afacerilor globale. Multe din punctele programului în discuție sunt concordante și cu așteptările Turciei, țară care își dorește a fi atrasă cel puțin parțial, în sfera de interese a Moscovei. Din acest punct de vedere, Rusia a dat mereu dovadă de o puternică capacitate anticipativă, fiind în contact cu state din UE sau Turcia, dar din spatele scenei, dezvoltând subtil propriile operații de influență politică. Istoria demonstrează că acest mod de operare reprezintă tiparul natural de acțiune al Moscovei.

În prezent, comportamentul speculativ al Rusiei exploatează criza unui leadership global și faptul că raporturile mondiale de putere nu sunt foarte bine structurate, datorită dificultăților politice interne atât din UE, cât și din SUA, precum și datorită fricțiunilor dintre SUA și China sau SUA și UE.

Un alt factor exploatat de Moscova l-a reprezentat modul în care a reușit ca parte din efectele distructive ale sancțiunilor economice, la care a fost supusă post anexarea Crimeii, să le întoarcă practic împotriva inițiatorilor acestor sancțiuni.

Probabil că, Rusia va marșa pe vechea retorică încercând să demonstreze că este capabilă să-și sporească nivelul de agresivitate, dacă nu i se acordă o formă de recunoaștere a puterii internaționale. În acest sens va căuta să identifice parteneri de afaceri europeni, cu influență la nivelul Uniunii, care să o sprijine indirect. Primele state vizate în acest sens fiind Italia, Austria, Ungaria, Grecia și Cipru. Rămâne de văzut dacă

transformarea Crimeii într-o zonă puternic militarizată după modelul Kaliningrad, va fi utilizată drept capital geostrategic cu posibile proiecții în vecinătatea sa vestică și nu numai. Interesele Moscovei proiectate spre Vestul Crimeii includ Balcanii, partea de sud a Europei Centrale, Mediterana de Est și Levantul.

În acest context, cu siguranță că trebuie acordată mai multă atenție relațiilor ruso-turce care, în prezent, sunt calificate de aprecieri interrogative de tipul:

- Modelul relațiilor dintre Federația Rusă și Turcia îl reprezintă spirala?
- Rusia – Turcia astăzi - cooperare tactică în contextul unor dezacorduri strategice?

- Rusia – Turcia - parteneriat strategic, sau parteneri legați de opțiuni tactice de moment?
- Există asemănări comportamentale între președinții Vladimir Putin și Recep Tayyip Erdogan?
- Cât ar putea dura sincronizarea ruso-turcă?

Erdogan obține victorii diplomatice la întâlnirile cu Putin și Merkel

Cengiz CANDAR

În ciuda unor descrieri negative, Președintele Erdogan a obținut succese în cadrul celor mai recente eforturi diplomatice întreprinse de acesta.

Președintele rus Vladimir Putin s-a întâlnit cu omologul său turc Recep Tayyip Erdogan la Soci, Rusia, în data de 17 septembrie.

Trebuie să spunem lucrurilor pe nume de la început: Președintele Turciei Recep Tayyip Erdogan a ieșit triumfător de la întâlnirea cu omologul său rus Vladimir Putin. Întâlnirea care a avut loc în data de 17 septembrie în orașul Soci de la Marea Neagră a reprezentat cea de-a treia întâlnire a celor doi șefi de stat în decursul a trei săptămâni.

Erdogan a obținut ceea ce a dorit cu privire la Idlib: fără ofensivă în provincia în care aliații sirieni ai Turciei s-au regrupat alături de Hayat Tahrir al-Sham (HTS), grupare cunoscută anterior ca Jabhat al-Nusra, ramura siriană a al-Qaeda.

La Soci, Erdogan a întors aproape complet experiența umilitoare pe care a avut-o în cadrul summitului de la Teheran din prima săptămână a lunii septembrie. În cadrul unei întâlniri cu Putin care a fost transmisă în direct, Erdogan a cerut încetarea focului pentru a împiedica o ofensivă ruso-siriană iminentă în vederea reocupării Idlibului pentru regimul lui Bashar al-Assad. Putin a răspuns cu sarcasm liderului turc, iar gazda evenimentului, Președintele iranian Hassan Rouhani a părut a lua partea omologului său rus.

Putin și Erdogan au părut extrem de prietenoși în cele două ore ale reuniunii din data de 17 septembrie. Cei doi au zâmbit, iar Erdogan i-a strâns mâna cu drag cu Putin. După această întâlnire, Ministrul rus al Apărării, Sergei Shoigu a anunțat că nu va exista nici o nouă operațiune militară a forțelor siriene de guvernământ și ale aliaților acestora împotriva Idlibului.

În cadrul conferinței de presă comune cu Erdogan, Putin a spus reporterilor că „Am agreeat ca până în data de 15 octombrie vom crea o zonă demilitarizată cu o adâncime de 15-20 de kilometri de-a lungul linei de contact dintre forțele opoziției armate și cele de guvernământ, care va include și retragerea rebelilor radicalizați, inclusiv gruparea Jabhat al-Nusra”.

Putin a mai afirmat că „Până în data de 10 octombrie, la recomandarea Președintelui turc, am stabilit retragerea din acea zonă a armamentului greu, a tancurilor, sistemelor de rachete și a mortierelor tuturor grupurilor din opoziție. Zona demilitarizată va fi monitorizată de grupuri mobile de patrulă ale unităților de poliție militară ale Turciei și Rusiei”.

Nici Putin și nici Erdogan nu au explicat modul în care vor diferenția rebelii „radicali” de alte grupuri anti-Assad. De asemenea, nu a fost clar nici cât din suprafața orașului Idlib va fi inclusă în zona demilitarizată.

Aceste incertitudini nu pot ascunde faptul că Erdogan se află acum în mod just în poziția de a afirma că a obținut un succes diplomatic de necontestat:

1. A fost ferm cu privire la ofensiva rusă asupra Idlibului. Acum, după întâlnirea de la Soci, o astfel de ofensivă iese din discuție.

2. În urma întâlnirii trilaterale de la Teheran, cvasi-consensul experților turci din occident a fost că apropierea dintre Moscova și Ankara se apropie de sfârșit. Conform criticilor lui Erdogan și numeroșilor analiștilor turci din cercurile dizidente și din presa occidentală, liderul turc este acum mai singur ca niciodată. Adăugându-se opoziției dintre Turcia și Statele Unite, opiniile diferite de cele ale Rusiei sunt considerate a fi de nedepășit și au contribuit la descrierea liderului turc într-o lumină nefavorabilă. Cu toate acestea, Erdogan le-a dovedit acestor analiști că s-au înșelat. Nu doar că s-a păstrat parteneriatul cu Rusia în Siria și pe alte fronturi, ci s-a și consoli-

dat prin angajamentul de a desfășura patrulare militare comune turco-ruse într-o zonă demilitarizată care va fi stabilită în Idlib.

3. Președintele turc a accentuat faptul că grupările neteroriste din opoziție trebuie să fie separate de HTS, care controlează o parte importantă a provinciei. Grupurile din opoziție sponsorizate de Turcia sunt poziționate în principal la vest de Alep și se află în prima linie în cazul unui posibil conflict cu armata siriană. În cazul în care Putin s-ar fi retras din parteneriatul său cu Turcia, Erdogan și-ar fi pierdut credibilitatea și pârghiile asupra grupurilor siriene din opoziție sponsorizate de Turcia. Erdogan a anulat această posibilitate în urma victoriei de la Soci.

După întâlnirea de la Soci, Erdogan a spus: „Opoziția va continua să rămână în zonele în care se află deja. În schimb, ne vom asigura că grupurile radicale, pe care le vom identifica împreună cu Rusia, nu vor acționa în nici un caz în această zonă...Rusia va lua cu siguranță măsurile necesare pentru a se asigura că zona de demilitarizare Idlib nu va fi atacată”.

Acordul de la Soci indică faptul că Putin consideră prioritar să îl mențină pe Erdogan în teatrul sirian. Obiectivul unei astfel de strategii este să investească în tensiunile sporite dintre Turcia și Statele Unite cu privire la prezența kurdă la est de Eufrat. Putin a considerat că menținerea lui Erdogan în apropierea sa este mai importantă decât un atac prin care să îi ofere Idlibul lui Assad.

În cadrul conferinței de presă comună de la Soci, Erdogan a confirmat intențiile implicite de joc ale lui Putin și a atras atenția asupra zonelor de est ale Eufratului, spunând că activitățile teroriste nu sunt limitate la Idlib. Erdogan a mai afirmat că cel mai mare pericol la adresa viitorului Siriei se găsește în cuiburile de terorism de la est de Eufrat, referindu-se la Unitățile de Protecție a Poporului Kurd (YPG) și la Partidul Uniunii Democrate (PYD), ambele

aliante ale SUA în lupta împotriva Statului Islamic, ca grupări teroriste care trebuie distruse.

Controversatul Președinte turc se pregătește acum pentru o nouă victorie diplomatică. Acesta va vizita Germania în perioada 27-29 septembrie, iar Președintele german Frank-Walter Steinmeier îl va primi cu toate onorurile: o ceremonie militară și un banchet festiv la reședința Președintelui Germaniei, Palatul Bellevue din Berlin.

O asemenea oportunitate la Berlin reprezintă pentru Erdogan o mare surpriză, ivindu-se la doar un an după ce i-a acuzat pe liderii germani că sunt naziști. Turcia ar putea oferi Germaniei un premiu important: modernizarea căilor ferate turcești. Proiectul în valoare de 35 de miliarde de euro este o nouă formă a proiectului de cale ferată Berlin-Baghdad din 1898, care l-a dus pe împăratul german Wilhelm al II-lea în Turcia și a asigurat viitoarea alianță dintre Imperiul Otoman și Germania în Primul Război Mondial. Sultanul otoman Abdul Hamid II – admirat de către Erdogan și de către toți conservatorii turci – a supravegheat acordul.

Erdogan calcă acum pe urmele modelului său Abdul Hamid al II-lea și va aborda acest proiect grandios în cadrul vizitei sale de la Berlin. Acesta ar putea reprezenta un avantaj economic pentru ambele state. El ar putea de asemenea, să ofere o acoperire europeană atât de necesară pentru Erdogan, care s-a confruntat cu intense critici la adresa nerespectării drepturilor omului în Turcia și a abolirii democrației.

Săptămânalul german Der Spiegel comenta asupra proiectului de modernizare: „Un consorțiu condus de Siemens va construi noile linii de cale ferată, le va electrifica pe cele vechi și va instala tehnologie de semnalizare modernă în țară. Căile ferate naționale germane Deutsche Bahn vor ajuta la planificarea acestui mega-proiect, care va include noi linii de mare viteză în țară, tuneluri, linii suspendate și material rulant”.

Articolul spune mai departe: „Oferta include de asemenea și solicitarea ca partea germană să ajute la finanțarea proiectului de cale ferată. Berlinul nu a luat încă nici o decizie cu privire la acest aspect...Dar, în cadrul discuțiilor cu guvernul turc și cu Siemens, guvernul german și-a exprimat disponibilitatea de a analiza oferirea de sprijin financiar pentru acest proiect. Dacă proiectul se va realiza, ar reprezenta cea mai covârșitoare dovadă cu privire la turnura diplomatică spectaculoasă pe care Ministrul de Externe Heiko Maas a aplicat-o în cadrul vizitei sale din Turcia de săptămâna trecută”.

Der Spiegel a numit această cale ferată „o altă dovadă a noii direcții pe care o îmbrățișează politica externă germană...fiind considerată un mod de a-i încetini pe chinezi, care și-au extins influența la nivel global timp de mai mulți ani sub forma miliardelor investite în africa. Beijingul a pus ochii recent pe Turcia. Proiectul căii ferate este exact tipul de proiect de care Beijingul ar dori să se ocupe individual. Rețeaua de cale ferată a Turciei prezintă, în cele din urmă, o importanță strategică pentru rutele comerciale între Europa și Asia – o legătură de oțel esențială pentru Noul Drum al Mătăsii”.

Germanii devin tensionați atunci când li se reamintește că susțin un regim autocrat în Turcia. Atunci când primează interesele economice, sunt gata să ignore gravele încălcări ale drepturilor omului și ale democrației în Turcia. Cu toate acestea, este dificil de înțeles motivul pentru care o delegație a Partidului Democrat Popular (HDP) pro-kurd nu a beneficiat de o întâlnire cu Cancelarul Angela Merkel și cu Ministrul de Externe Maas. Delegația l-a inclus pe liderul HDP, pe purtătorul de cuvânt al Parlamentului turc și un parlamentar de fond Yazidist care a fost și

membru al Bundestagului. În ciuda eforturilor susținute ale delegației, întâlnirea nu s-a concretizat. Chiar și o audiență de cinci minute cu oficialii de vârf germani ar fi putut reduce îngrijorările conducerii HDP, a cărui fost lider legendar, Selahattin Demirtas se află în închisoare, fiind victimă a furiei lui Erdogan.

Actuala conducere a Germaniei consideră că este prioritar să se țină la distanță de furia lui Erdogan. Mai mult, este important să se poarte frumos cu el de dragul mizelor geopolitice ale Germaniei, care se prezintă ca reprezentând lumea occidentală, în condițiile în care conducerea acestei lumi nu mai aparține lui Donald Trump. Cel mai important aspect rămâne acordul de 35 de miliarde de euro cu Turcia.

Consolidarea parteneriatului cu Putin și păstrarea lui Merkel ca și salvator politic și economic sunt evoluții binevenite pentru Erdogan.

Toate analizele internaționale care anunțau declinul lui Erdogan trebuie refăcute.

Articolul a fost publicat inițial în *Al Monitor - Turkey Pulse* în data de 19 septembrie 2018 și este republicat prin amabilitatea autorului.

Cengiz CANDAR este jurnalist pentru Al-Monitor's Turkey Pulse. Ziarist din anul 1976, a scris șapte cărți în limba turcă, îndeosebi pe probleme privind Orientul Mijlociu, inclusiv best-seller-ul Mesopotamia Express: A Journey in History. În prezent este Profesor la Institutul pentru Studii Turce în cadrul Universității Stockholm și Cercetător Principal în cadrul Institutului Suedez de Afaceri Internaționale.

Relațiile Kosovo-Serbia în 2018

*Institutul Internațional pentru Studii privind Orientul Mijlociu și Balcanii (IFIMES) – Ljubljana
Directori: Bakhtyar Aljaf, Dr. Zijad Becirović*

Acordul Vučić-Thaçi pentru două milioane de noi refugiați?

Republica Federativă Populară Iugoslavia s-a proclamat după cel de-al Doilea Război Mondial.

Statele care au câștigat războiul au creat o nouă ordine globală care a fost implementată prin crearea Organizației Națiunilor Unite (ONU). S-au înființat noi state și s-au stabilit noi frontiere. Granițele externe ale Republicii Federative Populare Iugoslavia au fost stabilite pe baza rezultatelor celui de-al Doilea Război Mondial și în urma consimțământului marilor puteri ale lumii. Prin analogie, s-au stabilit și recunoscut și granițele interne dintre republicile și provinciile iugoslave.

Câțiva ani mai târziu, Republica Federativă Populară Iugoslavia a fost redenumită Republica Socialistă Federativă Iugoslavia (SFRY). După dezintegrarea SFRY în anul 1992, republicile au devenit state independente și suverane, în timp ce provincia Kosovo și-a proclamat independența doar în anul 2008. Astfel s-a definitivat procesul de formare a granițelor în fostul teritoriu al Iugoslaviei și s-a încheiat criza iugoslavă.

Comisia de Arbitraj a Conferinței de Pace pentru Iugoslavia (cunoscută în mod obișnuit ca și Comisia de Arbitraj Badinter) a stabilit că din punct de vedere legal, granițele dintre fostele unități federale (republici și provincii) sunt considerate granițe dintre statele nou-formate. Chiar și după patru războaie (din Slovenia, Croația, Bosnia și Herțegovina și Kosovo) prin care s-a încercat redefinirea granițelor, nici una dintre granițele de pe teritoriul fostei SFRY nu s-a modificat nici măcar cu un centimetru. S-au iscat câteva dispute, dar sunt în curs de soluționare, iar unele au fost deja soluționate.

Scopul clar al dialogului Kosovo-Serbia

Proclamarea independenței Kosovo în anul 2008 a intensificat problemele dintre nou formată Republică Kosovo și Republica Serbia. Prin urmare, în anul 2011, comunitatea internațională a lansat dialogul între Belgrad și Pristina sub auspiciile Uniunii Europene. Până în prezent, acest dialog a avut doar rezultate modeste, datorită blocajelor determinate de părțile participante în încercarea de a obține anumite obiective. Prelungirea dialogului a permis supraviețuirea politică a unor politicieni. Acesta este motivul pentru prima jumătate a anului 2019 a fost stabilită ca și termen pentru finalizarea dialogului și stabilirea unui acord legal între Serbia și Kosovo. Problemele au apărut atunci când dialogul de la Bruxelles a permis formarea Comunității Municipality Sârbe (ZSO) în nordul Kosovo, care este în principal o regiune cu populație majoritară sârbă. Curtea Constituțională din Kosovo a decis că statutul propus pentru Comunitatea Municipality Sârbe este contrar unora dintre stipulările Constituției din Kosovo. Alături de stipulările acestea din Statut, a mai existat și o puternică opoziție împotriva formării ZSO din partea unor partide politice, și anume mișcarea de Auto-Determinare (Lëvizja Vetëvendosje – LVV), care a considerat că formarea ZSO va cauza probleme ireparabile statalității Republicii Kosovo, deoarece va reprezenta un fel de entitate în interiorul statului Kosovo care va semăna îndeaproape cu Republica Srpska din Bosnia și Herțegovina. După ce și alte partide politice au indicat acest risc, proiectul formării ZSO a fost abandonat. Cu toate acestea, Belgradul insistă pe formarea ZSO, considerând că este crucial pentru păstrarea comunității sârbe din Kosovo. Acest lucru este parțial adevărat, din moment ce ZSO ar include aproximativ o treime din toți sârbii din Kosovo, iar celelalte două treimi ar locui în alte regiuni din Kosovo. ZSO ar fi legat din punct de vedere instituțional de autoritățile de la Belgrad. Se creează astfel un model special și paralel de relaționare între ZSO și Serbia, similar

celui dintre Serbia și entitatea Republica Srpska din Bosnia și Herțegovina. Între timp, curtea specială pentru crime de război a început să judece crimele comise de Armata de Eliberare din Kosovo (UÇK). Sarcina acestui organism este să judece câțiva dintre politicienii albanezi din Kosovo, inclusiv pe Președintele Hashim Thaci, pe purtătorul de cuvânt al Parlamentului din Kosovo Kadri Veseli, posibil și pe Prim Ministrul Ramush Haradinaj și mulți alți oficiali cu rang înalt. Curtea specială reprezintă un fel de curte mono-etnică din moment ce a fost înființată pentru a judeca doar albanezi, ceea ce constituie un nonsens din punct de vedere legal. Liderii politici din Kosovo au luat inițiativa de a abolii această curte specială, dar nu au reușit datorită puternicelor presiuni internaționale. Prin intermediul dialogului de la Bruxelles liderii politici din Kosovo încearcă de fapt să amâne funcționarea acestei curți speciale.

Obiectivul final al dialogului de la Bruxelles dintre Belgrad și Pristina a fost acela de a normaliza relațiile dintre cele două state și de a ajunge la recunoaștere reciprocă, ceea ce i-ar permite Serbiei să își accelereze accesarea la UE și să câștige numeroase beneficii, în timp ce pentru Kosovo ar însemna deschiderea drumului către ONU. Cu toate acestea, există și alte câteva obstacole care ar putea fi întâlnite în drumul pe care Kosovo dorește să îl urmeze către ONU, precum dreptul de veto al membrilor permanenți – Federația Rusă și Republica Populară Chineză. Din moment ce Kosovo încă nu este recunoscută de două treimi din statele membre ONU, nu poate beneficia de sprijin în vederea aderării din partea Adunării Generale ONU.

În aceste condiții, Serbia – un stat auto-proclamat neutru – desfășoară un intens program de înarmare, în timp ce guvernul din Kosovo beneficiază doar de sprijinul minorității în Parlament, iar Președintele Hashim Thaci nu beneficiază de sprijin public. Analistii consideră că soluția pentru actuala problemă ar fi organizarea unor alegeri anticipate în Kosovo, care ar indica adevăratele relații dintre forțele politice din acest stat.

Acordul Vučić-Thaçi pentru două milioane de noi refugiați?

După ce, în urma unor acțiuni arbitrare, Aleksandar Vučić și Hashim Thaci au preluat dialogul care trebuia să fie condus de premierii Serbiei și ai Kosovo-ului, aceștia au luat inițiativa de a corecta și redefini granițele de stat, ceea ce în limbajul acestora reprezintă linia istorică de graniță dintre sârbi și albanezi. Vučić și Thaci au suspendat rolul constituțional al premierilor, au acaparat instituțiile de stat și au stabilit un sistem prezidențial neconstituțional în țările lor. Ei au fost susținuți de anumite state în inițiativa restabilirii granițelor, conform cărora cele două state vor schimba teritorii și populație astfel încât nordul Kosovo-ului va aparține Serbiei (ceea ce nu va mai face necesară crearea ZSO), în timp ce mare parte din valea Preșevo (Preșevo, Medvedja și Bujanovac – considerate „kosovo-ul de est”) vor aparține de Kosovo (căruia i-au aparținut de fapt până în anul 1956). Realizarea unui astfel de acord ar duce la o reșezare masivă de populație și la formarea de granițe etnice. Vučić și Thaci consideră că în acest mod s-ar soluționa problema prin demarcarea permanentă a granițelor dintre sârbi și albanezi. Cu toate acestea, analistii avertizează că nu se va soluționa nici o problemă în acest mod, ci se vor iniția conflicte noi, vor exista noi victime, tragedii și cel puțin două milioane de noi refugiați. Un alt personaj implicat în această inițiativă este Premierul albanez Edi Rama. Acesta este înconjurat de consilieri din Kosovo, care au avut legături strânse cu regimul lui Milošević în anii 90 – la fel ca Vučić și Dačić, care acum reprezintă simbolul acelui regim. Opoziția din Kosovo respinge cu tărie iniția-

tiva privind granițele, cerându-i Președintelui Thaçi să abandoneze această idee care ar putea avea repercusiuni devastatoare pentru Kosovo și solicită o ședință de urgență a Parlamentului pentru a dezbate această problemă. Chiar și Premierul din Kosovo, Ramush Haradinaj, s-a opus acestei inițiative, afirmând că „orice modificare a granițelor și schimb de teritorii va declanșa noi tragedii în Balcani, poate duce la instabilitate și poate submina eforturile politice și de securitate pe termen lung pentru pace în Kosovo și în regiune”.

Deși toate războaiele anterioare din SFRY s-au dus pentru a modifica granițele, aceste granițe nu au fost modificate niciodată. Războaiele au creat doar noi probleme. Se pune întrebarea dacă aceasta este modalitatea potrivită pentru a soluționa problemele unor state ale căror ambiție este să câștige statutul de membru al UE. UE se bazează pe diversitate și multe state ale UE sunt multi-etnice, multi-culturale și multi-religioase, ceea ce face inițiativa Vučić-Thaçi să fie una anti-civilizație și anti-europeană. Această inițiativă dezvăluie încercările lui Vučić de a salva cel puțin o parte din proiectul Marea Serbia care a fost conturat de către Slobodan Milošević. Aleksandar Vučić și Ivica Dačić simbolizează de fapt politica lui Milošević din anii 90, iar conform acelui plan, pierderea unei părți din teritoriul Kosovo-ului ar fi compensată prin anexarea unei părți a teritoriului Bosniei-Herțegovina, i.e. Republika Srpska. Proiectul Marea Serbia include și părți din Muntenegru și Croația. Partidele politice pro-sârbe din Muntenegru, care sunt membre ale opoziției Frontului Democratic, alături de consiliul național sârb au început deja să contureze această atmosferă prin lansarea activităților pentru adunarea semnăturilor unei petiții prin care să se anuleze decizia Muntenegrului de a recunoaște independența Kosovo.

Realizarea acordului Vučić-Thaçi ar cauza mișcări tectonice în regiune, ducând la noi conflicte, victime, tragedii și un nou val de cel puțin două milioane de refugiați care vor trebui să caute adăpost în statele UE, îndeosebi în Germania și Austria. Prin urmare, cei care sprijină un astfel de acord vor trebui să își asume și reponsabilitatea cu privire la consecințele sale.

În orice caz, Macedonia este de și mai mare importanță pentru proiectul lui Vučić în prezent. Din moment ce Aleksandar (Vučić) a ajuns prea târziu în Kosovo pentru a soluționa problema Kosovo-ului, acesta va trebui să își redirecționeze activitățile către Macedonia.

Aleksandar (Vučić) a ajuns și în Macedonia prea târziu?

Macedonia a făcut parte tot timpul din proiectul Marea Serbia. Nu este deloc surprinzător că Serbia a recunoscut Macedonia în data de 2 aprilie 1996, adică după ce s-au încheiat războaiele și după ce s-a prăbușit proiectul Marea Serbia al lui Milošević.

Structurile de securitate și informații au participat în mod notabil la obstrucționările din perioada formării noului guvern al Republicii Macedonia condus de Zoran Zaev (SDSM), iar oficialii Agenției de Securitate și Informații a Serbiei (BIA) au fost implicați în incidentul din Söbantie (Parlamentul Macedonean) atunci când Zoran Zaev și unii dintre colegii acestuia au fost atacați într-un încercare de asasinat. Fostul consilier pentru securitate de la Ambasada Serbiei din Skopje și directorul adjunct al BIA Goran Živaljević erau prezent în parlament la momentul celui incident. Regimul lui Nikola Gruevski și Saša Mijalkov a cooperat îndeaproape cu regimul de la Belgrad. În plus, numeroase tranzacții și scoaterea de bani din Macedonia s-au desfășurat cu ajutorul autorităților sârbe. Serbia a fost unul dintre puținele state care nu a susținut acordul dintre Macedonia și Grecia prin care s-a soluționat disputa de decenii în legătură cu denumirea Macedoniei. Acordul cu Grecia a fost chiar sprijinit de Rusia și de către controversatul premier maghiar Viktor Orban, în timp ce Ministrul de Externe sârb Ivica Dačić a anunțat că Serbia își va retrage recunoașterea Republicii Macedonia sub denumirea sa constituțională. Întâlnirile dintre liderii guvernului sârb și cel macedonean au fost anulate de mai multe ori, în timp ce întâlnirile bilaterale între oficialii înalți și miniștrii celor două state sunt cu adevărat extrem de rare. Serbia l-a numit pe controversatul diplomat și fost director BIA Rade Bulatović în funcția de amba-

sador în Macedonia. Presa, aflată în mod constant sub controlul lui Aleksandar Vučić, a dezinformat în mod constant în legătură cu Premierul Zoran Zaev și colaboratorii săi apropiați.

Pe parcursul unui singur an, noul guvern al Republicii Macedonia a consolidat situația internă din țară și a obținut rezultate politice semnificative la nivel extern. O contribuție importantă la aceste evoluții a avut-o Ministrul de Interne al Macedoniei, Oliver Spasovski, care a reușit să consolideze sistemul de securitate și informații al statului, precum și capacitatea acestuia de a rezista atacurilor de securitate și informații din afară. Serbia și-a mărit aparatul de (para)informații din Macedonia în perspectiva referendumului planificat a avea loc în data de 30 septembrie 2018. După aprobarea acordului cu Grecia prin referendum, nimeni nu poate opri Macedonia din parcursul său către NATO și UE. Serbia nu este de acord cu accederea Macedoniei la NATO, considerând că ar pune în pericol interesele sale naționale. Pe de altă parte, ea permite funcționarea Centrului Umanitar Sârbo-Rus din Niș, care reprezintă de fapt, prima bază militară rusească pe teritoriul Serbiei și în consecință, o amenințare directă pentru Macedonia și Kosovo.

Cu toate acestea, motivul cheie pentru care Serbia și-a mărit aparatul de (para)informații din Macedonia este acela de a împiedica un rezultat pozitiv la referendum, din moment ce reușita referendumului ar fi urmată de recunoașterea canonică a Bisericii Ortodoxe Macedonene. În anul acesta, Arhiepiscopia Ohrid sărbătorește cea de-a 1,000-a aniversare de la înființare. Din

moment ce bisericile ortodoxe sunt biserici naționale, Biserica Ortodoxă Macedoneană va fi recunoscută imediat ce numele țării va fi confirmat prin referendum. Autoritățile sârbe acționează împreună cu Biserica Ortodoxă Sârbă, prin urmare este evident motivul pentru care încearcă să împiedice recunoașterea canonică a Bisericii Ortodoxe Macedonene.

Perfidia politicii lui Vučić către Macedonia

Deși la prima vedere s-ar părea că activitățile curente ale lui Vučić sunt centrate pe Kosovo și pe Republica Srpska (Bosnia și Herțegovina), acesta ascunde ambiții secrete către Macedonia. În data de 2 septembrie 2018, Vučić s-a întâlnit cu Premierul macedonean Zaev la punctul de trecere a graniței Preševo-Tabanovce pentru a anunța implementarea unui sistem de management comun al granițelor, deși în același timp desfășura activități menite să dezintegreze Macedonia. Acest lucru indică cu claritate perfidia politicii lui Vučić către Macedonia.

Prin urmare, este de importanță covârșitoare ca inițiativa Vučić-Thaçi și intențiile acestora de modificare a granițelor să fie oprite. În cadrul unei sesiuni parlamentare speciale a Parlamentului din Kosovo se așteaptă ca acesta să adopte o *rezoluție care să îl împiedice pe Președintele Kosovo-ului Hashim Thaci să continue negocierile cu Belgradul în legătură cu modificarea teritoriului și reșezarea populației sale. Este de asemenea de așteptat ca Adunarea Generală a Republicii Kosovo să ia în calcul o moțiune pentru inculparea Președintelui Thaçi pentru activitățile sale neconstituționale care subminează integritatea teritorială a Kosovo-ului. Cel mai bun răspuns la încercările lui Vučić va fi dat de către cetățenii macedoneni care vor sprijini referendumul și vor confirma acordul semnat în data de 18 iunie 2018 între Republica Macedonia și Republica Grecia. Astfel, se va accelera accederea Macedoniei la NATO și la UE și se va deschide calea către recunoașterea canonică a Bisericii Ortodoxe Macedonene și corectarea nedreptăților istorice anterioare.*

SISTEMUL INTERNAȚIONAL ACTUAL ESTE ANCHILOZAT ÎN TRECUT IAR UNIUNEA EUROPEANĂ NU GĂSEȘTE CELE MAI BUNE SOLUȚII LA SITUAȚIA PREZENTĂ

Interviu exclusiv pentru Pulsul Geostrategic cu prof.univ.dr. Vasile PUȘCAȘ, Jean Monnet Ad Personam Chair,

Universitatea Babes -Bolyai, Cluj-Napoca , Facultatea de Studii Europene

Pulsul Geostrategic (P.G.): Cum apreciați gravitatea stadiului actual al confruntării SUA – UE la care s-a ajuns în domeniul relațiilor economice și financiare SUA – UE precum și evoluția lor pe termen scurt și mediu ? În concret, în viziunea dv. vă invit să nominalizați sectoare importante aparținând domeniului economic ale celor două părți care au fost deja vulnerabilizate, având în vedere și „ reacția în oglindă” din partea UE, deocamdată temperată în raport cu SUA?

Prof.univ.dr. Valile Pușcaș (V.P.): Președintele Donald Trump a imprimat Statelor Unite ale Americii stilul politicii de putere din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Recunoaște existența pluralității actoriale în sistemul internațional, este dispus să vorbească de multilateralism, de dreptul fiecărui actor să-și afirme specificitatea intereselor pe scena internațională, dar numai până acolo unde crede că sunt atinse interesele geo economice și geostrategice ale Statelor Unite ale Americii, așa cum le definește dumnealui. Mereu apelează la discursul victimei, spunând că țara sa a fost și este nedreptățită economic, financiar, comercial etc., motiv pentru care susține că acțiunea sa externă dorește să reinstaleze un nou echilibru planetar. Condamna globalizarea, dar face tot ce poate ca tot mai multe corporații nord-americane să se poziționeze între primele 100 la scară globală. Personal, cred că dl. Trump procedează așa idiosincratic și pentru că a întâlnit un sistem internațional intens anarhizat, iar stilul său de a interacționa agreea-

ză limita de sus a anarhiei, fiind dispus chiar să deschidă poarta haosului. După 1989-1990, liderii statelor și organizațiilor internaționale nu au continuat procesul de schimbare a sistemului internațional decât foarte timid și fără o viziune de durată. Ceea ce a creat condițiile pentru venirea la Casa Albă a unui președinte precum Donald Trump, dar nu trebuie omis că astfel de lideri au fost instalați și în alte zone ale lumii. Iar acum, președintele american nu face altceva decât să se miște într-un mediu planetar dominat de incertitudine, fără să ia în considerare că același mediu internațional ar putea deveni mâine sau poimâine periculos chiar și pentru Statele Unite ale Americii.

Vis-à-vis de Uniunea Europeană, este evident că președintele american nu înțelege deplin ce este aceasta (nu este singurul titular de la Casa Albă care a avut astfel de limitări!). Actualmente, pentru dl. Trump, Uniunea Europeană este doar un actor comercial și investițional care s-a încăpățânat să opereze intensiv pe piața nord-americană și pe piața globală, generându-i false îngrijorări de interpretare a dinamicii raporturilor financiar-comerciale americano-europene. Președintele american nu mai ține cont de faptul că de peste șapte decenii s-a format o adevărată piață euro-atlantică în care dimensiunea spațială a fost însoțită de reglementări comun acceptate, avându-se în vedere avantajele reciproce pe această piață și pe piața globală. Or, fracturarea pieței euro-atlantice ar duce la perdanti și de-o parte și de alta a Atlanticului, facilitând accelerarea ascensiunii altor actori emergenți care-și profilează aspirațiile globale. Iar în privința NATO, în afară de aspectul contribuțiilor financiare ale statelor membre la susținerea Alianței, a reușit să dea un imbold semnificativ rediscutării strategiei europene de apărare și securitate care, în mod sigur, va avea reverberații și în planul politicilor europene industriale și comerciale. Partea problematică este

că leadership-ul european, care nu excelează calitativ, încă nu performează la cotele solicitate de noile împrejurări. Dar poate că zguduiri create de efectele acțiunilor d-lui Trump va trezi din letargie și iresponsabilitate pe toți liderii europeni!

Efectul Trump va fi simțit în toate sectoarele economico-financiare-industrii, servicii, comerț, agricultură, cercetare, bănci, investiții etc., dar va avea rezonanțe și în sistemul politic și chiar în cel social. Criza economico-financiară de acum un deceniu a obligat companiile la o restructurare pentru a se salva și pentru a-și continua opera pe piață, în condițiile în care guvernele nu mai aveau autoritatea necesară reglementărilor adecvate. Acum, la presiunea unor reglementări impulsive ale Administrației Trump, nu doar companiile sunt în căutarea căii potrivite de restructurare, dar chiar și organizațiile regionale și internaționale care au tangență directă cu viața economică, financiară, comercială globală. S-a produs o bulversare de opțiuni și reguli ale pieței din care vor beneficia în primul rând cei puternici, iar cei slabi vor slăbi și mai mult. În mod corect, după opinia mea, Uniunea Europeană a adoptat o strategie de criză în relațiile cu Statele Unite ale Americii, fiind atentă la acțiunile președintelui Trump și reacționând defensiv. În același timp, Uniunea Europeană încearcă să oprească o rupere a punților euro-atlantice, deoarece ar afecta-o enorm, iar refacearea acestora ar fi deosebit de costisitoare. Din păcate, eficiența acestei orientări europene raționale nu atinge cotele așteptate datorită slăbiciunilor Uniunii, conduitei liderilor unor state membre și abordării insistent inter-statale și chiar ideologice pe care o are Washington-ul față de membrii Uniunii Europene.

Închei răspunsul, recunosc cam extins, la această întrebare subliniind faptul că președintele Trump se prefigurează ca un ferment al schimbării sistemului internațional, fiind dispus să-și asume o schimbare globală chiar dacă nu are o viziune dedicată. Uniunea Europeană ar avea șansa de a contribui masiv la reconfigurarea sis-

temului internațional dacă ar putea convinge partenerul american că numai o integrare a pieței euro-atlantice va da măreție Americii.

P.G.: Cum ar putea fi estompate pe plan național consecințele unei asemenea crize asupra unor țări mai mici membre UE și dacă aceste consecințe, acutizate în timp, ar putea constitui premise ale unei schimbări radicale în ce privește opțiunea lor pentru valorile europene și euroatlantice?

V.P.: Țările mici din Uniunea Europeană ar putea face față actualei crize și ale celor viitoare dacă vor avea capacitatea să contribuie la întărirea Uniunii, totodată poziționându-se mai bine în procesul decizional european. Fluctuațiile conjuncturale geopolitice și alergarea doar după acumulări mercantile de durată scurtă, ambele justificate mai degrabă de interese electoraliste ale guvernanților unor țări, vor diminua capacitatea de acțiune către dezvoltare și strategii globale eficiente ale Uniunii Euro-

pene. Experiența interbelică a unor state din Europa Central-Sud-Estică ar trebui să folosească celor care aleargă după umbrele doar când vine ploaia și nu vor să-și construiască edificii cu acoperișuri solide. Schimbările de opțiuni menționate de dvs. sunt posibile, fiind rezultatul prezenței unor lideri politici inconsistenți la guvernare. Și, la urma-urmei, va trebui să acceptăm că probabil unii lideri statali au susținut demersul de aderare/integrare în structurile euro-atlantice doar din motivație conjuncturală, deoarece acestea le apăreau, la un moment dat, a fi cele mai importante și utile scopului lor, nepropunându-și să fie participanți la o construcție europeană de durată. Brexit-ul este un exemplu de astfel de distorsiune a proiectului european și ar fi nerealist să credem că asemenea întâmplări nu s-ar mai putea ivi în Uniunea Europeană.

P.G.: Parteneriatele strategice bilaterale ale unor țări membre UE încheiate cu SUA pot prevala obligațiile asumate în cadrul comunității euro-

pene, fără a afecta coeziunea Uniunii? Asemenea parteneriate pot atrage sancțiuni din partea liderilor informal ai UE ?

V.P.: Vă reamintesc faptul că relațiile între statele membre ale Uniunii Europene sunt de tip partenerial și sunt codificate în Tratatate. Așa că nu se poate concepe ca un stat membru al Uniunii Europene să realizeze parteneriate strategice cu alți actori, inclusiv Statele Unite ale Americii, care să contravină Tratatelor Uniunii. Vă imaginați ce ar crede alți parteneri strategici despre un stat care nu-și respectă angajamentele parteneriale? În mod sigur ar fi considerat doar un stat clientelar pasager cu care se relaționează numai pentru un scop limitat. Și mai grav decât o sancțiune formală poate fi scoaterea informală de pe eșichierul internațional și eliminarea din alte jocuri strategice regionale și/sau globale.

Constatăm că Londra continuă să plutească în incertitudine pe când Uniunea Europeană prin Michel Barnier și-a conturat bine obiectivele

Alianței Nord-Atlantice, reformarea O.N.U., a F.M.I și Băncii Mondiale etc. Toate vor trebui să facă față unor ample procese de transformare, dar mai întâi ar fi necesară schimbarea funcțiilor și modului de operare al statelor pentru a fi capabile și acestea să acționeze cum trebuie în politicile interne și internaționale. Nu știu dacă dl. Trump va avea încă un mandat la Casa Albă. Dar sunt convins că a duce un parteneriat strategic cu acesta este și va fi foarte greu. Ceea ce înregistrăm actualmente este faptul că el deja a generat un impuls în direcția schimbării și doar ceea ce a întreprins până acum va solicita decenii de activitate constructivă. Important ar fi să apară acei lideri politici și acei actori internaționali care să întreprindă o astfel de muncă. Știm cu toții că destrucțiunea se produce mai simplu și rapid decât realizarea unor proiecte societale pozitive care să funcționeze în durată medie și lungă.

P.G.: Dar dacă, în condițiile în care politica izolaționismului promovată de Trump ar aduce beneficii palpabile unei părți importante a economiei americane și ar consolida viziunea sa de ansamblu cu privire la geopolitica mondială care i-ar asigura și cel de al doilea mandat, precum și în contextul situației precare în care se află azi Europa, ne-am putea aștepta, pe de o parte la o erodare semnificativă a rolului Alianțelor economice, politice și militare, ajungându-se chiar până la dispariția lor și, pe de altă parte, la impunerea parteneriatelor strategice bilaterale cu SUA ca instrument viabil pentru garantarea securității naționale a statelor mici ?

V.P.: Din câte-mi amintesc, Statele Unite ale Americii au propus formule de parteneriat strategic de la sfârșitul anilor, 80 ai veacului trecut. De atunci sensurile parteneriatelor strategice s-au dezvoltat foarte mult. Și alianțele de tip clasic nu mai funcționează decât contextual, astăzi adaptându-se nevoii de a face față interdependențelor complexe globale. Însuși sistemul internațional se va restructura profund, așa cum am mai amintit. Ca atare, vedeți discuții frecvente despre refondarea Uniunii Europene, regândirea

P.G.: Care este opinia dumneavoastră în legătură cu finalul negocierilor Londra - Bruxelles în viziunea actualelor propuneri ale premierului Theresa May pentru Brexit ?

V.P.: Din păcate, Marea Britanie s-a avântat în aventura Brexit fără să aibă cunoaștere și o strategie clară despre negocierile de ieșire din Uniunea Europeană. La fel, nici Uniunea Europeană nu a avut un scenariu consistent referitor la posibila ieșire a unui stat membru din organizație, deși gestul ieșirii din Uniune a fost inclus în Tratatul de la Lisabona. În acest moment, constatăm că Londra continuă să plutească în imprecizie, pe când Uniunea Europeană, datorită și abilităților lui Michel Barnier, și-a conturat mai bine obiectivele. Îmi mențin afirmația de acum câțiva ani că negocierile Brexit vor avea perdanți în toate taberele, atât Bruxelles-ul cât și Londra trebuind să se pregătească de un management de criză prin care să diminueze cât mai mult pagubele. Cred, în continuare, că Marea Britanie ar fi trebuit să gândească etapizat această întreprindere, în prima fază acceptând să opereze în Spațiul Economic European. Aceasta pentru că

deja britanicii au fost cuprinși în complexul proces de integrare europeană din care nu se poate realiza o desprindere mecanică. Am constatat, însă, că liderii politici care au promovat Brexit-ul nu aveau cunoștințe despre procesul integraționist din care a făcut parte Marea Britanie, gândirea lor netrecând de liber-schimbismul pe care l-au consacrat britanicii în modernitatea secolelor trecute.

P.G.: Vă adresez rugămintea să comentați tensiunile majore din Germania în condițiile în care extrema dreaptă pune presiune pe cancelarul Angela Merkel, îndeosebi pe tema migrației.

V.P.: Cred că doamna Cancelar Angela Merkel și principalele partide politice din Germania au fost depășite de viteza evoluțiilor europene și internaționale. Preocupați de gestionarea treburilor economice și sociale interne, liderii germani au cam lăsat de izbeliște Uniunea Euro-

peană, au neglijat managementul interdependențelor multiple europene și îndeosebi conectivitatea între socio-economic și politic, dar și altele. Iar mesajele lor, inclusiv cele electorale, s-au dovedit a fi defazate de noile metode și concepte pe care le facilitau tehnologiile și media socială. Dacă creștin-democrații și social-democrații din Germania nu vor găsi modalitatea de adecvare la noile realități (subiectul migrației este mai degrabă expresia crizei politice decât a unei probleme sociale), ca de altminteri și partidele din celelalte state membre, vom avea o criză europeană prelungită ale cărei efecte le vom detecta inclusiv în maniera de funcționare a instituțiilor europene. Avansul radicalismului politic în Germania, dar nu numai acolo, a fost avantajat și de strategia greșită a acelorasi partide tradiționale, crezând că preluând ele principalele slogane radicale vor diminua intensitatea acțiunii formațiunilor extremiste. Or, în acest fel, electoratului i-a servit constatarea că înseși partidele mari, dar cu credibilitate diminuată, dădeau dreptate discursului radical. Context în care votanții au avertizat iarăși partidele importante că nu mai aveau

credibilitate și că trebuiau să se reformeze ele însele. Este regretabil faptul că astfel de partide și instituții politice din Occident, care au impulsionat decenii la rând partenerii din Europa Central-Sud-Estică să se reformeze pentru a îndeplini standardele europene, au rămas închistate și neadecvate la mersul vremii.

P.G.: Există tendințe centrifuge în UE care pot influența coeziunea acesteia și spiritul de solidaritate a membrilor săi?

V.P.: Coeziunea Uniunii Europene de astăzi este susținută mai mult de frica de imprevizibil (după lecțiile crizei economico-financiare și Brexit) și complexitatea interdependențelor Pieței Unice. Iar ipocrizia liderilor europeni post-2004, cuplată cu cinismul mercantil al liderilor unor state membre a făcut ca termenul solidaritate să aibă doar conotații conjuncturale. Lipsa unei viziuni clare de refondare a Uniunii Europene, ca

și a voinței liderilor europeni de a merge mai departe cu procesul integrării europene au generat oscilații și perturbări majore în funcționarea Uniunii, chiar dacă susținerea cetățenilor pentru dezvoltarea proiectului european s-a menținut. Am putea spune că s-a produs o decuplare a liderilor de voința cetățenilor europeni, ceea ar trebui să înceteze și să fie reluat demersul întăririi căii europene de evoluție.

P.G.: Cum vedeți UE după alegerile europene din mai 2019 ?

V.P.: Cred că liderii europeni vor fi aspru sancționați în alegerile parlamentare din mai 2019, iar dacă politizarea instituțiilor europene va continua în formula de până acumă mă tem că ne vom întâlni cu noi greutăți și multe probleme. S-ar putea ca procesul decizional european să devină mai greoi și contestat la nivelul statelor membre, ceea ce ar trebui să ducă spre impulsivitatea procesului de reformare și refondare a Uniunii Europene. Nu ar fi exclus să fie intensificată integrarea negativă și să se opteze tot mai

clar pentru o strategie de diferențiere în participarea la aplicarea politicilor europene de dezvoltare. Pe de altă parte, contextul internațional ar putea fi un factor coagulant și stimulator, îndeosebi pentru statele membre care sunt într-un proces mai avansat de integrare. Ceea ce ar fi în măsură să impulsioneze și reformarea politicilor europene. Dar toate acestea vor depinde și de calitatea leadership-ului european, desigur și din statele membre, de voința acestuia de a face mai mult și mai bine pentru Uniunea Europeană și cetățenii ei. Și să nu uităm că Uniunea Europeană a pus la punct cele mai bune mecanisme de gestionare a interdependențelor și integrării, că a fost bine echipată pentru a face față fenomenului globalizării. Or, toate acestea sunt atu-uri pentru europeni pe care liderii acestora ar trebui să le valorizeze în viitoarea exprimare a globalității.

P.G.: Cât de fezabilă ar putea fi o restructurare globală cu ipotetice variante de regionalizare care a început să fie discutată de unii analiști și din România, potrivit cărora, într-o anumită conjunctură, la est de țara noastră s-ar putea constitui noi alianțe geostrategice având la bază un triunghi dat de Marea Neagră - Marea Caspică - Marea Mediterană ?

V.P.: Așa-numitul "nou regionalism" al globalizării a introdus deja în dezbateri numeroase for-

mule de aranjamente regionale. La est de Uniunea Europeană există proiectul Uniunii Euro-asiatice care, dincolo de componenta sa structurală, are și propuneri de gestionare a vecinătății.

Nu ar fi exclus să fie intensificată integrarea negativă și să se opteze tot mai clar pentru o strategie de diferențiere în participarea la aplicarea politicilor europene de dezvoltare

Ariile Balcanilor, Orientului Mijlociu, Caucazului deja primesc importante valorizări geostrategice și geo economice ca „regiuni strategice” într-o „nouă regionalizare” a

globalizării contemporane. Se observă o activitate tot mai intensă a inițiatorilor acestei „noi regionalizări”, îndeosebi militară și economică, în zona mărilor pe care le-ați menționat. O astfel de abordare duce gândul spre intenționalitatea susținerii unor perturbări care să permită controlul noilor aranjamente regionale sau sub-regionale în ariile respective, semănând destul de mult cu mai vechea competiție pentru sfere de influență. Este evident că în acțiunea de restructurare a sistemului internațional vor fi realizate mai multe reamenajări și jocuri ale puterilor în reconfigurare, în care se vor implica state, organizații regionale și internaționale, corporații multinaționale și alți actori globali. Motiv pentru care cred că și România ar trebui să fie un actor activ, iar capacitatea sa de operare în mediul regional și internațional ar putea spori doar prin participarea la întărirea structurilor euro-atlantice din care face parte.

Titlul și subtitlurile aparțin Pulsului Geostrategic.

Interviu realizat de Corneliu Pivariu.

UE are nevoie de un lider global nu de un Spitzenkandidat

Giles Merritt este Fondator și Președinte Prietenii Europei;

Shada Islam este Director Europa & Geopolitica din cadrul Prietenilor Europei

Discuțiile din anii anteriori referitori la conducerea viitoare a UE s-au centrat pe identificarea unei persoane care ar putea câștiga recunoaștere și respect la nivel global. Situația s-a schimbat acum, chiar dacă nevoia unei figuri europene de conducere este acum mai mare decât oricând. În contextul unor personaje ca Donald Trump, care se luptă pe scena globală, un personaj rezistent și articulat, care să vorbească în numele Europei, este de absolută necesitate.

Perspectiva este complet diferită în condițiile în care procesul identificării unui *Spitzenkandidat* este în plină desfășurare. Predilecția Europei pentru reverie la nivel central este uimitoare și este adusă în prim-plan de către prezentările efectuate de mass-media cu privire la candidații care îl vor urma pe Jean-Claude Juncker la șefia Comisiei Europene.

Până în prezent, s-au anunțat doi, poate trei politicieni mai puțin cunoscuți: liderul german EPP Manfred Weber, Comisarul slovac pentru UE Maroš Šefčovič ca și reprezentanți ai Grupului Socialiștilor, și posibil și fostul cancelar socialist al Austriei, Christian Kern. Nici unul dintre aceste nume nu are rezonanță la Washington sau Beijing, și nici altundeva.

UE privește prin celălalt capăt al telescopului

Un nume cu greutate la nivel global este un aspect important, dar nu reprezintă unicul criteriu. Este nevoie și de ca-

rismă pentru a se conecta cu problemele Europei, dar și de gândirea și aprecierea electoratului de care ar putea beneficia o femeie. Comisarul danez Margrethe Vestager pune la încercare sistemul *Spitzenkandidatului* și pare decisă să intre în confruntare. În cazul în care va reuși, cu siguranță va produce niște schimbări.

Vor avea ele succes? Atât grupul de centru-dreapta EPP, cât și socialiștii riscă să își piardă dominația în Parlamentul European până la următoarele alegeri. Cele două blocuri nu vor dispărea, dar populiștii eurosceptici din întreaga Europă îi vor îndepărta pe majoritatea candidaților partidelor tradiționale.

UE privește prin celălalt capăt al telescopului. Este o eroare gravă să consideri că cele grupări politice mari din Parlamentul European ar trebui să aleagă „în mod democratic” candidații pentru prima funcție din UE.

Juncker însuși a obținut președinția Comisiei prin intermediul sistemului *Spitzenkandidat*, atunci când a fost introdus în urmă cu cinci ani ca și măsură care să arate puterea instituțională a membrilor Parlamentului. Sistemul părea mai potrivit decât cel de selecție în spatele ușilor închise desfășurat de către liderii guvernelor UE, dar nu a fost considerat nicio dată un răspuns la „deficitul de democrație” din Europa.

Ceea ce contează mai mult este statura și reputația internațională a viitorilor Președinți ai Comisiei, nu afilierea lor politică. Donald Trump l-a descris pe Juncker ca fiind un „dur” și este evident că și chimia între lideri are un rol important. Juncker a construit relații de lucru pozi-

tive și chiar personale cu liderii Japoniei, ai Indiei și ai Chinei, cu care se pare că petrece destul de mult timp la diferite foruri internaționale.

Uniunea Europeană activează mai bine decât ne așteptam la nivel global, parțial datorită politicilor haotice ale Președintelui Trump și efectelor Brexitului. O parte din merit o au și eforturile de afirmare la nivel global.

S-au anunțat doi, poate trei politicieni mai puțin cunoscuți

Aceștia nu sunt suficienți. Asiaticii sunt încă nelămuriți înlegătură cu puterile tuturor „președinților” UE care apar la evenimentele internaționale. Sunt uimiți și de unele reuniuni aparent banale ale UE în contrast cu fastul afișat atunci când liderii lor se întâlnesc cu Angela Merkel, Emmanuel Macron sau Theresa May.

Europa trebuie să treacă la un alt nivel pentru a fi luată în serios în Asia, Africa sau America Latină. Pe lângă politici mai bune, sunt necesare și personalități mai puternice, mai bine văzute și mai proeminente.

Nu se poate spune încă nimic despre modul în care va fi ales succesorul lui Junker. Ceea ce știm însă, este că lista actuală nu include nume care să creeze vreo stare aparte în Europa sau în afara sa.

Dacă Europa vrea să conteze la nivel global, următorul Președinte al Comisiei trebuie să fie în măsură să convingă opinia publică de faptul că el sau ea este capabil nu doar să reprezinte Europa, ci și să facă din Europa un loc incitant, interesat și cu greutate. Pentru aceasta nu sunt suficienți politicieni mai puțin cunoscuți, oricât de promițători ar părea ei.

PUNCTE DE VEDERE**Iranul și expansiunea sa în Orientul Mijlociu****Corneliu PIVARIU**

După încheierea războiului Irak-Iran (1980-1988) și mai ales după invazia Irakului în 2003 de către coaliția condusă de SUA, Iranul a desfășurat o complexitate de acțiuni strategice pentru consolidarea și extinderea influenței sale nu numai în zona Golfului ci și în întregul Orient Mijlociu. Așa-zisa Primăvară arabă și evoluțiile geopolitice mondiale i-au oferit noi posibilități de realizare a planurilor sale strategice, pe care - până în prezent - le-a exploatat cu maximă abilitate.

În ultimii ani, tensiunile din Orientul Mijlociu s-au manifestat în diferite crize care se întrepătrund, de la războiul civil din Siria la războiul din Yemen, criza din Qatar sau denunțarea acordului nuclear cu Iranul, toate având un numitor comun, implicarea directă sau indirectă a Teheranului.

Cu toate că relațiile bilaterale ale Iranului cu țările arabe din Orientul Mijlociu sunt - în general - mai sărace decât rezultatele integrate ale politicii externe iraniene în zonă, Teheranul a reușit să fie foarte incisiv în țări ca Siria (exploatând relațiile din timpul războiului cu Irak-ul și menținerea la putere a minorității alauite de la Damasc), Irak (unde existența majorității šiită și urmările eliminării de la putere ale lui Saddam Hussein au fost abil exploatate), Liban (sprijinul Hezbollah este o constantă a politicii iraniene încă de la începutul anilor 1980) și Yemen, a profitat de criza din Qatar pentru a-și dezvolta relațiile la Doha.

Relațiile Teheranului cu Arabia Saudită au cunoscut o deteriorare accentuată, în pofida unei scurte perioade de ameliorare. Riad-ul a privit întotdeauna Iranul ca principala amenințare regională și a cooperat cu SUA pentru a exercita presiuni asupra Teheranului. În schimb Iranul nu a considerat Arabia Saudită ca o amenințare regională foarte importantă. Abia după punerea în aplicare a sancțiunilor economice de către SUA și accentuarea cooperării Washingtonului cu regimul saudit, Teheranul a început să simtă efectul destabilizator al tensiunilor cu Riad-ul, ceea ce a determinat administrația Rohani să caute un dialog între cele două părți. Atacul de la paradă militară iraniană de la Ahvaz din 22 septembrie 2018 a contribuit la creșterea tensiunii din Golf, mai ales că țări din Golf, precum Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite (EAU) au păstrat tăcerea și nu au condamnat atacul, iar Teheranul pare să fi interpretat tăcerea ca o acceptare tacită a acestuia, învinuind în același timp țări ca Marea Britanie, Olanda și Danemarca că adăpostesc membri ai grupului care a revendicat atacul și le oferă platforme media.

Conflictul din Yemen contribuie din plin la accentuarea tensiunilor din Orientul Mijlociu, oficial saudiți și americani declarând că Teheranul joacă un rol important în sprijinul rebelilor huti, în special cu echipamente pentru rachete, inclusiv transfer de tehnologie pentru drone, instructori, folosind în acest ultim scop mai ales Hezbollahul libanez.

Iranul dispune de un personal diplomatic de bună valoare și care poate acoperi toate principalele domenii ale politicii externe iraniene cu personal de calitate, are o armată și mai ales un Corp al Gardienilor Revoluției (Pasdaran) bine instruit și relativ bine echipat, antrenat în condiții reale mai ales în războiul civil din Siria și exploatează prompt toate disensiunile din lumea arabă, inclusiv cele dintre Turcia și Arabia Saudită. Ultimul eveniment privind dispariția jurnalistului Jamal Khashoggi la consulatul saudit din Istanbul (după ultime date Riadul pregătește recunoașterea morții acestuia „în timpul unui interogatoriu care a evoluat greșit”), adaugă unele noi complicații la situația și așa complexă a Orientului Mijlociu.

În aceste condiții și având în vedere perspectivele evoluțiilor din Orientul Mijlociu, apreciem că, pe termen scurt și mediu, poziția iraniană în regiune nu va suferi modificări importante. O de-escaladare a acesteia impune realizarea unor compromisuri de către toate părțile în principalele probleme de securitate, inclusiv al actorilor extra-regionali pentru realizarea unei stabilități pe termen lung. Ori, pe termen scurt cel puțin, aceste compromisuri nu se întrevăd realizabile.

Principalele elemente ale situației din Orientul Mijlociu

Dumitru CHICAN

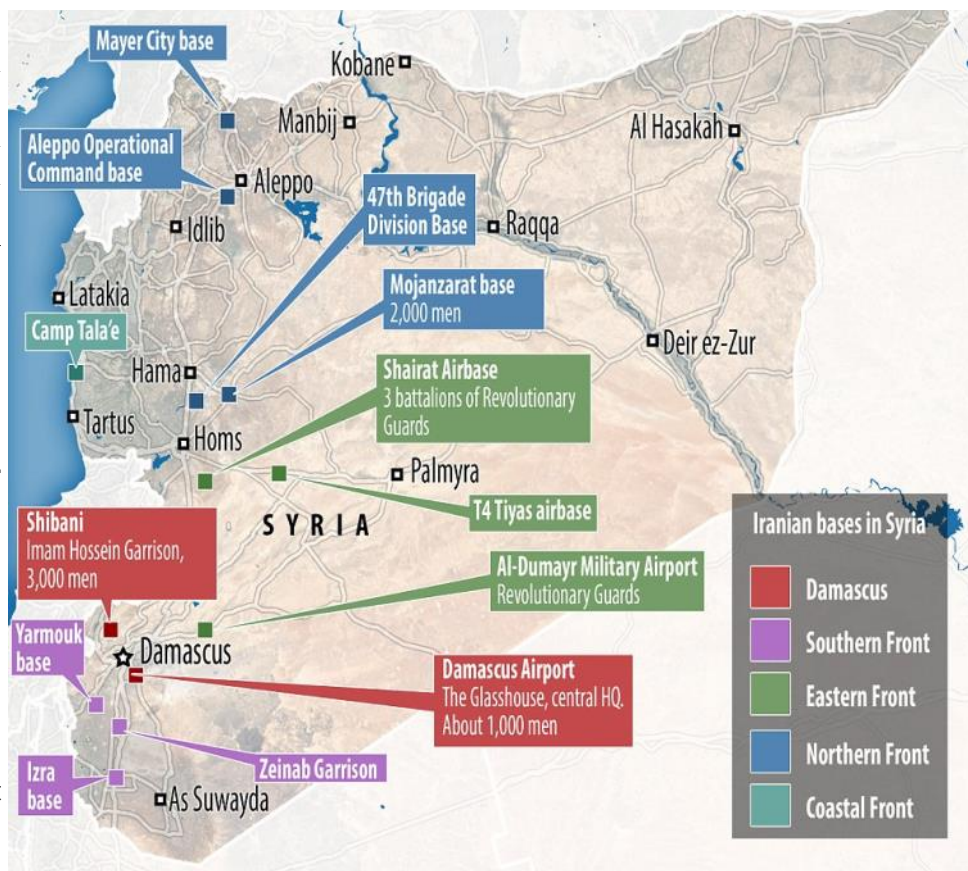
În actualitatea dezbatelor, inițiativelor, pertractărilor și demersurilor care au drept subiect încheierea războiului civil din Siria și, în această perspectivă, reconstrucția acestei țări și reîntoarcerea la căminele lor a celor câteva milioane de sirieni refugiați sau deplasați în propria țară, o problemă nu mai puțin „fierbinte” și controversată rămâne aceea a demilitarizării frontului sirian în perioada post-conflict ceea ce, mai ales în interpretarea Administrației Trump și a guvernului israelian al lui Benjamin Netanyahu înseamnă, în primul și în ultimul rând, încetarea prezenței iraniene pe eșichierul sirian, în toate multiplele componente ale acestuia – de la formațiunile militare, la logistica de război și la structurile economice, sociale, culturale pe care Iranul le-a infiltrat în țesătura cea mai profundă a statului și a societății siriene. Un efectiv de aproape 20.000 de oameni este activ în permanență în bazele și locațiile iraniene din Siria și el se compune din soldați ai armatei iraniene, ai forțelor de elită Bassij, ai Gardienilor Revoluției și ai unui mozaic de miliții organizate, finanțate și înarmate de către Iran.

În acest context, la 26-27 august, mijloacele de informare în masă au semnalat vizita de două zile pe care ministrul iranian al Apărării, generalul de brigadă

SIRIA: IRANIENII PLEACĂ, DAR IRANUL RĂMÂNE

Amir Khatami, în fruntea unei delegații de înalți responsabili militari, a efectuat-o la Damasc unde a fost primit de președintele Bashar Al-Assad și a avut convorbiri cu omologul său sirian, generalul Ali Ayub, împreună cu care a semnat un acord de cooperare militară pe termen mediu și lung, cu aplicații care vizează, îndeosebi, cooperarea bilaterală pentru refacerea armatei naționale siriene și dezvoltarea unei industrii de cercetări și producție militară în Siria, precum și implicarea Iranului în procesul de reconstrucție postbelică a economiei siriene, îndeosebi în domeniile infrastructurii economice și sociale, construcției imobiliare și dinamizării sectorului energetic petrolier și gazeifer sirian.

Comentatorii mediatici regionali au fost unanimi în a aprecia că semnarea documentului amintit, într-un context în care evoluțiile, dar și

Baze și locații militare iraniene în Siria

contradicțiile legate de situația din Siria se manifestă intens, trebuie interpretate drept un semnal cât privește hotărârea regimului islamist de la Teheran de a-și continua, în forme adaptate, agenda politică privitoare la climatul regional, în general, și la perpetuarea prezenței și implantării sale în Siria, cu deosebire, și aceasta în pofida presiunilor externe venite, cu deosebire, din partea Statelor Unite și a Israelului care nu contesc să își reafirme opoziția categorică față de orice opțiune de soluționare a conflictului sirian care ar include și o continuare a influenței iraniene în Siria. Adăugată la constanta reiterare de către Damasc a faptului că „Iranul a venit în Siria la solicitarea guvernului sirian”, semnarea documentului poate fi percepută și ca o tentativă tactică făcută de Teheran pentru a conferi o formă instituționalizată prezenței sale pe eșichierul sirian, prezență care, potrivit unor surse da la Damasc, s-a amplificat în ultimele săptămâni din vara acestui an.

Privit dinspre Teheran, conflictul intern din Siria depășește semnificația jocurilor strategice regionale, pentru a căpăta dimensiunea unei probleme existențiale care susține ideea că, într-o formă sau alta, Iranul trebuie să-și mențină o prezență multidimensională pe eșichierul sirian, în pofida tuturor presiunilor pe care Statele Unite le exercită împotriva acestei alternative și indiferent de loviturile pe care armata israeliană le execută împotriva infrastructurii militare iraniene din Siria. Revendicate public sau nu, aceste atacuri (peste 200, în ultimii doi ani, potrivit unor surse militare israeliene) au, deocamdată, menirea de a reafirma sloganul israelian privitor la problema iraniană: „nici o palmă de pământ sirian pentru nicio formă de prezență militară iraniană”. Unitățile iraniene combatante au obținut remarcabile reușite pe frontul războiului sirian, în apărarea regimului Bashar Al-Assad și, implicit, a intereselor regionale ale Teheranului. Dar războiul sirian nu s-a încheiat, iar de o stingere definitivă și generală a făcărilor conflictului nu se poate vorbi, deocamdată, decât dintr-o perspectivă mai mult sau mai puțin îndepărtată, dar, oricum, vagă și greu predictibilă.

Pe de altă parte, majoritatea loviturilor anti-iraniene executate de aviația israeliană în spațiul

aerian sirian nu au afectat, se poate spune, decât partea vizibilă a aisbergului, dar partea invizibilă și cea mai consistentă a prezenței iraniene nu aparține domeniului militar convențional. Mai mult decât în alte conflicte în care Iranul este implicat, planificatorii militari și politici de la Teheran au dovedit o surprinzătoare capacitate de adaptabilitate și de flexibilizare a prezenței lor prin îmbinarea, în funcție de evoluțiile frontului, între forțele proprii, pe de o parte, și capacitățile existente în câmpul de operații și este vorba, cu deosebire, de milițiile Hezbollahului libanez, de „forțele speciale” irakiene șiite dioslocate de gruparea pro-iraniană „Badr”, precum și de organizații și grupări de dimensiuni mai reduse, dar cu o mobilitate crescută, precum milițiile „Asa’ib AlHaqq” (narmate și echipate de Hezbollah), sau de unități de mercenari veniți din arealul Asiei Centrale (Brigăzile „Al-Fadl Al-Abbas”), formațiuni care au fost instruite și remodelate ideologic în spiritul supunerii totale și necondiționate față de „ghidul suprem” al revoluției islamice și de principiul „velayet – e-faqih”, devenind, astfel, fiecare, o clonă la dimensiuni reduse a Hezbollahului. Un asemenea mozaic heteroclit ca proveniență, dar uniformizat doctrinar și ideologic, constituie o forță suficientă pentru a asigura menținerea de facto a unei prezențe iraniene, fără ca, aparent, Iranul să fie direct și vizibil implicat în evoluțiile din Siria.

Se cuvine menționat, în aceeași ordine de idei, că viziunea militară iraniană a implicării în conflicte regionale a fost, în mod programatic și permanent, însoțită de o dimensiune social-economică, în sensul că toate milițiile pro-iraniene desfășoară, cu finanțare iraniană, o vastă rețea de activități sociale dintre care nu lipsesc, bunăoară, amenajarea de clinici și unități spitalicești, fundații caritabile de sprijin al populației din diverse domenii ale segmentului serviciilor etc. Astfel, fundația caritabilă „Jihad wa Bina” (Jihad și construcție) care a supervizat reconstrucția părții sudice a capitalei Beirut, după războiul din 2006 între armata israeliană și Hezbollahul libanez, este angrenată, în prezent, în construcția de școli și reabilitarea rețelei rutiere în regiunea Alep și în alte districte aflate sub controlul armatei loialiste siriene. La începutul

anului, Bashar Al-Assad a aprobat deschiderea la Damasc a unei filiale a Universității islamice iraniene „Azad”. Sectorul de învățământ, fundațiile culturale, asociațiile caritabile și lucrările de antreprenariat civil asigură, astfel, un coridor cu aparență socio-politică, dar menit să permită accesu politic în Siria în condiții extreme în care acest lucru întâmpină piedici. În egală măsură, se poate spune că această „rețea socială” este, în ultimă analiză, o acoperire „onorabilă” pentru derularea activităților de influență și militare ale prezenței iraniene în spațiul sirian.

*

Față cu toate aceste aspecte care subliniază adeziunea Iranului la idea strategică de a face din Siria o altă „provincie iraniană”, au, însă, și repercusiuni nu lipsite de importanță. Astfel, concentrarea atenției și a eforturilor în direcția securizării acestei verigi siriene a „fronutului rezistenței și refuzului” a avut consecința paradoxală de a impune regimului teocratic trecerea pe un plan secundar și chiar renunțarea la două principii ideologice fundamentale care se află la temelia însăși a doctrinei revoluționare a lui Khomeyni și anume lupta împotriva statului evreu și „apărarea celor oprimați” din sânul arealului musulman. În Siria, efortul de război al Iranului este dedicat, în esența sa, zdrobirii „rebeliunii sunnite”, mai ales în condițiile în care, după înfrângerile suferite de Statul Islamic, argumentul „luptei împotriva fenomenului jihadist-terrorist” este tot mai greu sustenabil, după cum la fel de puțin credibilă este și teoria susținută de ideologii sirieni potrivit căreia toți cei care se opun regimului Bashar Al-Assad sunt teroriști.

Dacă, în cei șapte ani de război, Iranul a reușit să salveze, în aparență, „arcul șiiit” Damasc-Baghdad-Teheran, ca „front” de rezistență împotriva „inamicului sionist”, Iranul a pierdut, în schimb, atractivitatea așteptată din partea sloganului referitor la

„protecția celor oprimați și dezmoșteniți” și, mai mult, constituind în Siria ceea ce este perceput ca o armată multinațională șiiită de ocupație, Iranul a contribuit intens la transformarea unui conflict intern revendicativ într-un război sectar și confesional, cel puțin în măsura în care din totalul combatanților străini care luptă sub comanda Teheranului, mai bine de jumătate sunt musulmani șiiți afgani și pakistanezi.

Într-o oarecare măsură, dilema în care se află chestiunea iraniano-siriană izvorâtă nu atât din măsura în care Teheranul va reuși să rămână în Siria, cât, mai ales, din imposibilitatea plecării din Siria.

Iar în această situație, nu este exclus ca revendicarea maximalistă a Israelului, exprimată prin sloganul „nici un loc din Siria pentru o prezență iraniană” are toate șansele să genereze același maximalism din partea guvernului teocratic, exprimat prin posibila sintagmă „până la capăt” sau „ori totul ori nimic”

Între aceste două sintagme sinonime, în semnificația lor care, în ultimă instanță, înseamnă aceeași supralicitare a șanselor – „ori totul ori nimic” rămâne un spațiu în care cu siguranță, surprizele nu se vor lăsa așteptate.

Cele expuse mai sus permit, ca o posibilă concluzie, afirmația că lumea contemporană parcurge un proces de trecere către o nouă ordine internațională diferită de polarismul care a existat în secolul XX, în general, cu deosebire în ultimele două decenii în care Statele Unite au încercat să-și asigure monopolul unipolar absolut asupra eșichierului mondial. O perspectivă care, deși îndepărtată, ar putea să aducă o repetare a consensului anglo-francez

care, la finele primului Război Mondial, a împărțit regiunea Orientului Mijlociu. Un posibil nou Sykes-Picot în care, de data aceasta, miza să aibe dimensiune planetară, iar protagoniștii să se numească Statele Unite și Federația Rusă.

ISNA/PHOTO: MERDI GHASEMI

LIBAN - ÎNTRE INCERTITUDINILE INTERNE ȘI CONTEXTUL REGIONAL

Lamia FOUAD, Beirut

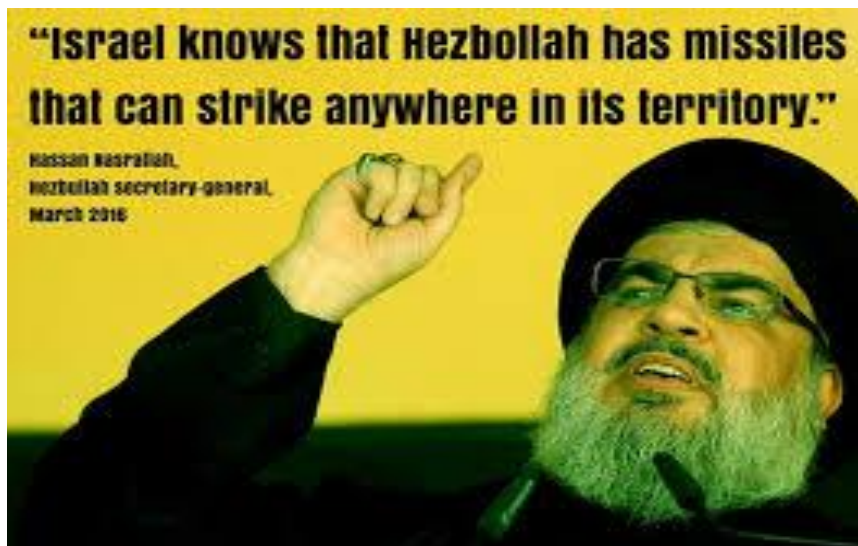
După alegerile legislative de la 6 mai a.c. – primele care au avut loc în ultimii zece ani – Libanul care, până în pragul toamnei, nu a reușit să-și formeze noul guvern, trăiește într-o stare de incertitudine și instabilitate fără precedent ale cărei origini se regăsesc nu numai în interiorul țării, ci și în provocările și amenințările de care este înconjurat în geografia sa regională mai apropiată sau mai îndepărtată. Iar primul factor de tensiune care ține de mediul geopolitic înconjurător izvorăște din deteriorarea ascendentă a relaționării dintre Republica Islamică a Iranului, pe de o parte, și așa-numita coaliție sunnită alcătuită de Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite și, în mai mică măsură, Egipt, cărora li se adaugă tandemul Statele Unite-Israel, pe de altă parte. În acest context, la sensibilizarea și vulnerabilizarea securitară a Libanului contribuie și alți factori de o importanță cu nimic mai redusă. Este vorba, în primul rând, de poziționarea geografică a acestei țări între doi adversari ireconciliabili și vecini, totodată, respectiv statul Israel și Siria și este vorba, în al doilea rând, de faptul că Libanul este țara de reședință a formațiunii proiraniene șiite Hezbollah – considerată a fi unul dintre actorii politico-militari de pe eșichierul conflictelor și competițiilor geostrategice al lumii arabe și al Orientului Mijlociu. Fiind, pe de o parte, implicat în perpetuarea unei stări belicoase cu Israelul, acest „Partid al lui Dumnezeu” este, în același timp, un actor activ pe frontul războiului civil sirian, alături de armata loialistă a lui Bashar Al-Assad și de milițiile gardienilor iranieni ai revoluției islamice.

Pentru adversarii Iranului, puterea și influența Hezbollah, sensibil consolidată în urma alegerilor legislative din primăvara acestui an, reprezintă un activ focar de amenințare și aceasta din mai multe motive. Astfel, prin masiva sa implicare și prezență pe frontul de luptă al războiului intern sirian, formațiunea șiită libaneză oferă Iranului un valoros cap de pod și avanpost politic, militar și operațional grație căruia Iranul

poate afirma că influența Teheranului s-a extins până în vecinătatea imediată a Israelului, ceea ce adaugă un nou potențial eruptiv la dosarul conflictului regional și al păcii și stabilității la nivelul Orientului Mijlociu. În acest context, regimul de la Teheran a folosit conexiunile sale cu Hezbollah pentru a introduce și amplasa în silozurile acestei formațiuni un puternic arsenal de rachete balistice al căror număr este estimat la peste 150.000, ceea ce transformă teritoriul libanez într-o veritabilă rampă de lansare a acestor arme împotriva unor obiective din interiorul statului evreu. În același timp, prezența militară iraniană în Liban (prin mijlocirea formațiunii Hezbollah) dar și în Siria (în amplasamente administrate nemijlocit de milițiile iraniene) constituie atât un factor de descurajare a unei agresiuni israeliene, dar și scânteia care poate declanșa oricând un conflict de largă anvergură, dată fiind poziția Israelului, afirmată de mai mulți oficiali militari și politici ai guvernului Netanyahu, potrivit căroră „Israelul nu va accepta niciodată o prezență militară iraniană la granițele sale de nord și de nord-est, fiind decis să facă tot ce este posibil pentru împiedicarea și eliminarea acesteia”.

Potențialul de care dispune Hezbollah nu se datorează, însă, numai susținerii materiale, militare, logistice și financiare oferite de Teheran. În societatea confesională a Libanului, există segmente întregi – altele decât cele musulmane șiite – care susțin această formațiune din considerente naționaliste care fac ca milițienii lui Hassan Nasrallah să fie percepuți drept o pavăză de apărare a Libanului împotriva proiectelor regionale ale statului evreu (Israelul fiind, de peste 20 de ani, ocupant al unor teritorii libaneze, perceput,

în plus ca agresor care, de-a lungul anilor, a produs Libanului și societății libaneze, distrugeri, victime și pagube greu cuantificabile).

Nu trebuie ignorat, în același timp, sprijinul de care Hezbollah beneficiază în interiorul clasei politice libaneze și, cu deosebire, din partea formațiunilor politice ale confesiunii creștine între care, de departe, se distinge „Mișcarea Patrioților Liberi”, creată de actualul președinte al statului, generalul Michel Aoun și condusă de ginerele său, Jebrane Bassil, deținător și al demnității de ministru al Afacerilor Externe în guvernul tranzitoriu de la Beirut. Este vorba, apoi, de alți aliați mai mult sau mai puțin efemeri și determinați de interese personale sau de grup, precum asigurarea unor bune relații cu Siria, în perspectiva încheierii războiului în această țară și a proiectelor investiționale de reconstrucție post-conflict, sau interesați de a-și asigura o prezență aducătoare de beneficii pe eșichierul electoral și politico-economic.

Nu trebuie dat uitării nici faptul că sechelele și urmările războiului civil libanez din 1975-1990 sunt încă vii în memoria colectivă a forțelor politice și a blocurilor confesionale care alcătuiesc societatea Libanului în a cărei configurație creștinii reprezintă cca. 40% din totalul populației, în vreme ce musulmanii sunniți și šiiti sunt estimați, numeric, cu cca 27% pentru fiecare din cele două secte islamice. Or pentru mulți libanezi, fracționarea politică și confesională, percepută ca expresie a pluralismului democratic, reprezintă o necesitate și o condiție sine qua non

pentru pacea și stabilitatea internă, chiar dacă, în condițiile paradigmei libaneze a democrației, tocmai această multitudine de tendințe, idei, ideologii, alianțe și interese este principala sursă de întreținere a dezbinării și a subminării permanente a faimosului slogan „Libanul pentru toți libanezii”.

*

Noul guvern libanez care va fi instalat la *Serai*, va trebui să coboare, încă în prima zi de după investire, în arena de luptă în care, de multă

vreme, așteaptă Molohul economiei naționale care, potrivit evaluărilor făcute de Banca Mondială, se află în poziția de stagnare pe termen mediu, în care riscurile macro-economice sunt și ele riscuri la nivelul cel mai înalt. Față de o creștere economică anuală de 4%-6% înregistrat până la declașarea, în 2011, a revoltelor siriene, acest indicator se menține cu dificultate la nivelul de 2%

Impactul economic și social al crizei din Siria constituie un alt factor de provocare pentru situația generală pe plan intern a Libanului care, la o populație proprie de 6,3 milioane de locuitori, adăpostește 1,5 milioane de refugiați sirieni a căror prezență constituie o severă povară pentru economia libaneză, motiv pentru care autoritățile de la Beirut susțin orice demers, inclusiv din partea Federației Ruse, care vizează demararea unui proces de repatriere progresivă a cetățenilor sirieni, în condițiile în care posibilitățile de relocare a acestora în țara de origine sunt, practic, inexistente sau, în cel mai bun caz, insuficiente și precare. La elementele de instabilitate menționate trebuie să fie adăugate și consecințele indirecte ale ostilității dintre Arabia Saudită și Iran, Libanul fiind în situația de a suporta din partea fiecăreia din aceste două puteri regionale presiuni continue pentru a determina adoptarea unei poziții clare de partea uneia sau a alteia dintre tabere, respectiv de a opta fie pentru blocul saudit susținut de Statele Unite și Israel, fie pentru așa numitul „front al rezistenței și refuzului” condus de Iran. Toate acestea fac ca fan-

toma unei noi conflagrații în regiunea Levantului să bântuie pe eșichierul intern din această țară pentru care pacea sau reaprinderea climatului regional depind în bună măsură de eșecul sau reușita pertractărilor dintre Federația Rusă, Statele Unite și Israel pentru găsirea unor soluții care să evite ca prezența iraniană în Siria să mai constituie un motiv de preocupare pentru statul evreu, aceasta incluzând și disponibilitatea regimului Bashar Al-Assad de a-și desfășura propriile forțe armate (poliția militară) în Golan, pentru a înlocui efectivele rusești de poliție militară, precum și de a coopera pentru o reluare deplină a misiunilor de către efectivele ONU (UNDOF) pentru supravegherea armistițiului la linia de demarcație siriano-israeliană din Platoul Golan.

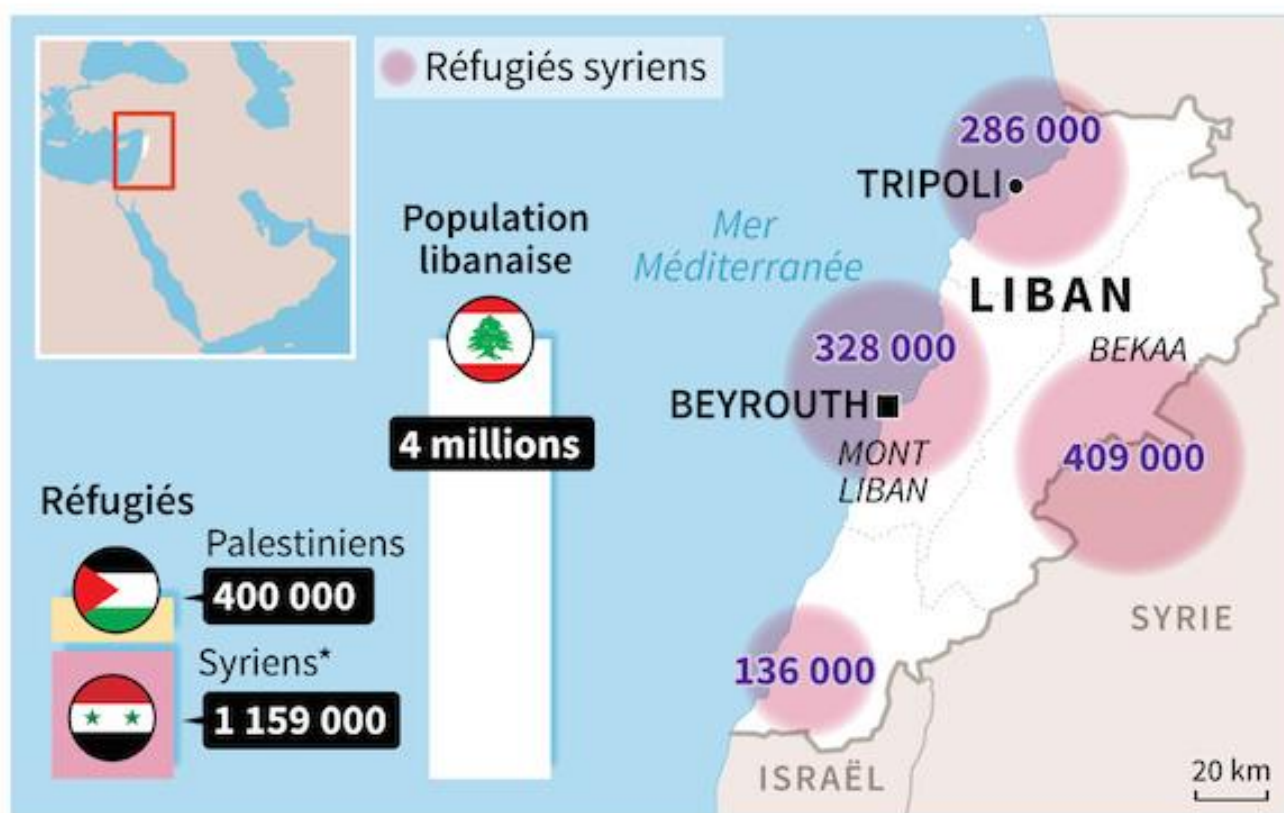
Libanezii trăiesc paradoxul capacității de a

privi către viitor prin lentile întoarse către trecut. „Tara Cedrilor”, „Elveția Orientului”, „Geniul libanez”, sărăcia, gunoaiele care înăbușă frumusețea litoral al Mediteranei, morți pe scările spitalelor care nu mai au locuri, „Libanul - perla lumii arabe”.... Tot atâtea sintagme în care nostalgia pentru măreția pierdută se întretaie cu speranța și, în egală măsură, cu nepăsarea „echidistantă”.

Crise humanitaire au Liban

Les réfugiés représentent plus du tiers de la population totale

Source : UNHCR

*Y compris ceux en attente d'inscription

AFP

Prezența numerică a refugiaților sirieni în Liban. Sursa: AFP

REMEMBER NOUL ORIENT MIJLOCIU

Dinu COSTESCU

La începuturile sale, destul de recente în modernitatea istoriei, sintagma de "Noul Orient Mijlociu" avea o semnificație cât se poate de punctuală și traductibilă prin aceea că o mare putere regională sau globală a acționat sau are în vedere să acționeze pentru reconfigurarea, în concordanță cu propriile sale interese și proiecte, a geografiei politice și a coordonatelor geostrategice ale acestei regiuni sensibile și instabile a lumii pe care lexicul politico-militar anglo-saxon a denumit-o "Middle East" și pe care, în discursul francofon, o întâlnim sub forma de "Moyen Orient" sau "Proche Orient". Memoria istoriei a păstrat vreme de un secol amintirea deloc fericită a acordurilor Sykes- Picot, când, la finele primului Război Mondial, puterile coloniale britanică și franceză și-au împărțit între ele tutela și controlul asupra Orientului Mijlociu abia desprins din componența fostului imperiu al sultanilor otoman.

Apariția, în anul 1993, a cărții "The New Middle East" a președintelui și prim-ministrului israelian Shimon Perez, a prilejuit vehicularea în lumea arabă a ideii că respectivul moment editorial marca, simbolic, începutul "erei israeliene" în regiunea Orientului Mijlociu. Mai apoi, când în glosarul de termeni al Ministerului american de Externe a fost introdusă sintagma "Marele Orient Mijlociu", aceasta a fost tradusă, în retorica arabă, ca denominativ pentru aria de influență a Statelor Unite ale Americii în provincia mijlociu-orientală cu componentele sale geopolitice arabe și non-arabe. Era momentul de răscruce între două milenii, marcat de încheierea Războiului Rece și de convingerea, cu caracter foarte cuprinzător, că venise ceasul sfârșitului pentru ordinea globală bipolară care se retrăgea definitiv din istorie pentru a lăsa loc unui monopolarism sortit existenței eterne.

Numai că, între timp, lumea s-a schimbat și odată cu ea s-a schimbat și regiunea "noului" Orient Mijlociu. Astăzi, America nu mai este uni-

cul pol de putere și unicul factor de influențare a direcțiilor de evoluție a comunității globale. Pe eșichierul polilor de putere nu mai poate fi ignorată emergența Federației Ruse, a Chinei și a altor actori care au un rol ascendant pe eșichierul economic și militar. Pentru economia articolului de față, nu configurația pluralismului de putere interesează, ci faptul că venirea la Casa Albă a președintelui Donald Trump a marcat linia de trecere către un nou mod de abordare și manifestare a naționalismului american caracterizat printr-o radicală întoarcere către sine și devierea interesului pentru ceea ce se întâmplă cu restul lumii și, inclusiv, cu aliații și prietenii tradiționali ai modelului american, sau cu starea relațiilor pluriforme dintre cele două maluri ale Atlanticului. Iar aceasta marchează un impuls în favoarea unui multipolarism mai bine clarificat și cu capacitatea de a influența într-un fel sau altul și geopolitica diferitelor regiuni ale geografiei globale.

O privire mai atentă asupra spațiului european va permite constatarea unui pachet de transformări și prefaceri deloc neglijabile. Din acest punct de vedere, Uniunea Europeană nu mai este o anexă sau o prelungire a Alianței Atlanticului de Nord, în vreme ce ce procesul Brexit are sem-

nificații și consecințe care nu sunt, încă previzibile în suficientă măsură, iar schimbările la care am asistat în țări precum Polonia sau Ungaria și, mai recent, Italia nu sunt decât semne ale noilor orientări care se conturează pentru continentul european și care, în mod firesc, nu vor întârzia să-și pună amprenta și asupra unei diversități de segmente ale ordinii mondiale globale în perspectivă nu foarte îndepărtată.

De la apariția și evoluția grupului BRICS până la noua „poveste de dragoste” dintre Nordul și Sudul Peninsulei Coreene, se desfășoară o altfel de istorie prototipală a procesului de schimbări care au loc sub ochii noștri la nivelul regiunilor și care fragmentează geografia politică a lumii de astăzi, schimbări care se reflectă nemijlocit în ceea ce poate fi numit drept cristalizare a unei noi paradigme de gândire și reproblematică a ordinii mondiale.

Odată cu încheierea Războiului Rece, democrația liberală a deținut statutul de nouă religie a lumii moderne. Dar în prezent, la aproape trei decenii de la momentul istoric menționat mai sus, atât liberalismul, cât și democrația sunt puse sub ocularul microscopului și sub tirul întrebărilor introspectivă cât privește credibilitatea și infailibilitatea acestor două concepte și tipare sociologice, filosofice și politice. Altfel spus, este vorba de faptul că se poate vorbi tot mai puțin despre existența unei religii politice și economice cu statut de panaceu universal valabil și aplicabil în mod nediferențiat asupra amplei și variatei multitudini de națiuni, popoare și trepte de dezvoltare și prosperitate.

Orientul Mijlociu nu a fost ocolit de schimbările care au loc la nivel global, iar această realitate s-a afirmat cu deosebire după furtunile „primăverii arabe” care, departe de a aduce schimbări fundamentale de mentalități și de abordări, au făcut ca statele arabe cele mai afectate de „fenomenul primăvărat” să devină pradă curenților ideologice cele mai radicale și absolutiste. Iar pentru celelalte state care au reușit să evite lunecarea în vârtejul acestor prefaceri, „primăvara arabă” a permis cristalizarea unui învățământ prețios și anume acela că una dintre condițiile fundamentale pentru supraviețuire o

constituie apărarea și preservarea unității și suveranității statale. Un al doilea învățământ, nu mai puțin prețios, a fost acela referitor la necesitatea imperativă a reformei sub toate aspectele politice, economice, sociale și culturale pe care aceasta le presupune drept condiție a continuității și a rezistenței la șocurile care pot împinge unitatea statală instituțională și socială către prăpastia falimentului, cu condiția ca asemenea rețușuri reformatoare să nu fie realizate prin pârgurile „anarhiei constructive” și prin obediința națională față de interese extra-naționale, interese în a căror sferă de cuprindere sunt incluse și grupările alogene care acționează în numele falsului slogan al globalizării. Aceste două experimente - al unității statale și al reformei - au putut fi detectate în cazul unor state arabe precum monarhiile din Golful Arabo-Persic, Egiptul, Iordania, Maroc, Tunisia și Algeria, în vreme ce reversul întunecat al acestui proces s-a manifestat intempestiv și brutal în Irak, Siria, Yemen, Libia, sub forma extremă a războaielor intra-statale care au transformat o primăvară a speranțelor într-o lungă și înghețată iarnă.

Privind din perspectiva mai largă, regională, una dintre manifestările „noului” Orient Mijlociu s-a regăsit în regândirea, fie și fragmentară, a rolului pe care statul trebuie să îl aibă ca verigă componentă a entității regionale, coeziune care, cel puțin în ceea ce privește statele care au supraviețuit efectelor nocive ale „primăverii arabe” au contribuit, prin însăși această continuitate, la eliminarea cancerului numit „Statul Islamic din Siria și Irak”. Iar aceasta a avut drept urmare restrângerea și contracția fenomenului terorist islamist pe mari și importante suprafețe ale Orientului Mijlociu și, în strânsă conexiune cu aceasta, în restul statelor lumii căzute pradă caracatiței jihadist-salafiste. Anul 2014 a fost intervalul de apogeu al anilor de terorism irațional, un an care a fost martor a nu mai puțin de 17.000 de acte teroriste majore care s-au soldat cu cca. 45.000 de victime omenești. Față de acest record, anul 2017 a înregistrat „doar” 10.900 de acțiuni teroriste soldate cu 26.400 victime omenești, ceea ce înseamnă o reducere cu 35% a actelor teroriste și cu 41% a numărului de victime. Cu mențiunea că, la nivelul Orientului

Mijlociu, numărul atentatelor teroriste executate au reprezentat o treime din totalul dinamicii teroriste în 2017.

Cât de nou este astăzi „noul” Orient Mijlociu?

Deocamdată, singura observație realistă care se poate face este aceea că, făcând parte din procesul de evoluție a lumii globale, această regiune se dezvoltă sau se remodelează odată cu prefacerile globale și în cadrul acestora. Orientul Mijlociu rămâne o zonă conflictuală. Poate că pentru a se înnoi, lumea acestui areal geopolitic are nevoie să se înnoiască prin sine fără a aștepta să fie „înnoită” de alții. Și poate că o condiție a autoînnoirii va trebui să țină seama de necesitatea de identificare a unui nou arabism. Dar aceasta este o altă lungă și întortocheată poveste.

25 DE ANI DE “OSLO”: O ILUZIE DESTRĂMATĂ?

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

La 13 septembrie a.c., s-au împlinit 25 de ani de când, în aceeași zi de septembrie a anului 1993, pe peluza din fața Casei Albe, sub privirile zâmbitoare ale președintelui Bill Clinton și în prezența miniștrilor de Externe ai Statelor Unite, Warren Christopher și Rusiei, Andrei Kozârev, președintele Organizației de Eliberare a Palestinei, Yasser Arafat și premierul statului Israel, Yitzhak Rabin își dădeau acolada care încununa două momente cruciale din lunga și contorsionată istorie a diferendului palestinian-israelian: consfințirea oficială a recunoașterii reciproce a Israelului și Organizației de Eliberare a Palestinei, semnarea istorice „Declarații de Principii privind Aranjamentele Interimare pentru autoguvernare în teritoriile palestiniene”, cunoscute, în discursul curent, sub denumirea de „Declarația de Principii” sau „Acordurile de la Oslo”.

În esența lor, Acordurile au avut drept obiectiv fundamental stabilirea unui cadru oficial pentru re-

laționarea viitoare între palestinieni și israelieni și stipulau înființarea unei Autorități Naționale Palestiniene cu atribuții administrative în teritoriul aflat sub controlul său și retragerea armatei israeliene din unele părți ale Cisiordaniei și și Fâșiei Gaza. Era, astfel, stabilită o perioadă de tranziție de 5 ani, la încheierea căreia să se convină asupra unui acord permanent asupra celorlalte probleme contencioase existente între părțile semnatare (statutul Ierusalimului, găsirea unei soluții la problema refugiaților palestinieni), procesul urmând a fi încheiat prin crearea unui stat palestinian în cadrul unor frontiere convenite în cursul negocierilor.

La un sfert de veac de la momentul septembrie 1993, marea majoritate a palestinienilor – simpli cetățeni sau oameni politici, îndeosebi cei aparținând generației tinere, cred că spiritul și litera Acordurilor de la Oslo se află fie în stare de moarte clinică, fie în regim de terapie intensivă pentru a se mai păstra și a reaprinde speranța într-o pace care este amenințată cu perspectiva cenușie a definitivei extincții. Elocvente, în acest sens, sunt rezultatele unui sondaj de opinie realizat în Cisiordania și Gaza de către Centrul Palestinian pentru Studii și Cercetări. În acest context, 73% din respondenți au apreciat că, la 25 de ani de la semnarea Acordurilor de la Oslo, situația generală din teritoriile palestiniene autonome este sensibil mai deteriorată în comparație cu cea anterioară anului 1993, în vreme ce numai 13% consideră că se poate vorbi de o ameliorare relativă a condițiilor și drepturilor palestinienilor.

La întrebarea legată de cauzele care au dus la

eșecurile „procesului Oslo”, cei cuprinși în sondajul de opinie s-au referit, în proporție de 36%, la refuzul Israelului de a pune capăt ocupației și embargoului impus teritoriilor palestinienilor, în paralel cu continuarea procesului de implementare a unor noi colonii evreiești în interitoriul teritoriilor autonome, iar alte cauze invocate se regăsesc în indiferența comunității internaționale și arabe față de cauza legitimă a poporului palestinian (35%), șubrezenia autorităților palestinienilor însele care s-au dovedit incapabile de edificarea unor instituții solid implicate în combaterea corupției și în impunerea forței legii în viața publică, conflictele de interese și programe între Autoritatea Națională Palestiniană, pe de o parte, și celelalte entități politico-militare palestinienilor precum Mișcarea Islamistă Hamas și celelalte detașamente ale mișcării palestinienilor, în-deosebi Jihadul Islamic Palestinian, incapacitatea acestora de a pune capăt profundeii scindări politice și mercantile între reprezentanții și decidenții clasei politice palestinienilor, fapt care a făcut ca partea palestiniană, în general, să împiedice cristalizarea în jurul unui program unitar și realist pentru procesul negocierilor de pace cu statul evreu etc.

O întrebare nu mai puțin importantă s-a referit la preferințele și estimările electoratului palestinian în condițiile în care în mediile politico-diplomatice se vehiculează intens teorii care subminează ideea „celor două state”, în favoare altor formule precum cea a unei confederații cu Regatul Hașemit al Iordaniei, sau revenirea la o trecere a Sectorului Gaza sub administrație Egipteană asociată, alternativ, cu soluția unui stat unic care să cuprindă teritoriile palestinienilor și Israelul, sau crearea unui stat alestinian doar în Fâșia Gaza. Un procent de 72% dintre respondenți au susținut varianta celor două state, în pofida afirmațiilor, tot mai frecvente în ultima vreme, potrivit cărora teoria „celor două state” și-a pierdut din actualitate și din fezabilitate

*

Fără doar și poate, memorabila strângere de mână de acum o pătrime de secol, între Yasser Arafat și Yitzak Rabin, precum și recunoașterea

reciprocă între Statul Israel și Organizația de Eliberare a Palestinei, consfințită și prin semnarea Acordurilor de la Oslo, are o însemnătate de dimensiuni care nu pot să fie subestimate. Iar această recunoaștere a dovedit o capacitate deosebită de remanență, ea nefiind retrasă sau suspendată în pofida tuturor încercărilor – dureroase și sângeroase la care a fost supusă de evoluțiile ulterioare, inclusiv de cele două Intifade palestinienilor sau de conflictele armate care au punctat, după anul 2000, evoluția conflictului dintre palestinienii și israelienii.

Acordurile de la Oslo au avut drept obiectiv declarat realizarea unei autonomii palestinienilor, drept fază tranzitorie către crearea unui stat palestinian. Abia analiza retrospectivă și obiectivitatea prin distanțarea în timp, permite astăzi aprecierea că dacă „procesul Oslo” are meritul de a fi demolat barierele fricii și neîncrederii, el a fost subminat, încă de la bun început, de un remarcabil aflux de entuziasm, mai ales atunci când s-a propus și s-a parafat obiectivul de realizare, într-un interval temporal de numai cinci ani, a statului palestinian care, vreme de o jumătate de secol, a constituit miza contenciosului palestinian-israelian. Iar, în acest caz punctual, primii care au reacționat, producând stupoare, au fost exponenții fanatismului israelian care l-au pedepsit cu moartea pe Yitzak Rabin, așa cum fanaticii radicalismului islamic îl pedepsiseră, mai înainte, pe Anwar El-Sadat pentru a fi semnat cu evreii pacea de la Camp David..

Un asemenea entuziasm născut din speranțe nemărturisite l-a animat și pe Rabin și pe Shimon Perez care, vorbea cu înflăcărare de un „Nou Orient Mijlociu” acoperit cu grădini nicio-dată ofilite, cu autostrăzi, cu magistrale feroviare care să străbată Orientul Mijlociu din Israel până în Gaza, Egipt, Siria, Iordania și mai departe. Numai că geografia gândită de fostul șef al diplomației și al statului israelian a ocolit orice referire la posibilitatea ca în acest areal să apară și să dureze un stat palestinian.

Chestiunea aspectelor teritoriale rămâne, desigur, un punct în continuare controversat pe agenda oricărei sesiuni de negocieri și dezbateri. Dar la fel de spinoase rămân și alte subiecte care

nu au fost niciodată abordate în profunzime. Problema refugiaților, statutul viitor al Ierusalimului amenințat de decizia lui Donald Trump de recunoaștere a orașului drept capitală eternă a Israelului, apoi, alinierea tranșantă a Administrației de la Washington alături de Israel, rămân și ele tot atâtea probleme conflictuale care nu ar trebui să bareze iremediabil drumul dialogului început la Oslo și care, să nu uităm, a fost posibil datorită recunoașterii reciproce a existenței și idealurilor celor doi inamici. Din păcate, retorica acestora rămâne puternic marcată de sechelele trecutului. Nu putem fi de acord cu acele sondaje de opinie palestiniană – altele decât cel la care ne-am referit – care susțin că palestinienii o duc mai bine astăzi decât o duceau pe timpul lui Yas-ser Arafat. Comparațiile se cuvin făcute între termeni egali, între etape istorice și nu între istorie și personajele care au străbătut-o

*

De la 14 mai 2018, ambasada Statelor Unite în Israel este instalată la Ierusalim. Nu este nevoie să se mai repete realitatea că decizia luată de președintele Donald Trump a fost și continuă să fie extrem de controversată. Dar, contrar prognozărilor puse în circulație, protestele comunității internaționale au avut, mai degrabă, un preponderent caracter retoric. Nu am asistat la o a treia Intifadă (dacă nu considerăm că o "Intifadă" a fost și "Marșul reînțoarcerii" organizat de linia de demarcație între Gaza și Israel și pe care armata israeliană l-a întâmpinat cu măsuri pe care, nu puțini comentatori și foruri internaționale le-au etichetat, cu prudență, drept abuzive. Nici pe străzile orașelor israeliene, nu au avut loc demonstrații de euforie, care, oricum, nu au egalat, ca debit, cu euforia premierului "Bibi" Netanyahu.

Ar fi, credem, imprudent să se afirme că o atitudine sau alta, o decizie discutabilă sau alta, indiferent în ce cancelarie străină ar fi aceasta redactată și lansată, sunt de natură să pună un capăt ireversibil problemei palestinienilor și mai ales speranțelor care animă tânăra generație de urmași ai "Intifadei Pietrelor". Ar fi în egală măsură iluzoriu și neproductiv să se creadă că dosa-

rul palestinian va fi obnubilat prin devierea atenției către alte conflicte care tulbură lumea arabă și regiunea Orientului Mijlociu – războaiele civile din unele țări ale "primăverii arabe", sau conflictul irațional care scindează comunitatea musulmană arabă în războaie confesionale între sunniți și șiiți, sau schisma care segmentează identitatea Consiliului de Cooperare al Golfului și lista ar putea continua.

Dar, pe de altă parte, se poate, oare, imagina, existența paralelă și cooperantă a două state - israelian și palestinian - în condițiile în care Israelul lui Benjamin Netanyahu continuă politica de colonizare în teritoriile palestinienilor arabe și când pozițiile politicianilor palestinieni, inclusiv ale președintelui Mahmud Abbas, sugerează inflexibilitate și dezorientare?

Astăzi, la o întrebare precum "În ce punct se află astăzi procesul de pace palestiniano-israelian, răspunsul este succint și simplu : într-un punct mort. Europa are propriile sale probleme care ar putea fi etichetate drept "existențiale". Lumea arabă reverberează la ecoul afirmațiilor viitorului monarh saudit, Mohamed Ben Salman, potrivit căruia, "palestinienii ar trebui să nu se mai plângă și să vină la masa negocierilor.

Dar, în politicile orientale, orice schimbare de giruetă este posibilă oricând și fără episoade pregătitoare. Dar chiar și așa, o depășire a impulsului nu va fi posibilă decât în clipa când ambele tabere beligerante vor accepta că fiecare are dreptul la suveranitate și demnitate.

Oslo și după

Scurtă cronologie 1993 – 2018

1993, 13 septembrie : Semnarea Acordurilor de la Oslo. OEP și Israel se recunosc reciproc.

1994 : Acord prin care Israelul se angajează să elibereze 70% din teritoriul Gaza.

2000: La Camp David, o nouă rundă de negocieri, eșuate din cauza dezacordului părților asupra statutului Ierusalimului și a problemei refugiaților palestinieni.

2003: Este adoptată "foaia de parcurs" a cvar-tetului internațional (SUA; Rusia, Uniunea Euro-peană, ONU). Documentul prevede încheierea revoltelor palestinienne, înghețarea programului de colonizare evreiască și crearea unui stat pa-lestinian în următorii doi ani.

2007: Noi negocieri de pace israeliano-palestinienne desfășurate la Annapolis, SUA.

2008: Ofensivă a armatei israeliene în Gaza ca ripostă la atacurile anti-israeliene executate de Mișcarea Hamas. Autoritatea Națională Palesti-niană se retrage din procesul de negocieri de la Annapolis.

2010: La Washington au loc negocieri directe între premierul Benjamin Netanyahu și președintele Mahmud Abbas.

2013: La Washington este reluat, sub auspicii americane, dialogul israeliano-palestinian, între-rupt în urma reconcilierii survenite între mișcă-rile Fatah și Hamas.

2016 : Pentru prima dată, ONU condamnă, prin rezoluție, și fără ca SUA să facă uz de dreptul de veto, colonizarea evreiească în Cisiordania.

2018: Are loc inaugurarea , la Ierusalim, a nou-lui sediu al ambasadei SUA în Israel. Partea pa-lestiniană declară întreruperea oricărui dialog cu SUA și decredibilizarea Administrației ca me-diator în procesul de pace cu Israelul.

CRIZA REFUGIATILOR SIRIENI ȘI DUREROSUL DRUM AL ÎNTOARCERII CĂTRE CASĂ

Maher NABOULSI, Siria

"Unde să ne întoarcem, când suntem pierduți cum pierdută ne este și patria?"

(Refugiat sirian, Belgia)

Contextul

De la finele anului 2015, când Federația Rusă a devenit actor nemijlocit implicat militar în con-flictul intern sirian, pentru salvarea de la pră-bușire a regimului din Damasc, armata loialistă a lui Bashar Al-Assad a reușit să-și impună, într-un avans continuu, controlul asupra mării părți a teritoriului național, începând cu orașul și dis-trictul strategic Alep, până la orașele din cen-trul țării, inclusiv capitala Damasc și până la su-dul și sud-vestul țării, inclusiv partea siriană a platoului Golan ocupat, în cea mai mare parte, de Israel în urma războiului din 1967. În aca-ceastă serie de acțiuni ofensive desfășurate de-a lungul a doi ani –între 2015 și 2017 - războiul a produs un bilanț împovăraător ale cărui „efigii” cutremurătoare nu pot fi estimate valoric și sta-tistic decât cu o largă marjă de aproximație: o țară prefăcută, practic, în ruine a căror îndepăr-tare

urmată de reconstrucție presupune, doar într-o primă etapă, de avarie, un efort fi-nanciar de peste 400 miliarde dolari; cca. 350.000 de morți, cu mențiunea că această cifră este departe de a reflecta, cât mai realist, uriașele dimensi-uni ale hecatombiei produse în cei șapte ani de conflict și, nu în ultimul rând, o uriașă „moștenire” de emigranți și de persoane deplasate în interio-rul teritoriului național, repa-trierea acestora sau întoarce-rea la căminele și proprie-tățile lor, câte vor mai fi rămas

utilizabile sau cu posibilitatea de a fi recunoscute, devenind o chestiune tot mai presantă nu numai, în primul rând, pentru exilații și deplasați, ci și, în aceeași măsură și din varii considerente la care ne vom referi, pentru principalii actori regionali și internaționali, fie că este vorba de statele vecine primitoare și gazde ale migranților, sau de puterile implicate direct în evoluțiile militare ale războiului și în derularea procesului politico-diplomatic destinat încheierii conflictului și tranziției către normalitate și pace în Siria.

Cu începere din anul 2017, cu tripla garanție a Federației Ruse, Turciei și Iranului și cu agreementul Statelor Unite, au fost implementate și au devenit active așa-numitele „zone de de-escaladare”, adică de încetare sau evitare, în măsura posibilului, a confruntărilor militare, zone constituite în mai multe dintre cele mai active focare de conflict de pe teritoriul sirian.

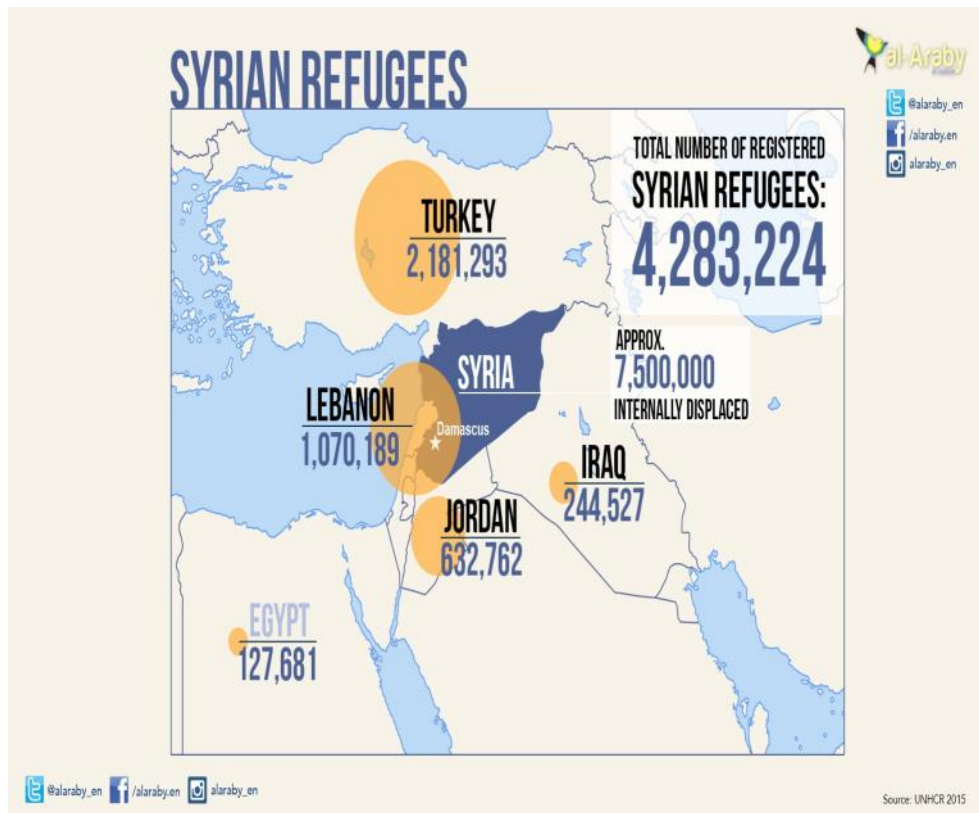
Vara acestui an a cunoscut o intensificare evidentă a demersurilor, contactelor și discuțiilor având ca temă repatrierea refugiaților sirieni,

care ar urma să se desfășoare în etape, într-o primă fază a acestui proces fiind prevăzută revenirea în țară a cca 1,7 milioane de refugiați aflați, în prezent, pe teritoriul statelor din proximitatea geografică a Siriei. Se cuvine menționat că, potrivit datelor furnizate de Înalțul Comisariat al ONU pentru Refugiați (UNHCR), un număr de 45 de state adăpostesc refugiați proveniți din Siria, pe primele locuri între acestea, din punct de vedere numeric al sirienilor găzduți situându-se Turcia, Liban, Iordania, Irak și Egipt

Limbajul statisticilor

Deși informațiile statistice utilizate în acest material au fost furnizate fie de Înalțul Comisariat al ONU pentru Refugiați, de agențiile guvernamentale de profil din Turcia, Liban și Iordania, precum și de Ministerul Apărării al Federației Ruse, acuratețea acestora este relativă, discrepanțele cifrice în funcție de sursă datorându-se fie faptului că Agenția ONU ia în considerație numai persoanele care figurează ca refugiați în evidențele ONU, fie nonconcordanțelor dintre realitatea verificată pe teren și cele reținute în rapoartele statistice, fie, în sfârșit distanței temporale între data elaborării statisticilor și cea a publicării lor oficiale.

Astfel, mijloacele de informare în masă acreditează cifra de 4.283.224 de sirieni cu statut de emigranți în statele regionale vecine, în vreme ce Ministerul rus al Apărării avansează cifra de 6,9 milioane persoane, iar numărul cetățenilor deplasați în interiorul frontierelor naționale este de 7,5 milioane, ceea ce înseamnă că aproximativ o treime din cei 21 milioane locuitori recenzați în 2011, au fost siliți să-și părăsească locuințele și

Repartiția numerică regională a refugiaților sirieni. Sursa UNHCR (Cifrele se referă exclusiv la refugiații înregistrați de Agenția ONU)

localitățile fie ca emigranți, fie ca persoane deplasate. În mod similar, pentru Turcia, UNHCR acreditează cifra de 2.181.293 refugiați sirieni, în vreme ce, potrivit Institutului Internațional de Studii Strategice (IISS) numărul real al acestora este de 3.7 milioane persoane. Este important de menționat că nici inițiativele ruse, nici alte demersuri discursive pe marginea acestui dosar nu îi iau în calcul pe cei peste 1 milion de sirieni care și-au găsit un loc de refugiu în statele Uniunii Europene.

Realitățile din teren evidențiază, pe de altă parte, că numeroase zone ale geografiei demografice siriene au fost, parțial sau în totalitate, distruse și depopulate, în timp ce, în prezent, alte regiuni, aflate sub controlul regimului sunt suprapopulate cu persoane deplasate din locurile lor obișnuite de reședință și la care nu se mai pot întoarce. Sunt înregistrate, de asemenea, mai multe regiuni în care localități întregi (rurale și orașenești) eliberate de sub controlul forțelor de opoziție și islamiste au fost repopulate cu cetățeni de naționalitate iraniană și confesiune șiiită duodecimană, ceea ce a produs, deja, importante schimbări în structura etnică, culturală și confesională a Siriei, cu impact indubitabil negativ asupra reinserției refugiaților și a păcii și armoniei în societatea siriană.

Aceeași imprecizie survine și atunci când este vorba de geografia prezenței exilaților sirieni în spațiul țărilor primitoare vecine, numărul acestora oscilând în jurul cifrei de peste un milion în Liban, cca 610.000 în Iordania, aproximativ 2.800.000 în Turcia și cca. 128.000 în Egipt.

Chestiunea repatrierii exilaților sirieni este, atăzi, pusă în discuție îndeosebi ca urmare a schimbărilor survenite pe front, în sensul extinderii suprafeței geografice recucerită de către regimul de la Damasc și aliații săi, crearea unor enclave de reducere și încetare a confruntărilor militare considerate, în ansamblu, ca îndeplinind cerințele de securitate și stabilitate necesare primirii etapizate a refugiaților care doresc să se repatrieze. Această liniște fragmentară a determinat, în același timp, guvernele statelor-gazdă, aflate sub presiunea economică, socială și de infrastructură, tot mai greu suportabilă, a

masei de expatriați, să înăsprească restricțiile de trecere a unor noi eşaloane de refugiați către respectivele țări, la aceasta adăugându-se reducerea efortului economic și asistenței sociale, sanitare și educaționale, precum și diminuarea progresivă a asistenței umanitare acordate de către comunitatea internațională fie la nivel individual statal, fie prin intermediul Agenției ONU pentru Refugiați. Încă din octombrie 2017, președintele libanez Michel Aoun declara că „reîntoarcerea exilaților sirieni la căminele lor a devenit o necesitate stringentă careia trebuie să i se răspundă în mod adecvat și la adăpost de orice politizare a procesului de repatriere”, în acest caz „depolitizarea” de care vorbea șeful statului libanez însemnând eliminarea oricărei legături și condiționări care ar putea fi făcută între reîntoarcerea exilaților și procesul politic de normalizare a Siriei, ceea ce ar presupune, în consecință, renunțarea la orice alegație privitoare la îndepărtarea de la putere a regimului basist al lui Bashar Al-Assad. O declarație similară făcea, aproximativ în același timp, și Hassan Nasrallah, secretarul general al partidului libanez Hezbollah care, de altfel, s-a oferit să susțină operațiunile de repatriere prin deschiderea unor birouri de primire și prelucrare a cererilor de repatriere venite din partea refugiaților sirieni găzduiți de Liban.

Unde vor merge repatriații? Temeri și garanții.

A declara că în Siria sunt îndeplinite condițiile pentru o primire „demnă și sigură” a cetățenilor dornici sau siliți să se întoarcă „acasă” înseamnă a distorsiona cu bună știință realitățile din această țară unde confruntările armate continuă și unde zonele despre care astăzi se afirmă că sunt „securizate” au perspectiva de a redeveni, în orice moment, zone de confruntări militare. Pe de altă parte, refugiații nu vor să se întoarcă în „zone de dezescaladare”, ci „acasă” - un „acasă” care, pentru marea majoritate a celor plecați din calea războiului nu mai există. Proprietățile care nu au fost răvășite de operațiunile militare - locuințe, ateliere, mici magazine, pământuri cultivabile - au fost confiscate de stat

Tabăra de refugiați sirieni din Zahle, Liban, ianuarie 2018

și redistribuite în proprietatea acelor „buni cetățeni” care au rămas loiali regimului Bashar Al-Assad. Iar pentru cei mai tineri și care nu și-au satisfăcut serviciul militar obligatoriu, perspectiva care îi așteaptă înseamnă o amendă de câteva mii de dolari, plata unei amenzi de două sute de dolari pentru fiecare an cât au lipsit din țară și, în final, înregimentarea în armata loialistă și trimiterea pe front. Iar cele câteva mii de exilați care, în ultimii doi ani s-au întors în Siria din proprie inițiativă, au cunoscut experiența vendetei din partea autorităților, ceea ce a însemnat amenzi împovărătoare, încarcerare, bătăi și, nu de puține ori, moartea.

În contradicție cu declarațiile oficialilor guvernamentali din statele primitoare sau din Federația Rusă, o reală și normală repatriere a sirienilor exilați nu va putea să fie realizabilă înainte de convenirea unei păci politice în această țară. Iar pentru refugiați, pacea politică înseamnă garanții de securitate și de protecție în fața oricăror vexațiuni posibile, inclusiv pentru tinerii care au refuzat să fie înrolați în armată și într-un război pe care nu l-au cerut și mai înseamnă, în egală măsură, garanția unei reconstrucții a țării și o perspectivă de viață cel puțin la nivelul existent înainte de declanșarea „revoluției” în urmă cu șapte ani. Or, în pofida tuturor inițiativelor și pertractărilor care se desfășoară în afara Siriei, de către actori non-sirieni și în absența reprezentanților sirieni, toate promisiunile pe care le fac politicienii mai mari sau mai mărunți, rămân o simplă retorică în măsura în care chestiunea

reconstrucției țării este un punct de discordie în interiorul comunității internaționale, iar în cadrul programelor pertinente ale guvernului sirian, problema refugiaților, a revenirii și a reinserției lor sociale nu figurează.

Președintele Vladimir Putin, ze-los susținător al repatrierii migranților și, mai ales, al imperativului ca întreaga comunitate internațională să finanțeze proiectele de reclădire a ceea ce războiul a prefăcut în mormane de scrum și suine, este acuzat, inclu-

siv de Agenția ONU pentru Refugiați de a voi să facă din dosarul repatrierii și al reconstrucției siriene doar o monedă de schimb în pertractările și târguielile pe marginea altor teme de discordie și conflict cu comunitatea occidentală.

Drumul întoarcerii exilaților sirieni către casă rămâne, încă, lung, spinos și tot pe atâta de dureros.

RELAȚIILE SUA-IRAN: O PROBLEMĂ REALĂ SAU O ISTORIE A ORGOLIILOR RĂNITE?

Reza SHAHRESTANI

Denunțarea unilaterală de către Donald Trump a acordului denumit, oficial, „Joint Comprehensive Plan of Action”- JCPOA – și cunoscut, în discursul curent, drept „Acordul Nuclear 5+1” a readus la starea de incandescență eruptivă tensiunile cronice care, în ultimele patru decenii, au guvernat relaționarea dintre Statele Unite, de conivență cu Israelul, pe de o parte, și Republica Islamică a Iranului, pe de altă parte. Eferescența vecină cu ebuliția cu care această stare de ostilitate se manifestă pe o traiectorie ascendentă, ridică nu numai întrebări privitoare la posibila finalizare a acestei ascensiuni, ci și o interogație de altă natură, dar nu mai puțin importantă: ne aflăm, oare, în fața unei probleme reale și ireversibile, sau este vorba de efectul unei lungi

perioade de acumulare a unor conflicte persistente și abordări impermeabile la idea de compromis între două state și două mentalități care, netratate la timp, au lunecat în vârtejul unei retorici din care ieșirea pare tot mai puțin realizabilă și dorită?

Pentru formularea unui răspuns, un scurt recurs la instanța istoriei nu este lipsit de utilitate.

Este un lucru știut că relațiile dintre Statele Unite și fosta Persie datează din secolul al XIX-lea și, cronicarii scriu că, de la bun început, poziția Statelor Unite în relația cu actualul Iran a fost una ambivalentă, construită pe o mixtură de umanism, ethnocentrism, paternalism, superioritate și prozelitism. Dacă primii americani care au pus piciorul pe pământul persan, în 1830, au avut printre prioritățile lor explorarea posibilităților de evanghelizare a populațiilor locale - misiune eșuată, în pofida insistențelor, nu este mai puțin adevărat că, în aceeași perioadă a "misionarismului", americanii nu au precupețit nici eforturile financiare pentru implementarea și dezvoltarea unor domenii de extremă importanță precum sănătate și educație, fără ca aceasta să însemne, în același timp, și o înțelegere sau acceptare a Iranului și a identității sale istorice, culturale, cutumiare și confesionale. Aceasta poate explica și faptul că, până la cel de-al doilea Război Mondial relațiile oficiale bilaterale s-au menținut la un nivel minim, acestea intrând pe o traiectorie ascendentă abia după încheierea războiului, inclusiv prin cultivarea și susținerea proiectelor de dezvoltare inițiate de suveranul Iranian Mohammed Reza Shah, astfel încât, pe

toată durata Războiului Rece Iranul va deveni unul dintre cei mai importanți aliați orientali ai Americii.

În 1953, guvernul socialist, de stânga, al premierului Mohammed Mossadeg este răsturnat printr-o lovitură de stat orchestrată de serviciile de informații americane și britanice. Acest moment a încurajat poziția și politica autocratică a suveranului Reza Pahlavi, dar, în același timp, el a avut, la nivelul societății iraniene, consecințe dintre cele mai severe, care au însemnat, practic, destrămarea capitalului de simpatie de care Statele Unite și Occidentul se bucuraseră până atunci în Iran. Această stare de lucruri va fi mai amplificată după ce șahul Reza Pahlavi a acordat cetățenilor americani dreptul de exterritorialitate și imunitate de jurisdicție, în vreme ce președinții americani Lyndon Johnson și Nixon au promovat politici de susținere deschisă a monarhiei, inclusiv în laturile autoritare, represive și polițienești ale politici interne a monarhului pahlavit.

Anul 1979 a adus cu sine revoluția islamică inspirată de ayatollahul Ruhollah Khomeyni și încheierea erei monarhice a istoriei iraniene. Anti-americanismul extrem al revoluționarilor musulmani ca și acuzele aduse Statelor Unite de a fi susținut regimul irakian al lui Saddam Hussein în războiul împotriva Iranului (1980 - 1988) au distrus cele din urmă pietre aflate la temelia relațiilor iraniano-americane, iar, cu începerea din 1993, Washingtonul a inaugurat, împotriva Iranului (dar și a Irakului) politica așa - numitei "a dublei încercuiri" având drept obiectiv izolarea, subrezirea celor două regimuri și blocarea ambițiilor de expansiune regională a acestora.

În acest context, dezvăluirea, în 2002, a faptului că Iranul are în desfășurare un program nuclear cu finalități militare a marcat trecerea definitivă a relaționării dintre cele două state la logica conflictului și a non-comunicării.

Ar fi o concluzie superficială să se conchidă că programul nuclear iranin în sine este cauza - cauze-

lor pentru poziția accentuat ostilă a Statelor Unite. Înaintea iranienilor, indienii și pakistanezii, spre a nu mai vorbi de israelieni, se dotaseră cu arsenale nucleare, fără ca aceasta să fi stârnit ostilitatea americană. Se poate crede, mai degrabă, că, în cazul Iranului, ceea ce a iritat cu deosebire, a fost caracterul secret al preocupărilor nucleare iraniene, pe care, oficial, Iranul nu le-a recunoscut, precum și sfidarea resimțită de partea americană față de sfidarea la adresa hegemoniei sale într-o regiune geostrategică din cele mai importante la nivel global.

O privire retrospectivă asupra politicii iraniene a Administrațiilor care s-au succedat la Casa Albă după revoluția khomeynistă va pune în evidență existența unei alternanțe devenită tradiție: republicanii s-au situat constant de partea monarhiei iraniene, în vreme ce abordările democraților au fost mai degrabă critice. Această sinuoidă a încetat să funcționeze în 1979, relațiile americano-iraniene transformându-se într-o acerbă confruntare între „axa răului” înfrunțată de regimul teocraic din Teheran și „marele Satan” ca efigie iraniană pentru America. Abia în cele două mandate al lui Barack Obama s-a vorbit, sporadic, de o posibilă relaxare în raporturile Washington-Teheran, tendință care a încurajat, de altfel, și realizarea tratatului colectiv între cei cinci membri permanenți ai Consiliului de Securitate, și Germania, de o parte, și Iranul „nuclear”, de cealaltă parte.

Astăzi, situația cunoaște o schimbare radicală, în condițiile în care politica externă americană poartă amprenta profundă a personalității noului președinte Donald Trump, adept al unui gen ofensiv și insolit de „virilitate” politică și al recursului la mâna forte ca instrument de convingere și supunere a celorlalți - fie ei inamici sau aliați și prieteni.

Cu convingere sau din calcule care-l privesc personal, președintele Trump nu vede în Iran un partener fiabil, ci reprezentantul de frunte al aceleiași „axe a răului” împotriva căruia președintele nu face decât să pună în practică promisiunile făcute, cu voce tare, încă din timpul campaniei electorale.

Contenciosul americano-iranian poate să fie

soluționat și nu neapărat prin recursul la forță. Numai că în fața acestei alternative se află o barieră de care ambele părți se cramponează, în egală măsură și aceasta se regăsește în complexul orgolios atât al lui Donald Trump, cât și al ayatollahului Khamenei, amândoi crezând că a face concesii, fie cât de mărunte și graduale, ar însemna fie o înfrângere a voinței concentrate în conceptul „America first”, fie un semn de slăbiciune a măreției persane și musulmane șiite în fața acestui „Mare Satan reloaded” care este Donald Trump.

Iar situație este cea care se desfășoară zgomotos în văzul și auzul întregii comunități a lumii globale.

CRIZA RELAȚIILOR DINTRE SUA ȘI TURCIA: DINCOLO DE PASTORUL BRUNSON ȘI DE IMANUL GULLEN

Reza SHAHRESTANI

Tensiunile existente, în momentul de față, între Administrația de la Washington și regimul de la Ankara sub conducerea proaspăt - investitului super-președinte Recep Teyyp Erdogan, au căpătat, deja, dimensiunile unei crize care nu are, decumdată, perspectiva de a fi depășită într-un viitor prea apropiat.

Încordări diplomatice însoțite de o virulentă retorică a amenințărilor și sancțiunilor economice și comerciale au mai umbrit, nu o dată, climatul raporturilor dintre Casa Albă și Palatul Alb. Dar dacă așa cum a fost cazul în anii 1964 -1975, tensiunile au fost depășite în primul rând pentru că, la vremea respectivă, Turcia era un fidel aliat al Americii și al NATO în campania de stăvilire a expansiunii comunismului sovietic, astăzi lucrurile au suferit o transformare fundamentală în direcția adversității declarate deschis și virulent. Blocul sovietic nu mai există, Turcia lui Erdogan și modelul său de democrație

au optat pentru Orientul vecin, în defavoarea Occidentului european și american iar orgoliile celor doi lideri de la Washington și Ankara au duritatea unor nuci greu de spart. Potrivit statisticilor de pe malul Bosforului, cca. 75% dintre

turci își manifestă, în sondajele de opinie, sentimente anti-americane. Turcia și Statele Unite sunt, oficial, vechi aliați atât în segmentul bilateral, cât și în contextul NATO și, mai recent, în conexiune cu războiul civil din Siria, dar, cu toate acestea relațiile turco-americani pot fi etichetate oricum, în afară de relații partenariale, strategice și de alianță. Iar la această situație nu s-a ajuns peste noapte și nici din cauza celor doi clerici revendicați de americani și turci, în egală măsură, respectiv pastorul evanghelic Andrew Brunson, arestat și judecat în Turcia sub acuzația de a se fi aflat în căldășie cu imamul Fethullah Gullen, acuzat de Erdogan de a fi fost creierul puciului eșuat din 2016 împotriva lui Erdogan. Începuturile tensiunilor se regăsesc încă în anii 1960-1974, când Turcia a ocupat treimea de nord a insulei Cipru, atrăgându-și criticele severe din partea Administrației condusă, la vremea respectivă, la Lyndon Johnson. În 1975, ca urmare a refuzului ireductibil al Turciei la solicitările repetate ale Administrației de retragere din insulă a forțelor armate turcești, Statele Unite au recurs, pentru prima oară, la impunerea unui sever embargou asupra livrărilor de material militar către Turcia. 43 de ani mai târziu, Congresul american interzicea livrarea către Turcia de avioane F-35 Stealth. În zilele noastre, peisajul relațiilor bilaterale americano-turce pare a se întoarce către nuanțele avute la începutul deceniului al VI-lea al secolului trecut. Astfel, dacă în inventarul pârghiilor de care America se folosește pentru a-l aduce pe Recep Tayyip Erdogan la sentimente mai maleabile (sanctiunile pentru contractarea de către armata turcă a unor sisteme de rachete sol-aer S-400 de producție rusească) sau, altfel spus, dacă seriile de tensiuni din veacul trecut au avut la origine incidente și cauze punctuale, în prezent asistăm la o criză cu origini multidimensionale între care, nu pe ultimul loc, pot fi menționate:

- Faptul că, în repetate rânduri și chiar în timpul celor două mandate ale fostului președinte Barack Obama, una din acuzațiile pe care turcii le-au adus, constant, Washingtonului s-a referit la aceea că Statele Unite susțin, înarmează și încurajează „terorismul separatiștilor kurzi”. O acuză care a căpătat dimensiuni mai accentuate

pe fondul războiului civil sirian, context în care avansul milițiilor kurde în zonele adiacente frontierei nordice a Siriei a determinat două intervenții ale armatei turce (operațiunile „Scutul Eufratului” și „Ramura de măsline”) pentru împiedicarea constituirii unei entități statale kurde considerată de către regimul de la Ankara drept o amenințare directă la adresa unității și suveranității teritoriale a Turciei;

- Insistențele - nesatisfăcute - ale președintelui Erdogan pentru extrădarea de către Administrația a clericului turc Fethullah Gullen, stabilit pe teritoriul SUA și acuzat de a fi organizat puciul din vara anului 2016 împotriva puterii de la Ankara;

- În același context al conflictului intern sirian, la Washington a produs iritare noua politică de alianțe regionale promovată de Recep Tayyip Erdogan, fiind remarcată cu deosebire, în acest sens, tensionarea și deteriorarea relațiilor dintre Turcia și Statul Israel, pe de o parte, și vădita apropiere survenită între Ankara, pe de o parte și Moscova și Iran, pe de altă parte, inclusiv în ceea ce privește procesul politic de soluționare negociată a crizei siriene, deschiderea perspectivelor pentru livrarea de armament sofisticat rusec pentru instituția militară turcă, sau coordonarea dintre Turcia și Federația Rusă în implementarea unor ample proiecte în domeniul tranzitului de energie convențională dinspre Rusia către consumatorii europeni și asiatici.

Toate acestea au avut drept rezultat escaladarea tensiunii dintre Washington și Ankara, concretizată prin aplicarea reciprocă de sancțiuni comerciale și financiare și prin înăsprirea duelului verbal între orgolii și ostilitate. „Cei care cred că, prin instituirea de sancțiuni ridicole pentru a determina Turcia să facă un pas înapoi, nu cunosc Turcia și națiunea acestei țări”, declara Recep Tayyip Erdogan, accentuând că „turcii nu și-au plecat niciodată și nu își vor pleca niciodată capetele în fața presiunilor de orice fel”.

Într-o lume tot mai tensionată și într-o regiune tot mai amenințată și, în egală măsură, amenințătoare pentru pacea și stabilitatea globală, Donald Trump și Recep Tayyip Erdogan au datorria de a nu adăuga noi focare de incertitudini la

cele care există deja, ci de a găsi acele elemente care apropie și îndeamnă la dialog și la luciditate. O vor face?

DAESH:

O MOARTE PREA GRĂBIT ANUNȚATĂ

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

Au rămas mai puțin de două luni până la împlinirea unui an de când, de la cele mai înalte niveluri politico-militare, a fost anunțată, după ani lungi de război anti-terorist islamist, "victoria finală" asupra organizației jihadiste "Statul Islamic din Irak și Levant" și, implicit, încetarea operațiunilor militare împotriva acestuia, ca preambul la intrarea în etapa demersurilor intense pentru tranziția către o soluție politică în statele afectate, cu deosebire, de a cest flagel, respectiv Siria și Irak.

La 4 decembrie 2017, statul major al armatei Federației Ruse anunța, prin intermediul agenției de presă "Ria Novosti", "eliberarea tuturor teritoriilor aflate sub ocupația vremelniceului "neocalifat musulman" și încetarea, de către armata Federației Ruse, a tuturor operațiunilor militare împotriva acestei entități teroriste islamice de pe teritoriul sirian.

La doar o săptămână de la acest anunț, la 11 decembrie 2017, aflat într-o vizită-surpriză la baza militară mixtă siriană Hmeimim, din arealul districtului Lattakya, de la Marea Mediterană și devenită, între timp, teritoriu operațional în exclusivitate rusească, înuși președintele Vladimir Putin anunța și el, "începerea retragerii progresive din Siria a eșaloanelor militare ruse angajate, de la 30 septembrie 2015, pe "frontul antiterorist" din această țară, ca urmare "a încheierii războiului împotriva celei mai nocive organizații teroriste internaționale - Statul Islamic".

În Irak, premierul Executivului din Baghdad, Heydar Abbadi, anunța "eliberarea ultimelor suprafețe de teritoriu aflate sub controlul grupării jihadiste și încetarea ofensivei desfășurate de armata irakiană împotriva acesteia". În capitală

și în principalele orașe irakiene anunțul este primit cu ample manifestații de bucurie, parade militare și discursuri festive privind trecerea la reconstrucția și dezvoltarea pașnică a Irakului.

Nu aceeași poziție au avut principalii actori externi implicați în coaliția internațională de combatere a fenomenului jihadist islamist, în frunte cu Statele Unite ale Americii, care și-au manifestat îndoiala cât privește seriozitatea declarațiilor privitoare la "victoria finală" împotriva grupării Daesh. Pe această temă nu au lipsit acuzațiile reciproce cât privește graba cu care Federația Rusă alături de guvernul de la Damasc, regimul iranian și formațiunea politico-libaneza Hezbollah, precum și autoritățile irakiene au anunțat o victorie contrazisă de realități. Din perspectiva analiștilor occidentali și americani, cu deosebire, decizia anunțată de Moscova a fost determinată de graba Federației Ruse, în general, și a lui Vladimir Putin, îndeosebi, de a se degreva de efortul militar, pentru a se putea dedica monopolizării segmentului politico-diplomatic de încheiere a războiului civil în condițiile impuse de partea rusă, pe de o parte și de dorința președintelui Vladimir Putin de a-și adăuga un plus de popularitate din perspectiva alegerilor prezidențiale care, de altfel, i-au asigurat un al patrulea mandat ca șef al statului, pe de altă parte. La rândul său, propaganda rusă și aliată a avut aprecieri critice la adresa poziției adoptate de noua Administrație americană a lui Donald Trump, acuzat, în acest context, de tergiversarea acțiunilor ofensive împotriva grupării Statul Islamic, drept motiv pentru prelungirea sine-die a prezenței militare americane în regiunea Mesopotamia și Levant. Dincolo de retorica obișnuită în relaționarea ruso-americană, rămâne realitatea că, din punct de vedere al controlului teritorial, fostul "califat Islamic" al lui Abu Bakr Al-Baghdadi și-a pierdut existența de facto.

O situație similară, din punct de vedere geografic se prezintă și în Irak unde prezența Statului Islamic s-a restrâns în nord-vestul țării de unde, la finele anului 2017, a fost eliminată, numeroși combatanți jhadiști refugiindu-se în alte state sau găsindu-și adăpost pe lângă triburile de beduini din zonele aride ale deșertului irakian.

Remember: orașul sirian Rakka este ocupat de gruparea Daish,

parte, faptul important că fluxul migraționist al cetățenilor străini candidați la jihad sub steagurile Islamului a încetat, ceea ce, cu tot impactul pe care acest lucru îl are asupra capacității combative umane a grupării, nu a dus și la o diminuare a activismului terorist jihadist care, dimpotrivă, cunoaște o relocare în alte coordonate geografice,

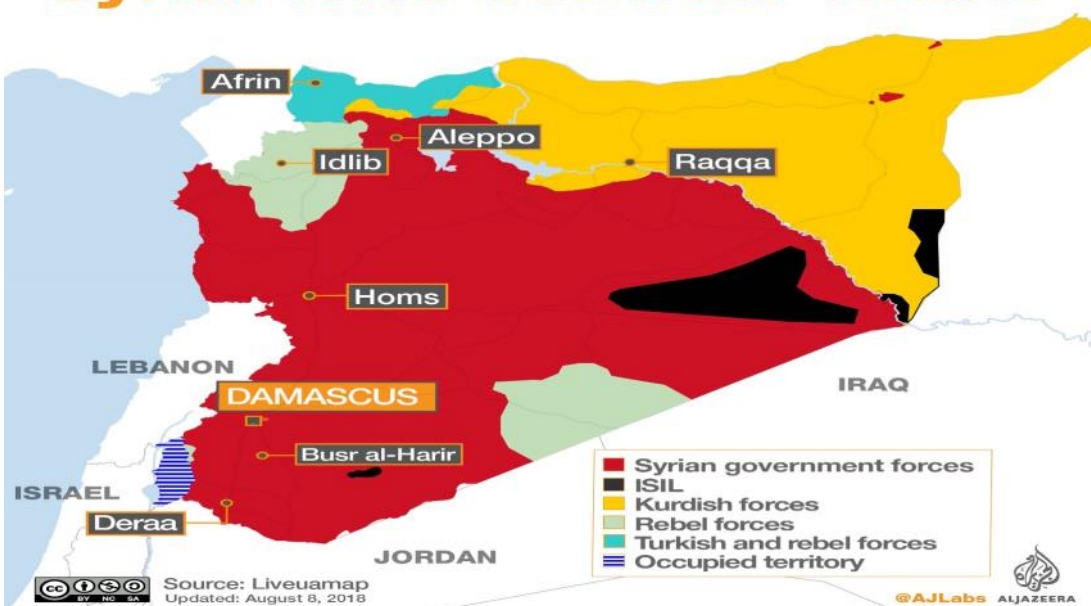
Dar se recunoaște mai puțin și sporadic faptul că pierderea dimensiunii geografice a Statului Islamic nu a însemnat, în același timp, nici dispariția ideologiei salafist-jihadiste, nici capacitatea de reziliență și adaptare a acestei entități la noile condiții impuse de evoluțiile războiului.

Sunt semnificative, în acest sens, informațiile reținute în raportul anual 2018 al ONU referitor la evoluția fenomenului terorist global, document dat publicității la 13 august a.c.. Potrivit raportului, în prezent, între 20.000 și 30.000 de combatanți ai Daesh se mai află în Siria și Irak, câteva mii dintre aceștia fiind de naționalități și confesiuni non-arabe și non - musulmane. Acestora li se adaugă, potrivit documentului, cca. 3.000-4.000 de combatanți jhadiști care acționează pe teritoriul Libiei, în vreme ce între 3.500-4.500 de luptători jhadiști sunt activi pe teritoriul Afghanistanului. Un număr sever redus de jhadiști ai fostului Stat Islamic (cca. 500) s-au refugiat în Yemen. Raportul ONU, reține, pe de altă

ce, cu menținerea unui ritm destul de ridicat al atentatelor teroriste.

Se cuvine menționat, în acest sens, că, potrivit datelor pe care am reușit să le sintetizăm, numai în prima jumătate a anului 2018 (intervalul 1 ianuarie – 15 august) gruparea Daesh a executat sau a revendicat executarea a unui număr de 41 atentate, în 22 de state, cu un bilanț total de 630 victime ucise în atentate individuale, sinucigașe, cu folosirea mașinilor-capcană etc. Diseminarea geografică și identitatea executanților indică realitatea că activismul Daesh s-a orientat intens către utilizarea acelor formațiuni jhadiiste locale care au făcut act de afiliere la "Statul Islamic" -

Syria: Who controls what?

Prezența activă a ISIS în Siria - august 2018. Sursa Al-Jazeera

majoritare, ca număr de acte teroriste executate - în vreme ce recursul la așa-numiții “lupi singuratici”, inclusiv străini, simpatizanți ai islamismului terorist din state occidentale, a înregistrat o semnificativă reducere.

Este indiscutabil că ampla campanie multistatală de eradicare a fenomenului jihadisit precum și măsurile preventive adoptate, individual, de autoritățile din statele care au cunoscut pe teritoriul național manifestările extremismului religios Islamic au însemnat tot atâtea progrese în marea mobilizare împotriva radicalismului extremist. Cu toate acestea, ar fi iluzoriu să se creadă că acesta a dispărut și că este timpul pentru declarații și manifestări festive de marcă a “morții terorismului islamist”. Acesta se află într-un proces febril de “reformă” și adaptare a tacticilor și formelor sale de luptă.

NOTA: La 22 august, pe pagina on line “Al-Furqan” a grupării Daesh, a fost difuzat un nou mesaj audio al “califului” Abu Bakr Al-Baghdadi, cu o durată de 55 de minute – un apel la adresa a ceea ce acesta a numit “leii sălbatici” și “soldații califatului” cărora le cerea să continue lupta prin toate mijloacele individuale posibile și în toate statele Occidentului. Este primul mesaj public al

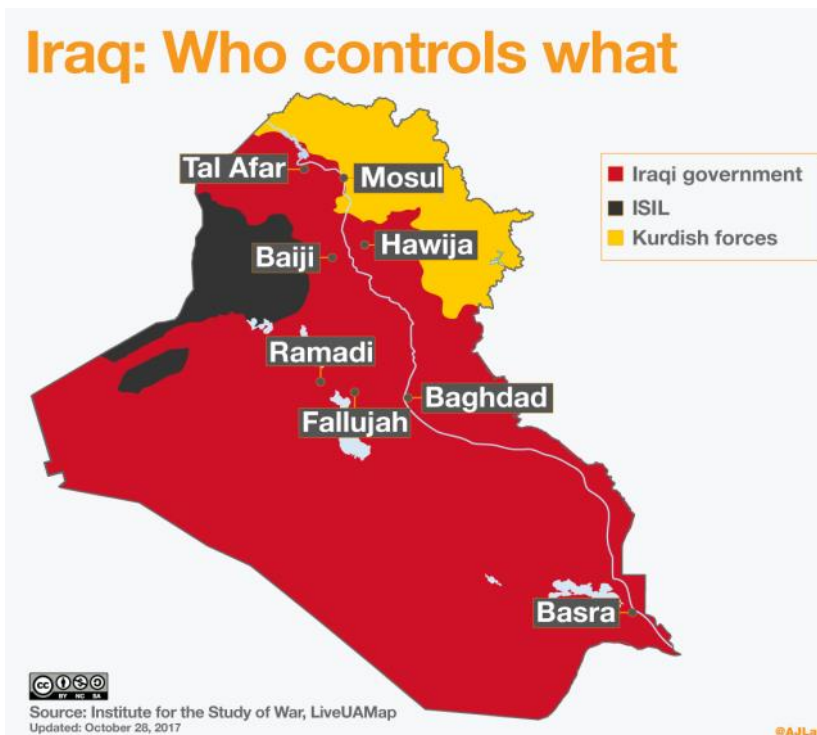
liderului jihadist, difuzat la aproape un an de la ultimul apel similar înregistrat în septembrie 2017. Specialiștii americani de la comandamentul CENTO din Qatar nu au putut să confirme autenticitatea mesajului. Dar, adevărat, sau “fake”, acesta a ajuns, cu siguranță la urechile destinatarilor.

SIRIA: LA IDLIB SE CULEG MĂSLINII?

Dinu COSTESCU

La 7 septembrie, la Teheran s-a desfășurat un „istoric” summit trilateral care i-a reunit pe liderul rus, Vladimir Putin, președintele Turciei, Recep Teyyp Erdogan și președintele Republicii Iran, Hassan Rohani, miza acestei întâlniri fiind pe cât de sensibilă, pe atât de importantă pentru deznodământul celor opt ani de război civil în Siria. Era, anume, vorba, de convenirea unei soluții pentru nodul gordian al provinciei nord-vestice siriene Idlib considerată, în prezent, drept ultima poziție de rezistență a opoziției siriene și a islamismului combatant, reprezentat, în covârșitoare majoritate, de jihadiștii din *Hay'at*

Tahrir Al-Sham (Organismul de Eliberare a Siriei)- noul nume de botez al filierei siriene a rețelei Al-Qaida. Pentru Vladimir Putin și Bashar Al-Assad, susținuți de regimul Iranian, Idlib este, însă, “ultimul bastion al terorismului”, prin aceasta înțelegându-se, nediscriminatoriu, tot ceea ce reprezintă, indiferent în ce mod, formațiunile politice și militare de opoziție care luptă împotriva regimului basist din Damasc. O etichetare pe care președintele Erdogan nu o agreează, motivate fiind, mai ales, de aspectul important că în zona Idlib se află comasate și grupările rebele susținute material și militar de către Ankara, inclusiv așa numita “Armata Liberă Siriană”, dar și o serie de entități islamiste

Prezența activă a Statului Islamic în Irak la începutul anului 2018.

Sursa: Al-Jazeera

“moderate”. Trilaterală de la Teheran a fost un eșec recunoscut, înaintea altora, chiar de către cei trei participanți la summit. Căci, în vreme ce Vladimir Putin nu își ascundea decizia de a recurge la opțiunea unei ofensive militare “decisive” care ar fi putut avea consecințe dezastruoase, după evaluările turcești dar și internaționale, la Idlib aflându-se cca 3 milioane de locuitori care ar fi provocat un nou exod de refugiați, pe care nici Erdogan, nici comunitatea europeană nu mai este dispusă să-i primească. Liderul turc s-a pronunțat pentru o soluție de compromis, printr-un armistițiu care să permită Turciei să negocieze o evacuare a opozanților, o depunere a armelor de către rebeli și evacuarea civililor, și a combatanților a căror soartă ar fi urmat să fie decisă prin acorduri ulterioare. Soluție pe care Vladimir Putin a acceptat-o de principiu. În ceea ce îl privește pe iranianul Hassan Rohani, acesta a oscilat vag între a susține lichidarea “tuturor teroriștilor”, și protecția populației de fantoma unui nou “măcel” și a noi drame cu caracter umanitar. În atari condiții, singurul lucru cu care s-a căzut de acord a fost acela că cei trei actori pe frontul războiului sirian nu pot ajunge la un acord, drept pentru care, la propunerea președintelui iranian s-a convenit organizarea, la Moscova, a unei noi reuniuni tripartite la o dată care nu a fost stabilită.

Dar, familiarizat cu practica lansării de surprize cu care, nu de puține ori, președintele rus și-a obișnuit observatorii, comentatorii și, în general, consumatorii de informație cotidiană, la exact zece zile de la “summitul Iranian”, adică pe 17 septembrie mijloacele de informare naționale, regionale și internaționale, anunțau că, la Soci a avut loc o nouă întâlnire, dedicată dosarului sirian, dar, de data aceasta, doar între Vladimir Putin și Recep Teyyp Erdogan.

Trebuie spus că, încă înaintea reuniunii din Iran, pe durata acesteia și până la noul summit bilateral de la Soci, aviația siriană și rusă au executat numeroase raiduri cotidiene de bombardament asupra unor locații “teroriste” din Idlib și din zona rurală a acestui oraș, la 10 septembrie rapoarte ale ONU semnalând, deja, exodul a cca 30.000 de civili refugiați din zonă. În atari condiții, președintele Erdogan și-a înăsprit tonul discursului, afirmând că orice nou atac rusesc în regiunea Idlib va fi considerat un act agresiv împotriva Turciei însăși.

În acest climat de încordare, a fost lansată, la Soci, noua surpriză: pe litoralul Mării Negre, Vladimir Putin și Recep Teyyp Erdogan au ajuns la un acord privind “chestiunea Idlib”. Iată, în facsimil și în traducere, textul memorandumului.

Memorandum

privind stabilizarea situației în zona de dezescaladare Idlib

Republica Turcia și Federația Rusă, în calitate de garanți ai respectării regimului de armistițiu în Republica Arabă Siriană,

Luând în considerare memorandumul de la 4 mai 2017 privind crearea unor zone de dezescaladare în Republica Arabă Siriană, precum și aranjamentele realizate în Procesul Astana,

Pentru stabilizarea cât mai curând posibil a situației din zona de dezescaladare Idlib,

Au convenit asupra următoarelor:

1. Zona de dezescaladare Idlib va fi menținută, iar punctele de supraveghere turce vor continua să funcționeze și vor fi întărite.

2. Federația Rusă va lua toate măsurile necesare pentru a asigura că operațiunile militare și atacurile armate având drept țintă zona Idlib vor fi evitate și că actualul statu-quo va fi menținut.

3. O zonă demilitarizată, cu o profunzime de 15-20 kilometri, va fi stabilită în zona de dezescaladare.

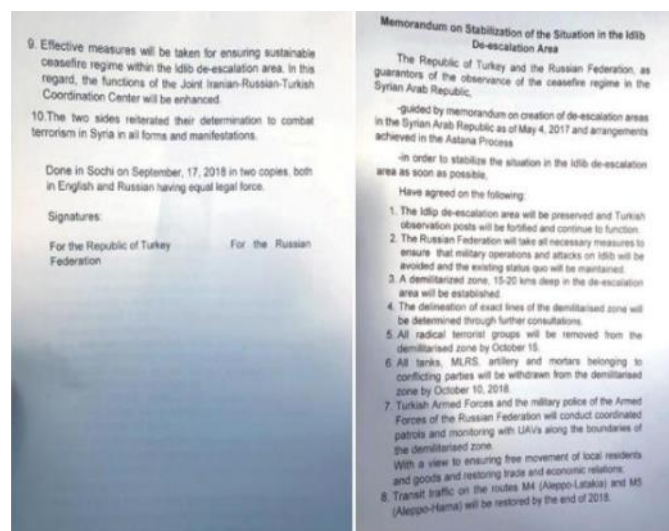
4. Configurația exactă și liniile de demarcație a zonei demilitarizate vor fi convenite prin consultații ulterioare.

5. Toate grupările teroriste radicale vor fi expulzate din zona demilitarizată până cel mai târziu la data de 15 octombrie.

6. Toate tancurile, vehiculele blindate, piesele de artilerie și mortierele aparținând părților beligerante vor fi evacuate din zona demilitarizată până cel mai târziu la data de 10 octombrie 2018.

7. Forțele armate turce și poliția militară a forțelor armate ale Federației Ruse vor executa misiuni comune și coordonate de patrulare și monitorizare de-a lungul liniei de demarcație a zonei demilitarizate.

Pentru asigurarea liberei deplasări a bunurilor și a rezidenților locali, precum și pentru reluarea activităților și relațiilor comerciale și economice.

8. Până la sfârșitul anului 2018, circulația și traficul de tranzit vor fi redeschise pe autostrăzile M4 (Alep-Lattakya) și M5 (Alep-Hama).

9. Vor fi luate măsuri adecvate de asigurare a unui armistițiu sustenabil în regiunea Idlib. În acest scop, va fi activat Centrul de Coordonare Comună Iran-Federația Rusă-Turcia.

10. Cele două părți semnatare își reafirmă hotărârea de combatere a tuturor formelor și manifestărilor de terorism în Republica Arabă Siriană.

Redactat la Soci, la 17 septembrie 2018, în două exemplare, în limbile engleză și rusă, ambele având valabilitate egală.

Semnături:

Pentru Republica Turcia

Pentru Federația Rusă

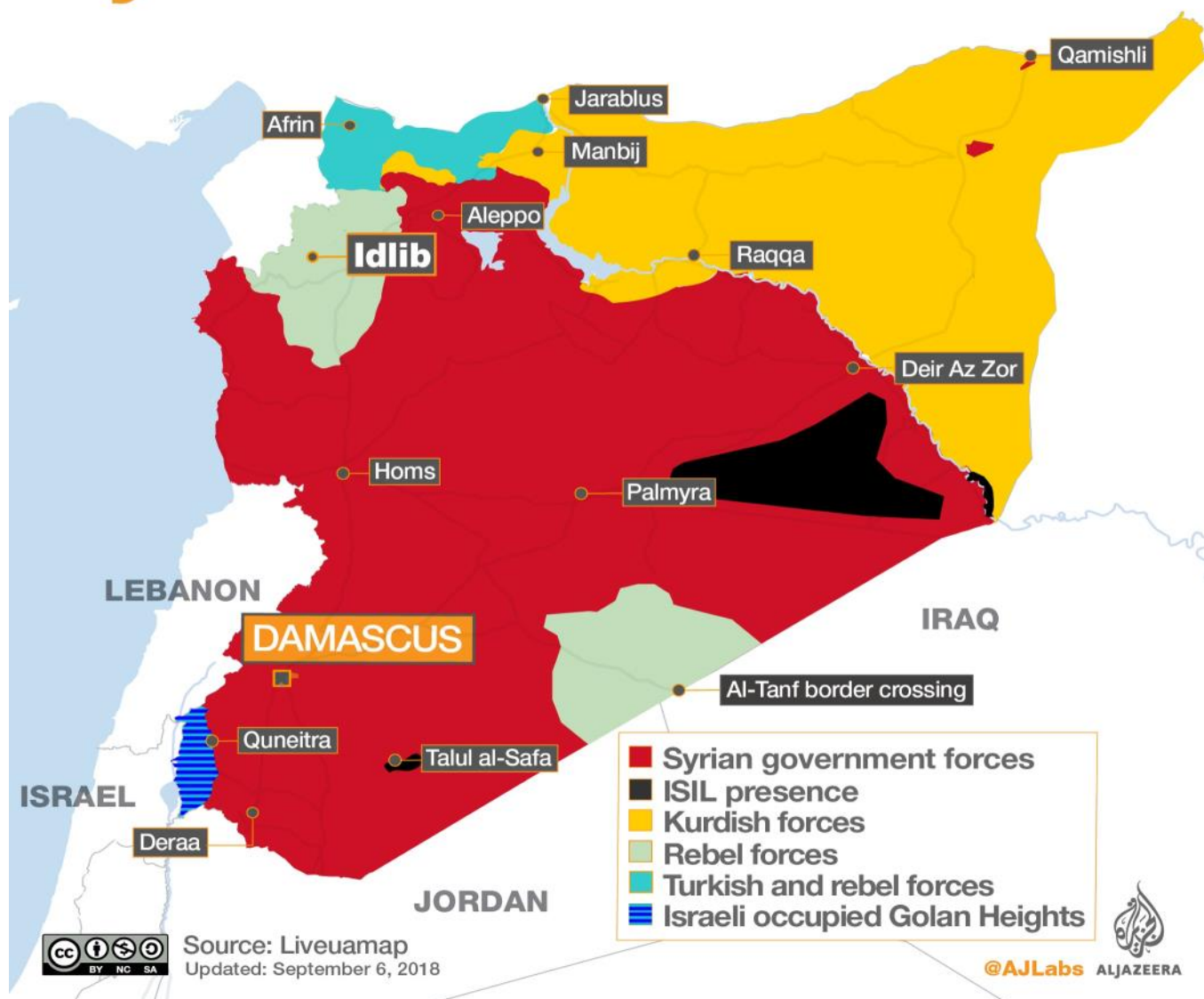
Simpla lectură a documentului permite constatarea că acest "agrement-surpriză" nu configurează o soluție comprehensivă și definitivă pentru "dosarul Idlib" și, cu atât mai puțin, pentru spinoasa chestiune a combatanților înarmați, în general, și a jihadiștilor din Al-Qaida și din anexa acesteia auto-intitulată "Armata Islamică a Turkestanului", în pofida faptului că, din punct de vedere geografic și tactic, agreementul acesta este plasat între brațele menghinei întruchipată de armata turcă și poliția militară rusă. Unde vor fi expulzați toți aceștia și unde vor fi "exportate" elementele jihadiste străine, inclusiv occidentale înregimentate în aceste formații (cca. 3.000 de oameni, după unele estimări?).

Pe de altă parte, zona dezarmată, convenită prin memorandumul de la Soci are o lățime variind între 15-20 kilometri, ceea ce înseamnă că fiecare dintre părțile beligerante (armata siriană, efectivele rusești și forțele iraniene și pro-iraniene, precum și rebelii-laici sau islamisti) din zona de dezescaladare Idlib va trebui să se retragă cu jumătate din această dimensiune. Dacă, în ceea ce privește efectivele alianței siriano-ruso-iraniană, aceasta va însemna o retragere până la limita administrativă a districtului Idlib, în schimb, în ceea ce privește grupările rebele, retragerea acestora către nordul și notd-vestul

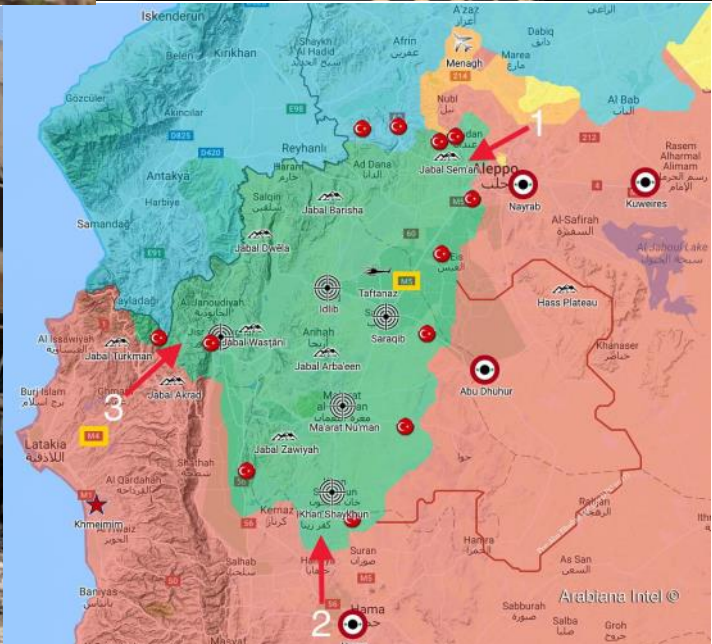
districtului va depinde de capacitatea reală a Turciei de respectare a angajamentului asumat de a convinge grupările rebele fie să accepte această retragere, fie să depună armele și să se pună la dispoziția regimului pentru a fi integrați în structurile militare ale acestuia, fie să se integreze în societatea civilă. Dacă aceste alternative ar putea fi acceptate de rebelii autohtoni, este greu de presupus că formațiunile jihadiste și, în egală măsură, tandemul Putin-Bashar al Assad vor accepta o asemenea soluție. Iar în acest caz se va putea vorbi de o reluare a ofensivei de la Idlib pentru lichidarea *manu militari* a rebelilor.

Syria: Who controls what?

Frontul Idlib, 6 septembrie 2018. Sursa: Al-Jazeera

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

RĂZBOAIELE ECONOMICE ȘI RECONFIGURAREA ORDINII MONDIALE

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

Dacă, într-o perspectivă care se anunță foarte apropiată, discursul istoric și politologic va primi în bagajul său lexical, termenul de „trumpism”, acesta va fi utilizat nu atât pentru identificarea unei construcții ideologice și filosofice a președintelui Donald Trump, cât cu, deosebire, ca denominativ pentru complexul de atitudini comportamentale care îl impun tot mai mult pe liderul de la Casa Albă drept un promotor și practician al războiului economic purtat, simultan, pe mai multe fronturi în care se regăsesc, nediscriminatoriu, atât aliații și prietenii, cât și adversarii unei Americi pe care liderul o dorește a fi, nu numai o „America greater again”, ci și, în aceeași măsură, „America first”. Este adevărat că istoria modernă și contemporană a mai cunoscut asemenea sintagme care sugerează imboldul și acțiunea spre liderism, fie sub forma „Deutschland über alles”, fie în formularea „Rossia - mirova zvezda” (Russia-putere universală”) utilizată, astăzi, în retorica lui Vladimir Putin, dar tot atât de adevărat este că în aceste cazuri a fost vorba de ideea folosirii tuturor mijloacelor politice, militare, ideologice și propagandistice de natură să facă din statele respective dacă nu un lider absolut la nivel pla-

netar, atunci, cel puțin, să le proiecteze în clubul multipolar al celor pe cât de puțini și puternici, pe atât de conflictuali și concurențiali în ceea ce privește extinderea propriei sfere de putere și influență, în detrimentul celorlalți poli de forță existenți la un moment dat. În cazul „trumpismului” despre care vorbim, lucrurile sunt sensibil diferite în măsura în care pentru a asigura primatul exclusivist

al Americii, Donald Trump nu are în vedere tradiționala panoplie a forței brute, ci conflictul economic dus cu acrimie și obstinație până la finalitatea planificată, adică până la „America first and forever”. Indiferent de ce s-ar întâmpla cu ceilalți membri ai familiei mondiale.

Conflictele economice și comerciale actuale ridică o serie de întrebări la care este dificil să se ofere un răspuns acceptabil în momentul de față. Asistăm, oare, la începutul unei noi etape a evoluțiilor geopolitice ale lumii, în care factorul economic se va substitui celui politic în descrierea conflictelor între state, în general, și între marile puteri, cu deosebire? Sunt aceste disensiuni și confruntări economice expresia unei noi forme de „ciocnire” a intereselor economice și comerciale sau parcurgem începutul unei noi etape istorice în care puterea și forța economică devin principalul criteriu și unitate de măsură a locului, puterii și influenței unui stat în concertul statelor lumii? Și până la ce limită vor evolua relațiile dintre marile puteri într-un context global caracterizat de schimbări și tendințe de reconfigurare a echilibrelor de putere și a configurației cartografice a acestei balanțe? Dincolo de aspectul sesizabil al interogațiilor, rămâne o realitate care trebuie cercetată și înțeleasă și anume noua politică externă însăși a Statelor Unite sub Administrația Donald Trump. Iar abordarea investigativă a acestei realități evidențiază fără umbră de îndoială că, încă de la venirea în Biroul Oval, pilonul principal de sprijin pe care Donald Trump

și-a edificat strategia și viziunea relaționării politice cu comunitatea internațională a fost acela numit, pur și simplu, „abordare critică și conflictuală” a acestei relaționări, gama ținutelor vizate fiind largă, începând cu raporturile bilaterale interstatale, până la organizațiile internaționale și agențiile lor de specialitate și până la tratatele și acordurile multilaterale încheiate în perioadele anterioare Administrației Trump, documente pe care noua viziune a liderului de la Casa Albă le etichetează, en gros, ca fiind în flagrantă și dezavantajoasă contradicție cu interesele naționale ale conceptului de „America first”. Nu este, însă, vorba, doar de obiecțiunile și criticile adresate nediscriminatoriu, ci, mai ales, de reformarea, cu orice preț, a acestora, „reformă” care constă, cel puțin până în momentul de față, în denunțarea respectivelor documente internaționale și retragerea unilaterală și sub presiunea amenințărilor cu măsuri de ripostă și penalități în cazurile în care voința naționalistă și protecționistă a Administrației nu este satisfăcută întocmai. Astfel, se petrece o negare a unor angajamente cu puternic caracter strategic, asumate de Statele Unite, fie că este vorba de alianțe precum Acordul Nord-American al Comerțului Liber (North American Free Trade Agreement – NAFTA), de Uniunea Europeană, de Alianța NATO, de „Acordul Nuclear 5+1” cu Iranul și exemplele ar putea continua.

Nu sunt exagerate afirmațiile analiștilor și comentatorilor care susțin opinia că, în ipostaza de președinte, Donald Trump nu este o oglindă care trimite lumii o construcție ideatică, ci, mai degrabă, o mixtură în care se regăsesc, întretăinduse, propria viziune impregnată de spiritul omului de afaceri, și doctrina partidului căruia îi aparține și, implicit, curentul ideologic al segmentului de societate pe care această viziune îl reprezintă. Din această perspectivă, se poate spune că „trumpismul” considerat ca Administrație, guvern, instituții statale și republicanism politico-ideologic se regăsesc, toate, la originea schimbărilor fundamentale pe care le cunoaște politica externă americană sub conducerea celui de-al 45-lea președinte al Statelor Unite. Ca atare, consumatorul constant de informație este

îndreptătit să se întrebe care este tipologia lumii noi pe care toate entitățile amintite, în frunte cu persoana și instituția președintelui, aspiră să o edifice? Și, nu în ultimul rând, ce prototip nou de alianțe și relații internaționale se vor naște din aceste veritabile războaie economice și comerciale la care asistăm în prezent, între mariile puteri și grupuri de putere ale lumii de azi și de mâine?

Ar fi nerealist să se susțină că asemenea conflicte comercial-economice au apărut peste noapte, prin simpla venire a lui Donald Trump la Casa Albă, după cum ar fi la fel de exagerat să se pretindă că președintele american însuși este un fel de „piroman pompier” care, cu tot dinadinsul, aprinde cu bună-știință conflicte pentru a le stinge doar atunci când acestea ar pune în primejdie primatul suveran al Americii pe eșichierul global. Pentru a înțelege resorturile intime ale gândirii lui Donald Trump, se va putea sesiza că este vorba, de un complex potrivit căruia, după ultimul Război Mondial, America a fost un soi de corn al abundenței grație căruia Europa a putut să-și construiască prosperitatea de astăzi, în vreme ce China a exploatat flexibilitatea sistemului investițional american pentru a „sustrage” sau a copia cunoașterea tehnologică și a submina locul de frunte al Americii în domeniul tehnologiei de vârf, iar statele membre ale NATO au profitat de umbrela securitară asigurată de SUA, fără ca ele însele să se implice prea mult în producerea de securitate. Un asemenea mod de gândire a putut fi sesizat cu clariitate odată cu summitul celor 20 din anul 2017 și, apoi, la recenta reuniune la vârf a NATO desfășurată în luna mai a.c., la Bruxelles, sau la ultima reuniune a Grupului G-7. Toate aceste acțiuni colective au

pus cu claritate în evidență profunde disensiuni care există între marile puteri ale lumii, în general, și între America și Uniunea Europeană, cu deosebire, disensiuni care se manifestă pe coordonatele a două orientări principale: pe de o parte, o tendință izolaționistă și protecționistă a Administrației, circumscrisă obiectivului "America first" prin protejarea și apărarea politicilor economice și comerciale americane; pe de altă parte, curentul, inspirat și condus de duo-ul Angela Merkel și Emmanuel Macron, ca apărători ai comerțului mondial liber și aflați, din acest punct de vedere, în contradicție cu vederile lui Donald Trump.

*

Nu sunt puți analiștii care, încercând să deslușească o imagine a perspectivei, avansează aprecierea potrivit căreia relațiile dintre Statele Unite și „aliații tradiționali” de pe continentul european, se află în pragul unor prefaceri acute în măsura în care Washingtonul pare decis nu doar a se distanța și a se retrage în interiorul frontierelor proprii ale Americii, ci și de a renunța la angajamentele politice și contractuale la care este parte împreună cu europenii. În aceeași ordine de idei, o evoluție (sau, mai degrabă, o involuție) este prognozată și în ceea ce privește raporturile dintre America și Alianța Nord-Atlantică, pe care, destul de străveziu, însuși Donald Trump o apreciază a fi o povară tot mai incomodă pentru viziunile de politică externă ale Administrației sale. Sunt elemente care se regăsesc în reacțiile europene, atât în planul securitar în care cancelarul Angela Merkel vorbește despre necesitatea ca Uniunea să-și ia în mâinile proprii problemele de securitate și apărare, cât și în segmentul economic și

comercial care a determinat semnarea, la 17 iulie a.c., de către Uniunea Europeană și Japonia, a unui ambițios tratat în domeniul liberului-schimb în care unii observatori au văzut o reacție explicită a comunității europene la protecționismul impus de Administrația Trump.

În ceea ce privește China – situată pe un loc secund ca pondere economică și a exporturilor în comerțul global – ea este privită, la Washington drept principala și cea mai amențătoare sfidare în raport cu proiectele de liderism american susținute de Donald Trump.

Pe de altă parte, Federația Rusă pare a fi, pentru Donald Trump, nu atât un inamic care trebuie să fie înfrânt, cât, mai curând, un competitor cu care se poate construi un modus vivendi. O asemenea abordare poate explica tentativele americane de realizare a unui consens nu numai asupra marilor dosare ale vieții politico-militare și strategice ale lumii contemporane, ci și asupra viitoarei configurații a hărții economice globale.

Cele expuse mai sus permit, ca o posibilă concluzie, afirmația că lumea contemporană parcurge un proces de trecere către o nouă ordine internațională diferită de polarismul care a existat în secolul XX, în general, cu deosebire în ultimele două decenii în care Statele Unite au încercat să-și asigure monopolul unipolar absolut asupra eșichierului mondial. O perspectivă care, deși îndepărtată, ar putea să aducă o repetare a consensului anglo-francez care, la finele primului Război Mondial, a împărțit regiunea Orientului Mijlociu. Un posibil nou Sykes-Picot în care, de data aceasta, miza să aibe dimensiune planetară, iar protagoniștii să se numească Statele Unite și Federația Rusă.

GRUPĂRILE ÎNARMATE ȘI RĂZBOAIELE "POSTMODERNE"

Dinu COSTESCU

Ultimele decenii ale istoriei contemporane au fost marcate de cel puțin trei momente cruciale care și-au pus amprenta profundă asupra dimensiunii geostrategice globale și, implicit, a paradigmei tradiționale a războiului "clasic". Și este vorba, în primul rând, de încheierea războiului rece cu schimbările cunoscute în planul echilibrului de putere și influență la nivelul noii ordini globale a lumii. Este vorba, în al doilea rând, de atentatele de la 11 septembrie care sunt și astăzi, considerate a fi trasat o linie de demarcație între "lumea care a fost" și "lumea care nu va mai fi ceea ce a fost". În al treilea rând și ca o consecință directă a acestei realități noi, vorbim despre revirimentul debordant al fenomenului terorist de inspirație ideologică religioasă islamică, asociat cu reacția pe care acesta a declanșat-o, la nivel global, împotriva acestui nou "actor" apărut în geografia politică globală, reacție care a mobilizat, practic, ansamblul comunității internaționale. Și vorbim, în acest context, de amplul fenomen al răsturnărilor pe care, sub numele alegoric de "primăvara arabă", le-a cunoscut regiunea strategică a Orientului Mijlociu, care, de la statutul de "conflict regional" a căpătat, brusc, o dimensiune internațională. Dacă, din perspectivă cauzală, toate aceste evoluții nu au eliminat vechile tipologii de conflicte armate, ele au marcat trecerea de la războaiele "clasice", manifestate ca înfruntări între beligeranți statali, la ceea ce unii cercetători identifică prin "războaiele post-modernismului", definite, sintetic, ca războaie asimetrice, predominant intrastatale, asimetrice sau, "războaie prin interpuși" atunci când conflictul presupune o implicare bi-statală, realizată, însă, prin "francize" armate, identificate, cel mai adesea, prin termenul de "miliții" sau prin acela de "grupări înarmate"

Astăzi, față cu perspectiva probabilă ca grupările jihadist - islamiste să involueze pe o traiectorie descendentă către restrângerea atractivității și dinamismului lor și chiar către o dispariție ca factor activ al frontului conflictual regional și transnațional, noua tendință care se conturează este aceea a emergenței unei noi generații de asemenea grupări de gherilă pentru o cauză punctuală, care nu este cu necesitate susținută de o fundamentare doctrinară, filosofică și ideologică, manifestându-se, mai degrabă, ca entități exploatare ale unor conjuncturi favorabile – eroziunea statului și a instituțiilor statale, reziliența subdezvoltării, a corupției, a crimei organizate, de pildă – pentru a se lansa în aventuri marțiale cu obiective mai mult sau mai puțin mercantile, dar, oricum, nu mai puțin virulente.

Ce fel de războaie se prefigurează?

Dacă este adevărat că războiul nu este cu necesitate - așa cum s-a crezut încă în perioada premergătoare primei conflagrații universale - un resort de prefacere și reformă socială, națională și morală, în schimb, nimeni nu poate nega un alt adevăr și anume acela că evoluția și schimbarea din sânul societăților este un factor motor care aduce schimbări fundamentale în modul de abordare a războiului și a relațiilor dintre acesta și reversul său care este pacea.

Nu sunt nici puține nici ne semnificative precedentele istorice care confirmă că fiecare nouă falie produsă în evoluția socială, fiecare tulburare majoră, indiferent de domeniul politic, economic, filosofic, cultural, intelectual, industrial etc. înregistrată în istoriografie, a avut partea sa de contribuție mai mult sau mai puțin consistentă la schimbările survenite în natura însăși a conflictului armat, în raporturile dintre determinanții militari și sfera politicului sau în fiziono-

mia și rolul actorilor direct implicați.

În acest context, se poate constata că falia geos-trategică a cărei apariție a început în ultimul de-ceniu al secolului trecut, are drept caracteristică definitorie faptul că violența conflictuală se ma-nifestă mai puțin sub forma paradigmei clasice a războiului inter-statal și mai mult, dacă nu aproape exclusiv, sub forma conflictelor armate intra-statale în care grupurile armate sau miliții-le organizate pe criteriile mercenariatului sau pe adeziunea la o anumită idee-pilon care servește drept temelie doctrinară. Procesul de erodare a valorilor tradiționale ale statului-națiune are tendințe de continuitate și aprofundare pe ter-men nedefinit și cu consecințe și efecte dificil de identificat pe termen scurt și chiar mediu. Noțiu-ne de “stat falimentar” sau cea de “colaps al sta-tului” și al instituțiilor și structurilor sale morfo-logice se impune tot mai mult în contextul reali-tăților geopolitice contemporane, cu efecte dra-matice nu numai în interiorul statului-națiune, ci și la nivel regional și, prin extensie, la cel global. Naufragiile statale produse, după anul 2011, în lumea arabă a Orientului Mijlociu sunt grăitoare din acest punct de vedere, atât în ceea ce pri-vește jocul de dominou al prăbușirilor statale regionale, cât și, în aceeași măsură, transforma-rea acestora în terenuri fertile pentru apariția și diseminarea grupurilor armate care se impun tot mai insistent ca principali actori ai “războiului post-modern” care se deosebește de paradigma tradițională nu numai prin dimensiunea concep-tului de violență, ci, mai ales, prin natura și mij-loacele însele de practică a acesteia. De la tehni-ca militară a primului Război Mondial, s-a trecut la tehnologia celui de-al doilea Război Mondial, cu treapta sa paroxistică a folosirii energiei ato-mice, pentru a se vorbi astăzi de tehnologiile spațiale puse în slujba violenței și a distrugerii.

“Noile războaie” de care vorbește astăzi litera-tura de specialitate sunt, fără doar și poate, o consecință a tuturor factorilor care se manifestă în cadrul procesului de globalizare, dar, în ace-lași timp, ele se datorează și lipsei unui sistem de guvernare și securitate care să garanteze stabili-tatea, pacea și dezvoltarea echitabilă a națiunilor la scargă globală. Iar lecțiile istoriei arată că, în absența unui asemenea sistem și a unor meca-

nisme de garantare a păcii egale, conflictele loca-le – active sau cu potențial de amenințare - la care suntem martori în această contemporanei-tate au energia de expansiune vertiginoasă, de regionalizare și internaționalizare într-un ritm greu de prognozat și cu consecințe la fel de im-predictibile sub raportul dramatismului lor. Iar complexitatea și interdependența factorilor con-stituenți ai stării conflictuale, multitudinea, di-versitatea și potențialul acestora fac ca identifi-carea și definirea însăși a tipologiilor de războaie să fie un demers tot mai dificil, punând în dis-cuție chiar sensul și dimensiunile reale ale con-ceptului de “război atipic” sau “război al postmo-dernismului”.

“Primăvara” Orientului Mijlociu

Printr-o coincidență-surpriză a dinamicii geo-politice globale, în anul 2011, când se împlineau două decenii de la prăbușirea fostei Uniuni Sovi-etice și de la încetarea formală a Războiului Re-ce, lumea arabă a Orientului Mijlociu oferea pro-pria surpriză de proporții prin declanșarea in-tempestivă a așa-numitei “primăveri arabe” care, într-un ritm neașteptat de alert, avea să înlătore de pe scena istoriei mai multe regimuri de gu-vernare considerate, prin obișnuință inertială, ca fiind indispensabile și, mai ales, eterne sau, cel puțin, suficient de solid implantate în structurile de putere pentru a face greu imaginabilă elimi-narea lor prin acțiunea protestatară și revendicativă a societății. Euforia de început a revoltelor a făcut mai puțin sesizabilă apariția și disemina-rea rapidă, pe eșichierul schimbărilor, a unui larg caleidoscop de grupări militante armate fie sub imboldul declarativ al “democrației” și “demnității”, fie sub steagul verde al Islamului “reformator” în accepția jihadist-salafistă, fie de-terminate de logica apartenenței și identității tribale, fie, în sfârșit, ca descendente ideologice ale doctrinei inaugurate și practicate de religio-zitatea universalistă islamică a simbolisticii în-truchipate de un Ossama Bin Laden. Pe deasupra motivațiilor și a retoricii, toate aceste entități au avut un numitor comun cât privește finalitatea “revoluției lor” și anume acapararea exclusivă a puterii în stat și societate. Războiul civil din Siria

a transformat această țară, într-o nouă Mekka a jihadismului terrorist și în eșichier incontrollabil al manifestării formațiunilor militare și paramilitare ca actori principali în cadrul noii forme de desfășurare a războaielor viitorului. Peste 500 de asemenea grupări, având în componența lor, combatanți veniți din peste 70 de state ale lumii regionale și occidentale au oferit un exemplu-record în ceea ce privește evoluția conflictelor intra-statale de astăzi și, după toate probabilitățile, a războaielor viitoare.

Cu puține excepții, precum cele reprezentate de cartelurile sud-americane care, în marea lor majoritate, urmăresc obiective ce țin de domeniul crimei organizate, marea majoritate a grupărilor armate contemporane sunt motivate, în primul rând, de scopuri cu caracter politic, în care derapajele către activități criminale sunt determinate de accesul la resurse de finanțare și înarmare. În același timp, dacă evoluțiile geopolitice și geostrategice moderne au ca efect o ridicată accelerare a apariției și dispariției grupărilor înarmate non-statale și transfrontaliere, ele nu îmi edică, totuși, existența, în continuare, a altor grupuri reziduale care rămân active chiar dacă motivațiile inițiale care au dus la apariția lor nu mai există sau au devenit caduce ca urmare a schimbărilor generale de ideologii și contexte politico-militare și sociale. Un exemplu în sensul celor de mai sus este, astfel, oferit de grupările columbiene FARC, combatante pentru cauze vechi și anacronice, dar luptând cu mijloace adaptate la evoluțiile contextuale moderne.

În egală măsură, în regiunea Orientului Mijlociu de după „Primăvara arabă”, grupările armate ale rezistenței palestiniene au cunoscut, în funcție de conjuncturile istorice, importante transformări, mai ales sub raportul fundamentărilor ideologice și doctrinare în care islamismul radical s-a substituit în largă măsură ideologiilor seculare, devenind el însuși principalul suport intelectual și filosofic și punct de referință pentru legitimizarea politică a mișcărilor și grupărilor respective.

Se poate constata că, după erupția din 2011 a revoltelor populare arabe, o imagine cartografică arată că prezența acestor entități – strâns le-

gată de dinamica războaielor și conflictelor intra-statale - este circumscrisă, preponderent, la zone din arealul continentelor asiatic și african

Radicalismul islamic: provocări și amenințări

Jihadismul codificat în ideologia și doctrina de tip Al-Qaida, elaborată de Ossama Bin Laden și succesorul său Ayman Al-Zawahiri, precum și de filiația acestei doctrine, întruchipată de salafismul Statului Islamic și al „noului calif”, Abu Bakr Al-Baghdadi continuă să-și păstreze un anumit grad de dinamică a combativității, fără ca, prin aceasta, să mai poată produce schimbări notorii în statu-quo-ul geopolitic contemporan. Teoreticienii, ideologii și combatanții Al-Qaida și ai Statului Islamic-Daish nu au reușit niciodată și nicăieri să producă o mișcare amplă de masă și este îndoielnic că vor putea să realizeze acest obiectiv. Eșecul „jihadului mondial împotriva cruciaților și a sionismului” propovăduit de Ossama Bin Laden, ca și prăbușirea de facto, în numai patru ani, a „califatului” proclamat de Abu Bakr Al-Baghdadi sunt confirmări peremptorii în acest sens. Astfel încât putem crede că lumea de astăzi este departe și, va rămâne departe de mult-predicată „ciocnire a civilizațiilor” pe temeuri culturale și confesionale. Este, desigur, o realitate perceptibilă aceea că nu puține conflicte active din regiuni precum sudul Peninsulei Arabice, Maghrebul Orientului Mijlociu, Caucazul asiatic sau zona Sahelului vest-african sunt provocate și întreținute de grupuri și miliții armate. Dar în ce măsură este religia centru de referință doctrinară pentru aceste mișcări? Desigur, factorul confesional este prezent în argumentațiile entităților salafist-jihadiste, dar, în acest caz, elementul religios are un rol care nu diferă substanțial de cel pe care, în cea mai mare parte a secolului XX, l-a avut ideologica marxist-leninistă pentru „mișcările de eliberare națională”. Ca și aceasta, islamismul radical-extremist – fie el sunnit sau šiit – își revendică o vocație universală, înscriindu-se, astfel, cel puțin teoretic, în cadrul unei ofensive care trece dincolo de frontierele naționale statale. Căci, în realitate, mișcările jihadiste com-

tante urmăresc, o finalitate politică, respectiv acapararea puterii fie la nivel statal, fie în planul unei zone geografice mai mult sau mai puțin conturată ca atare din punct de vedere geografic și cultural. Chiar dacă această aspirație politică nu a reușit să instituie o ordine de dimensiuni sociale și instituționale ample, ea nu rămâne mai puțin provocatoare și amenințătoare atât pentru arealul de prezență al entităților respective, cât și pentru mediul ambiant geografic proxim sau mai îndepărtat, cu atât mai mult în condițiile în care această proximitate este afectată de remanența unor conflicte cu vechi rădăcini (etnice, confesionale, tribale ș.a.), sau de falimentul instituțiilor statale ori de fenomene generatoare de instabilitate precum corupția cronică, crima organizată, traficul ilicit cu bunuri, persoane sau narcotice etc. Iar din acest punct de vedere, se poate aprecia că dinamica milițiilor înarmate și a formațiunilor din categoria luptelor de gherilă va continua să se manifeste, să se accentueze și să se amplifice atâta vreme cât mediul ambiant politico-social, economic, cultural sau statal vor fi suficient de fragile pentru a permite germinația și evoluția acestor actori ai conflictelor asimetrice ale contemporaneității.

Câteva concluzii

După ce ultimii ani au fost martori la ascensiunea și manifestarea frenetică a grupărilor și grupusculor islamiste radicale care s-au distins prin recursul nelimitat și continuu la la instrumentele terorismului ca principală armă de luptă, este de presupus ca, în domeniul activismului sub forma organizatorică a actorilor non-statali să se petreacă o revenire la formele clasice ale luptei de gherilă sau de „rezistență” asistată financiar și logistic de actori statali în așa-numitele „războaie prin interpuși” care continuă și vor continua să se înregistreze îndeosebi în zonele tensionate din Orientul Mijlociu, Africa și regiuni ale continentului asiatic. Iar o asemenea perspectivă impune planificatorilor și decidenților politici și militari o abor-

dare în perspectivă a evoluției stărilor conflictuale, a cauzelor determinante ale acestora și ale germenilor de încordare deja existenți și care, într-un context favorabil, pot evolua către conflagrații de mare amploare.

Cauzelor istorice care s-au aflat la originea unor conflicte devastatoare li se adaugă noi factori determinanți care nu se mai limitează sau nu mai au nici un raport cauzal direct cu declanșarea conflictelor (cuceririle teritoriale, competițiile pentru putere și influență, marile falii ideologice și politice etc.) li se adaugă altele dezvoltate din perpetuarea subdezvoltării, inechităților sociale, din tendințele independentiste și separatiste ale minorităților etnice, de revirimentul naționalismelor ș.a. Dacă Europa, care, secole de-a rândul, a constituit un lung focar de conflicte cu dimensiuni interstatale, continentale sau mondiale, pare a fi îndreptățită să vorbească despre intrarea post-belică în era păcii eterne, aceasta nu înseamnă, în același timp, că astăzi se poate vorbi despre viitorul unei planete vindecată în integritatea sa, de flagelul războiului. Și, ca în toate etapele istorice ale conflictelor, acolo unde au existat focare de conflicte armate, au apărut, în variate forme și paradigme justificative, și grupările militare. Iar în atari conjuncturi, dinamica acestora, indiferent de denumirea și de sloganurile care le definesc este și va rămâne fundamentată pe ideea pariului cu raportul între învinși și învingători. Un pariu a cărui victimă primordială rămâne, inevitabil, aceeași: civilizația și progresul comunității umane.

The cover of the magazine 'Pulsul Geostrategic' features a photograph of a protest or riot. In the foreground, several police officers wearing white helmets and dark uniforms are seen from behind, facing a crowd. One officer's uniform has 'POLICE' and 'ROMANIA' visible. In the background, a man in a white t-shirt and sunglasses has his mouth open as if shouting, and several other people have their hands raised in the air. The scene is outdoors with trees in the background.

PULSUL GEOSTRATEGIC

Publicație bilingvă de analiză geopolitică

Motto: "Operă! Este altă, dar nu e trădare!" / L. Caragiale

Securitate și stabilitate în Balcanii de Vest

Prăbușirea sistemului dintr-o țară și societatea în răzăr

Tensiuneaamnă sa primară?

Vă recomandăm să citiți: **BUSINESS & COMPETITIVE INTELLIGENCE**

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

Tehnologii și echipamente cu întrebuințare militară, noi sisteme de arme

MQ-9B SkyGuardian

MQ-9B SkyGuardian este o aeronavă pilotată de la distanță (RPA) și este realizată pe platforma UAV-ului Predator B, care a fost prezentat în primul său zbor la 17 noiembrie 2016, în apropiere de Palmdale, California, iar în ianuarie 2017, producătorul a organizat o vizitare a modelului, la Gray Butte și la sediul său central din apropiere de San Diego, cu participarea reprezentanților din Regatul Unit, Italia, Franța, Australia, Belgia și Olanda, la evenimentul respectiv a fost și inventat numele Sky Guardian. De fapt și producătorul General Atomics Aeronautical Systems (GA-ASI), dorea să scape de denumirile Predator și Reaper, nume care sugerau că este o aeronavă numai pentru îndeplinirea unor misiuni de luptă.

Dezvoltarea modelului (SkyGuardian MQ-9B) a început în anul 2012, are o anvergură a aripilor cu aproximativ patru metri (13 picioare), decât Predator-ul standard, o durată de viață dublă (40.000 de ore) și o capacitate de încărcare mărită.

Aeronava este definită ca fiind multi/misiune, poate efectua supraveghere maritimă, asistență în caz de dezastru și umanitar, căutare și salvare, conștientizarea domeniului maritim sau supravegherea zonelor economice, detectarea nivelului de poluare și altele, nava nu mai este

doar o dronă ucigașă.

Autoritățile aviatice cred că aeronava trebuie să opereze în mod curent în spațiul aerian civil și peste apele internaționale. Constructorul declarând că sistemul de detectare și evitare completă, inclusiv subsistemul Radar Due Regard, operează deja la unele din aeronavele unor clienți (clienții actuali, ai modelului MQ-9, sunt Italia, Franța, Marea Britanie și Spania), dar și-au anunțat intenția de a cumpara noul model Danemarca, Olanda și Belgia. Pentru deservirea și modernizarea aeronavelor tip MQ/9 Block 1-5, în aprilie 2017, GA-ASI și GKN Aerospace Fokker, au deschis o linie de producție în Helmond din Olanda, pentru a le furniza sisteme de aterizare și alte echipamente.

De asemenea aeronava a fost construită pentru a îndeplini cerințele de certificare NATO, comparabile cu cele pentru aeronavele ce echipaj, definite prin acordul STANAG 4671.

Aeronava are următoarele caracteristici: decolare și aterizare automată, zboară în orice condiții meteo, capacitate de dezghețare, protecție împotriva trăsnetului, sistem de evitare a coliziunilor, are o aripă de 24,0 metri, este propulsat de un motor torbo-propulsor Honeywell TPE 331-10 cu o putere de 45 Kva, poate transporta o încărcătură utilă de 2.155 kg, are o viteză maximă de 389 km/h, o rezistență de 40 de ore la altitudini de până la 12.200 m.

La 11 iunie 2018, aeronava a efectuat primul său zbor transatlantic, a decolat de la Grand Forks, North Dakota și a aterizat la Fairford Air Force (RAF) Fairford Gloucestershire, Marea Britanie, după un zbor de 24 de ore și 2 minute, acoperind o distanță de 6.964 km (3.760 mile marine).

Prezentată de Cornel Vaida

Armele de asalt Kalashnikov(Rusia)

Orice armă Kalashnikov are la bază pușca automată realizată de Mikhail Klashnikov și sunt cunoscute mai multe variante începând ce AK-47 (7,62x39 mm - calbrul x lungimea cartușului), produse în perioada 1948/49, a urmat ediția 1951 care erau cu camera cartușului cromată, mai rezistente la coroziune, ediția 1954/55 apare modelul AKS, cu o greutate mai mică (3,47 kg), pat rabatabil și AKN cu șină pentru aparate de vedere pe timp de noapte.

Modelul modernizat AK-74 (5,45X39 mm) este realizat în anul 1974, apoi sunt produse: AK-101, AK-102 (5.56X45 mm) în anul 1995; AK-103, AK-104 (7,62x39 mm) și AK-105 (5,45X39 mm) în anul 2001; AK-12, AK-12K (5,45X39 mm) în anul 2011, producția de serie a început la sfârșitul anului 2013, dar modelele care au intrat în testarea armatei rusești, în anul 2016, AK-12K (5,45X39 mm) și AK-15K (7,62X39mm), au terminat testarea în decembrie 2017, iar în ianuarie 2018 s-a anunțat că AK-12 și AK-15 au

fost adoptate de armata rusă, urmând să înlocuiască modelul AK-74.

Pușca de asalt AK-74 M, cu un încărcător de 30 de cartușe, gol, are o greutate de 3,90 kg, AK-12/AK-15 cântăresc 3,50 kg.

În anul 2016 Kalashnikov a făcut cunoscut faptul că au realizat și modelul RPK-16 (5.45X39 mm) având caracteristici tehnice și ergonomice derivate de la modelul AK-12.

La Forumul Tehnico-Militar - Armata 2018, desfășurat în perioada 21/26 august 2018, la Kubinka, în regiunea Moscova, a

fost prezentată pușca de asalt AK-308 (7,62X51 mm), având o greutate, cu un încărcător de 20 de cartușe gol, de 4,30 kg, pat rabatabil, reglabil în lungime pentru patru poziții, aparat de ochire dioptic cu setări de distanță de 100-800 metri (dispozitive suplimentare pentru observare - puncte roșii, telescop sau de vedere pe timpul nopții) șină Picatinny, încărcătoare sector cu o capacitate de 20 sau 30 de cartușe, țeava și camera cartușului sunt cromate, țeava are dispozitiv de fixare a baionetei sau pentru lansator de grenade de 40 mm. Puștii îi pot fi atașate și alte accesorii tactice utile.

Se pune întrebarea de ce armata rusească ar accepta în același an două modele de puști de asalt, răspunsul este ușor de dat dacă ne uităm la lungimea cartușului de la AK-308, glonțul are o viteză și o bătaie mai mare decât la modelele deja acceptate.

Prezentate de Cornel VAIDA

Istoria Chinei moderne: decăderea și ascensiunea unei mari puteri, de la 1850 până în prezent

Autor: Jonatahan FENBY

Editura: Humanitas, București, 2018

Jonathan Fenby (n. 1942), scriitor, jurnalist și analist britanic, a lucrat ca editor al ziarelor The Observer și South China Morning Post, apoi la Reuters World Service; a ocupat poziții importante în redacțiile publicațiilor The Economist, The Independent și The Guardian. În prezent este director executiv și director pentru China al serviciului de analiză Trusted Sources. Comandor al Ordinului Imperiului Britanic. Este Cavaler al Legiunii de Onoare și al Ordinului National de Merit al Franței.

În partea dedicată mulțumirilor, autorul scrie: „Cartea beneficiază de o vastă literatură de specialitate despre China modernă, scrisă de istorici de pe patru continente, și de discuțiile și întâlnirile cu o parte dintre aceștia. Sunt în continuare uimit de cât de vaste și de detaliate sunt studiile despre China, de la monografii amănunțite la prezentări generale ale țării și ale trecutului ei recent. (...) La fel ca la cărțile anterioare, am folosit relatările jurnaliștilor contemporani și ale martorilor oculari ca o completare a dovezilor existente în documentele de arhivă și pentru a contrabalansa relatările oficiale ale regimurilor succesive.”

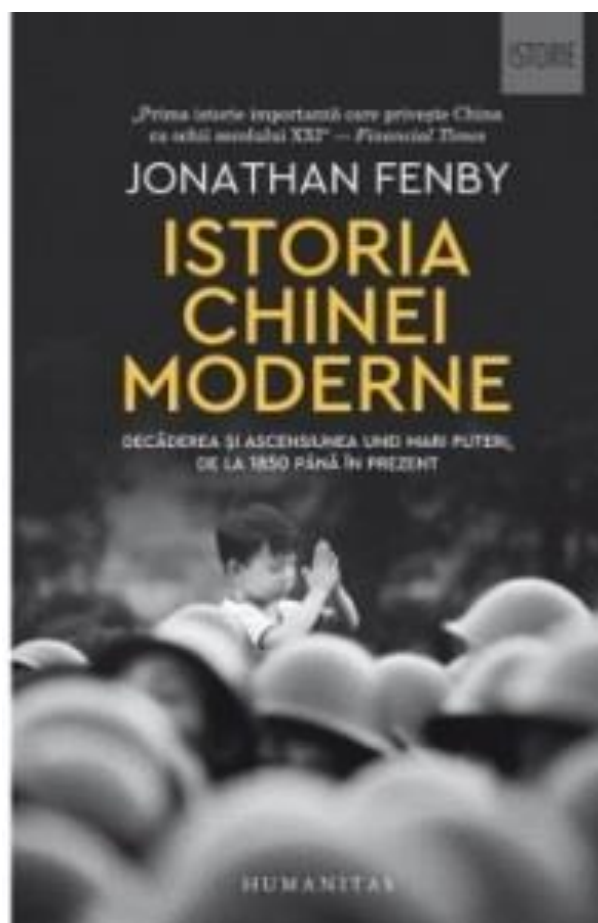
De la “bolnavul Asiei”, în cea de-a doua jumătate a secolului XIX-lea, China, trece în prima jumătate a secolului XX printr-o dictatură, paisprezece ani de ocupație japoneză, patru ani de război civil, guvernarea lui Mao Zedong, dar și prin ceea ce s-a numit Revoluția Culturală, ajungând la începutul secolului XXI, una dintre țările influențe în lume, a doua mare putere economică, are arme nucleare, o armată de peste 2.2 milioane de militari activi, bugetul pentru armată crește anual cu 11-18 %, în anul 2008, primul cosmonaut chinez a fost trimis în spațiu și urmează să trimită un om pe Lună, au realizat primul portavion chinez, au un grup operativ naval în Oceanul Indian și din anul 2010, au confrun-

tări maritime cu Japonia, Vietnam și Filipine. Ocupă un loc permanent în Consiliul Națiunilor Unite și are o prezență mondială din ce în ce mai puternică.

Companiile chineze sunt prezente pe cinci continente, în Africa, ajutorul Chinei, a depășit pe cel al Europei, nu are nici un fel de scrupule referitoare la regimurile din zonele ei de interes, populația proprie este optimistă în ceea ce privește viitorul țării, cu un sfert din forța de muncă globală, domină economia mondială, factor ilustrat și în creșterea nivelului de trai dar și în mobilitate maselor, unde s-a produs o adevărată revoluție socială, peste 70 de milioane de chinezi călătoresc, anual, în afara granițelor și mai mult de 750.000 de studenți chinezi pleacă în fiecare an la studii în străinătate.

Cartea este apreciată ca fiind: „O relatare accesibilă, competentă, onestă, cuprinzătoare și foarte bine scrisă. O carte fără cusur.” - **History**

Prezentată de Cornel VAIDA

Parteneri odinioară și în viitor: Statele Unite, Rusia și neproliferarea nucleară

Autori: William C. POTTER

Sarah BIDGOOD

Editura: IISS

William C. Potter, este Director al Centrului James Martin pentru Studii de Neproliferare și este Sam Nunn și Richard Lugar Profesor de Studii de Nonproliferare la Institutul de Studii Internaționale din Middlebury, Monterey. Formată ca un sovietolog, a participat, în calitate de delegat, la fiecare reuniune a Tratatului de neproliferare a armelor nucleare (TNP) încă din anul 1995.

Sarah Bidgood, este asociat senior de cercetare și manager de proiect la Centrul James Martin pentru Studii de Neproliferare la Institutul de Studii Internaționale din Middlebury din Monterey. Cercetările ei sunt axate pe relațiile dintre SUA și Rusia și pe regimul internațional de neproliferare.

Tratatul de neproliferare a armelor nucleare, este rodul unor discuții, la Geneva, în anii '60, semnat în anul 1970, acesta a rămas, pe tot timpul Războiului Rece, temelia eforturilor de prevenire și răspândire a armelor nucleare până în prezent.

IISS avertizează și prin acest raport, că relațiile dintre Washington și Moscova sunt mai rele decât oricând de la criza rachetelor cubaneze din octombrie 1962.

Un mod de cooperare, descris în carte, între Uniunea Sovietică și SUA, este cel prin care s-a pus capăt intenției Africii de Sud, de a efectua un test nuclear în august 1977, când Uniunea Sovietică, care nu avea relații diplomatice cu regimul de apartheid, a transmis informațiile avute despre pregătirile pentru testele nucleare din Africa de Sud, iar SUA, care avea relații cu Pretoria, asistându-le programul nuclear civil, a făcut presiuni, după ce serviciile de informații americane au confirmat prezența site-ului de testare, astfel că s-a renunțat la test, iar în anul 1993, instalația de la Kalahari, a fost distrusă sub supravegherea inspectorilor de la Comisia de supraveghere nucleară a ONU.

Sunt temeri că o nouă cursă a înarmărilor este în desfășurare, Rusia dezvoltând noi arme nucleare tactice, iar Statele Unite își modernizează capacitățile nucleare, iar Tratatul de interzicere a armelor nucleare din 2017 nu a fost semnat de nici o putere nucleară, existând o tot mai mare disensiune între țările cu și cele fără arme atomice.

Au existat și preocupări referitoare la exploziile nucleare pașnice, efectuate în scopuri non-militare, cum ar fi excavarea canalelor, extracția gazelor și a petrolului, construcția unor rezervoare (depozite), aceste explozii s-au efectuat în perioada 1960-1970, când SUA a efectuat 27 de teste, iar Uniunea Sovietică a efectuat 122 de explozii nucleare pașnice, în special pentru stingerea incendiilor de gaz sau alte aplicații civile.

Aceste explozii erau identice cu testele nucleare, cele două părți au convenit, în anul 1970, asupra unor reguli care guvernează utilitatea unor asemenea explozii, prin încheierea Tratatului exploziilor nucleare pașnice.

Prezentată de Cornel VAIDA

ONCE AND FUTURE PARTNERS

THE UNITED STATES, RUSSIA
AND NUCLEAR NON-PROLIFERATION

Edited by William C. Potter and Sarah Bidgood

Corneliu PIVARIU - Director și Editor
Coordonator al Pulsului Geostrategic
Președinte-Director General INGEPO
Consulting

Autor al unor cărți privind informațiile strategice, terorismul și situația din Irak, al altor studii și articole pe probleme privind informațiile strategice și evoluții geopolitice actuale. Curs de securitate regională la Harvard University - Kennedy School of Government. Membru al Institutului Internațional de Studii Strategice -

Dumitru CHICAN

Ambasador, profesor universitar,
Director pentru Orientul Mijlociu la
Pulsul Geostrategic

O întreagă carieră activă în diplomația românească, cu misiuni permanente în numeroase țări arabe. Alte misiuni externe punctuale, ca emisar al Șefului Statului Român. Unul dintre cei mai buni cunoscători ai limbii, culturii și lumii arabe din România. Autor a numeroase lucrări și traduceri în și din limba arabă, publicate în țară și străinătate. Una din ultimele sale cărți, apărută în Emiratele Arabe Unite, a fost declarată cea mai bună apariție editorială a Târgului Inter-

Doctor **Octavian DUMITRESCU**
Director pentru zona extinsă a Mării
Negre la Pulsul Geostrategic.

Cornel VAIDA
Director INGEPO Consulting

“PULSUL GEOSTRATEGIC” - fondat de Corneliu PIVARIU în anul 2007

Buletin lunar bilingv, editat de
INGEPO Consulting - Brașov
www.ingepo.ro; Tel: +4-0268 47 00 70
J08/2898/2006, CUI RO19298677/2006

Director și Editor Coordonator: Corneliu PIVARIU - membru al IISS- Londra

Editorial, Puncte de vedere: Corneliu PIVARIU

Actualitatea geostrategică mondială: Mihaiu MĂRGĂRIT, dr. Octavian DUMITRESCU

Situația din Orientul Mijlociu: Dumitru CHICAN, Corneliu PIVARIU, Edmond CHICANI,

Evoluții în zona extinsă a Mării Negre: dr. Dan DUNGACIU, dr. Octavian DUMITRESCU, Vladimir SOCOR

Orizont Economic: Dr. Dorian VLĂDEANU, Vladimir SOCOR,

Serviciile de informații și probleme de securitate: Mihaiu MĂRGĂRIT, Corneliu PIVARIU

Tehnologii și echipamente militare: Cornel VAIDA

Apariții editoriale: Cornel VAIDA

Traduceri din/în limba engleză: Prof. Mădălina GHEORGHECI, prof. Constanța COSTESCU

Tehnoredactare: Ionuț PARASCHIV

Tiparul executat de: S.C. YOLANS S.R.L. Brașov

ISSN: 1843-701X

Coperta: ceas -www.watchuseek.com

ABONAMENTE (un an - 12 numere)

Versiunea PDF prin e-mail = 1.198,00 RON/ 239,50 Euro/ 299,50 USD

Ediția tipărită = 1.255,20 RON/314,00 Euro/ 390,00 USD

În prețul abonamentului beneficiați gratuit de toate materialele suplimentare editate (Semnal, Comentarii, Suplimente și altele). Prețurile includ TVA, iar pentru ediția tipărită și taxele de expediție prin curier rapid (în România), Par-Avion în străinătate.

Abonamentele includ accesul la site-ul www.ingepo.ro unde pot fi găsite toate numerele publicate, începând cu Martie 2007 (peste 11.000 de pagini) și alte informații de interes.

Anunțuri - Publicitate

Anunțuri și publicitate în cadrul buletinului, pot fi inserate în spațiul disponibil, sau pe pagină/pagini separate.

Pentru detalii și eventuale alte condiții rugăm contactați Departamentul marketing,

la tel. 0268-470076 sau e-mail: office@ingepo.ro.

Ne rezervăm dreptul de a nu da curs unor solicitări care credem că nu corespund profilului acestui buletin.

Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acordul scris al INGEPO Consulting. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei.

Opiniile exprimate în articole prezintă punctul de vedere al autorilor, care își asumă deplina răspundere asupra conținutului, și nu reflectă în mod obligatoriu pe acelea ale INGEPO Consulting.

Parteneri:

Pulsul Geostrategic a fost accesat, în ultima perioadă, în aproape 100 de țări (în ordinea numărului de accesări): România, SUA, China, Australia, India, Turcia, Spania, Iran, Siria, Israel, Rusia, Bangladesh, Germania, Moldova, Chile, Austria, Franța, Marea Britanie, Georgia, Azerbaidjan, Camerun, Venezuela, Argentina, Ucraina, Ungaria, Irlanda, Serbia, Armenia, Italia, Grecia, Liban, Qatar, Polonia, Filipine, Indonezia și altele.

Începând cu Decembrie 2010 **PULSUL GEOSTRATEGIC** este înregistrat în catalogul internațional **INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTERS LIST**